

GERİDE KALANLAR

Semih Dikkatli

GERİDE KALANLAR

Semih Dikkatli

Bu kitabın telif hakları yazar **Semih Dikkatli**'ye aittir.

1.Basım: Temmuz 2013

ISBN:

Görsel Yönetmen: Mehmet Coşkun

Yayın Hakları: Karina Kitap

Sertifika: 22055

Adres: Ataçl Sk. 7/15 Kızılay Çankaya/ANKARA

Telefon: (0312) 433 39 69

Faks: (0312) 433 39 70

E-posta: iletisim@karinakitap.com

Baskı: Tarcan Matbaası

Tel: (0312) 384 34 35

SEMİH DİKKATLİ

GERİDE KALANLAR

İçindekiler

Bölüm 1.....	15
Bölüm 2.....	18
Bölüm 3.....	21
Bölüm 4.....	24
Bölüm 5.....	30
Bölüm 6.....	33
Bölüm 7.....	37
Bölüm 8.....	39
Bölüm 9.....	42
Bölüm 10.....	48
Bölüm 11.....	56
Bölüm 12.....	58
Bölüm 13.....	61
Bölüm 14.....	64
Bölüm 15.....	70
Bölüm 16.....	72
Bölüm 17.....	74
Bölüm 18.....	77

Bölüm 19.....	79
Bölüm 20.....	82
Bölüm 21.....	86
Bölüm 22.....	88
Bölüm 23.....	90
Bölüm 24.....	92
Bölüm 25.....	95
Bölüm 26.....	100
Bölüm 27.....	103
Bölüm 28.....	105
Bölüm 29.....	107
Bölüm 30.....	109
Bölüm 31.....	114
Bölüm 32.....	116
Bölüm 33.....	118
Bölüm 34.....	121
Bölüm 35.....	123
Bölüm 36.....	125
Bölüm 37.....	132
Bölüm 38.....	134
Bölüm 39.....	137
Bölüm 40.....	140
Bölüm 41.....	143

Bölüm 42.....	146
Bölüm 43.....	148
Bölüm 44.....	151
Bölüm 45.....	154
Bölüm 46.....	156
Bölüm 47.....	158
Bölüm 48.....	160
Bölüm 49.....	163
Bölüm 50.....	165
Bölüm 51.....	167
Bölüm 52.....	169
Bölüm 53.....	172
Bölüm 54.....	174
Bölüm 55.....	176
Bölüm 56.....	179
Bölüm 57.....	181
Bölüm 58.....	182
Bölüm 59.....	186
Bölüm 60.....	188
Bölüm 61.....	191
Bölüm 62.....	193
Bölüm 63.....	197
Bölüm 64.....	198

Bölüm 65.....	199
Bölüm 66.....	201
Bölüm 67.....	203
Bölüm 68.....	215
Bölüm 69.....	217
Bölüm 70.....	219
Bölüm 71.....	221
Bölüm 72.....	223
Bölüm 73.....	224
Bölüm 74.....	226
Bölüm 75.....	228
Bölüm 76.....	231
Bölüm 77.....	233

Anadolu topraklarında tarih boyunca birçok savaş, deprem, yangın, sel gibi yıkıcı olaylar meydana geldi. Özellikle tekrarlayan büyük savaşlar ve deprem, gündelik yaşam olaylarından biri gibi kanıksandı. Tarih yaratan, çağ açıp kapatan savaşlarda milyonlarca insan öldü ve sakat kaldı. Bu topraklarda kadınların kaderi hep yas tutmak ve ağlamak oldu. O nedenle çeşitli dil ve lehçelerde yakılan ağıtlar, yüzyıllar boyunca, hiç anlamayan insanların bile içine işledi.

Anadolu; Haçlı Seferleri'nin ilk durağı, Malazgirt Zaferi, Ankara Savaşı, İstanbul'un fethi ve Kurtuluş Savaşı kayıplarının dev anıt mezarı... Büyük şöenlerin ama zafelerden çok daha büyük acıların toprağı...

Yakın tarihimizde bile; Kore'de, Kıbrıs'ta, Güneydoğu'da, Irak'ta kaybedilen hayatlar, kollar, bacaklar, gözler, geride kalan insanların acısı oldu. Yitirilen umutlarıyla, gelecekle, babaları, amcaları, ağabeyleri ve kocalarıyla, en önemlisi de evlatlarıyla acı içinde geride kalan Anadolu insanı, inanılmaz bir güçle yaşamaya devam etti. Ölenler; arkalarında ailelerinin, silah arkadaşlarının, doktorlarının, hemşirelerinin bir ömür yüreklerinde taşıdıkları acılar, kaygılar, suçluluklar, acabalar, pişmanlıklar bırakarak gömüldü. Savaşlarda şehit düşmüş askerler ile katledilmiş sivillerin arkasında, onlar için yaptıkları ya da yapamadıkları için pişmanlık içinde kalmış milyonlar, yas içinde yaşamaya devam etti. Suçluluk, pişmanlık ve utanç duyguları, geride kalanların acısını daha da arttırdı. Artık, ölenin acısından daha fazla ortaya çıkan; yaşıyor olmakla ilgili suçluluk, yürekleri ele geçirdi. "Silah arkadaşım, yaptığım bir hatadan ya da yapamadığım bir girişim nedeniyle ölmüş olabilir mi?", "Son anlarında, ona yeterince yakınlık gösterememiş olabilir miyim?", "Son mektubumda keşke ona olan sevgimi daha fazla söyleseydim." gibi benzeri soru ve cümleler zihinlerde yer aldı.

Yüzlerce deprem, bu toprakların haritasını belirledi. Yüzlerce büyük depremin sonunda, dillerde en çok; “göçük altında kalmak” deyimi yerini aldı. Sadece cumhuriyet tarihimiz bile büyük depremlerle dolu. Erzurum, Erzincan, Afyon, Dinar, Gölcük, Düzce gibi büyük afetler, sadece yeryüzünde değil yüreklerimizde de büyük yıkımlara neden oldu. Deprem, Anadolu insanı için öylesine kaçınılmaz bir yazgı oldu ki bu ülkede bazı insanlar hayatı boyunca büyük depremleri yaşayıp, başka bir şehre taşındıktan sonra başka bir depremde öldü. Yani, o kadar kaçınılmaz alın yazıları vardı.

Yıkıcı bunca olay sonucu ölmek, belki de en kolayı. Eksik uzuvlarla, fiziksel ve ruhsal acılarla geride kalmak çok zor. Ölenlerin ve sakatlıklarıyla geride kalanların yakını olup, acılarını taşımak acı verici. Tüm bunlar yıllarca konuşuldu ama hiç konuşulmayan bir grup daha var. Bu acılı olaylarda, o insanların yanında olanlar. Onların ölümlerini görüp yaralarını sarmaya çalışanlar. Silah arkadaşları, kurtarma ekipleri, sağlık ekipleri. Her ölümle yıkılan, kurtardığı her cana sevinen, ancak sonuçta, yüreğinde ağır yaralarla geride kalan bu insanları, kimse pek konuşmadı. Bu insanların, bir ömür taşıdıkları ruhsal acıları ne kadar konuşuldu? Onlar hayata ne kadar tutunabildiler? Tutunabildiler mi? Bu soruların cevabını aramak ihtiyacı, fazlaca duyulmadı. Çünkü tüm bu travmaların içinde yer alıp, sonuçlarını ortadan kaldırmak, yaraları sarmak, yeniden yapılanmayı sağlamak, çoğunlukla Türk Ordusu'nun işi oldu.

Bu toprakların en çok öleni de geride kalıp acıyı en çok hissedeni de ordusu olmuştur. Mazisi, acıların imbiğinden bu kadar çok geçmiş bir kader daha yoktur. Türk Ordusu bu nedenle olgundur ve katlanmayı bilir. Yakın zamanda yaşanan büyük travmaların, Türk Ordusu'ndaki geride kalan

insanların özelinde, önemli değişiklikler yarattığı ortada. Verici, paylaşıcı ve güçlü Türk Askeri'nin içsel dramının yolculuğunun peşine düştüğümüzde, hep inanılmaz hikâyelerle karşı karşıya kalırız. Tüm bu felaketlerin merkezinde, acının tam ortasında kalan bu ordunun, anlaşılmak gibi bir derdi hiç olmadı. Kimsenin, onların yaşadığı acıları bilmesine gerek duymayan bu insanlar, son dönemlerde başka yollarla acıtıldı ve küstürüldü.

Anadolu topraklarında uzun zamandır böylesine bir yozlaşma görölmedi. Türk Silahlı Kuvvetleri'ni ülkenin önünde engel gibi göstermeye çalışanlar, amaçlarına hiç bu kadar yaklaşmadı. Ahlaki, kültürel, dinî yozlaşma, inanılmaz boyutlara ulaştı. Cahiliye dönemine geri dönüldü. Cumhuriyetin tüm kazanımları satıldı, yağmalandı. Bunları engelleyebilecek, cumhuriyetin ve çağdaşlığın garantisi tek güç susturuldu. Komutanları, uydurma davalarla içeri alındı. Yıllarını vatan için mücadeleyle geçirmiş insanlar, vatan hainliği ve casuslukla suçlandı. Ömrünü dağlarda, terörist peşinde geçiren generaller, terörist sıfatına sokuldu. Ordudaki Atatürkçü herkes içeri atılırken, ordu kendi kaderiyle başa bırakıldı. İşin en üzücü yanı ise; tüm bunlara halkın inanması ve ordusunu yapayalnız, bir başına bırakması oldu. Anadolu'ya ayak bastığından itibaren, halkının güvenliği ve geleceği için mücadele eden, tüm felaketlerde yanında yer alan, her durumda en önce ve tüm varlığıyla yardıma koşan bu insanlar, öylesine horlanır hâle geldiler ki heves ve moral çöküntüsü orduyu sarmaladı. Satılık medya, tüm bu gidiş içinde ordu mensuplarını cani, satılık, alçak insanlar olarak gösterdi. Tüm askerî personel, kolay, lüks hayat yaşayan insanlar, ordumuz ise batı illerindeki orduevleri ve hastanelerden ibaret gösterildi. Kimse, aslında sonradan yaratılmış o alanların, ülkenin suyu, yolu, elektriği olmayan dağında taşında, ailelerinden uzakta çalıştıktan sonra gelenen

nefes alma alanları olduğunu görmedi. Planlar tıkr tıkr işletildi ve halkın düşmanlığı sağlanarak, Atatürkçü ordu tasfiye edilmeye başlandı. Çünkü ordumuz, cehaletin ve emperyalizmin önündeki en büyük engeldi.

Asker hastaneleri, sosyal güvencesi olmadığı için, doğumsal hastalıklarını o yaşlarına kadar tedavi ve ameliyat ettirememiş insanların salah kapısıydı. O hastanelerden şükrederek çıkan binlerce genç insan, sonraki hayatlarında sağlıklı yaşamaya devam ederken, ordusuna şükrediyordu. Bu nedenle asker hastaneleri yok edilmeli, aydınlanmanın, kurtuluş hareketinin öncüsü olan asker hekimler de tıpkı komutanları gibi tasfiye edilmeliydi. Hâlâ insanlara meslek eğitimi verilen, okuma yazma kurslarının açıldığı, sosyal hayatın, ortak yaşama gereklerinin, vatana sadakat, cumhuriyete sadakat ve teslim olmamanın öğretildiği, hâlâ adam olunmaya geline yer olan kışlalar, yok edilmeliydi. Kısacası Türk Ordusu, Sevr Antlaşması döneminde olduğu gibi tasfiye edilmeli ve yandaş ordu hâline getirilmeliydi.

Asker, tüm varlığını borçlu olduğu halk için, tüm varlığını da vermeye hazırdı. Hep önde, hep dik ve hep inançlıydı. Kurulduğu binlerce yıl öncesinden itibaren sürekli savaşmış, her türlü felakette halkının yanında olmuş ve bundan hiç gocunmamıştı.

Ama bu ülkede insanlar, tarihinden ve değerlerinden uzaklaştırıldı. Yandaş medya, bir taraftan halkı ahlaki, kültürel, dinî olarak yozlaştırırken, bir taraftan da insanların içine sahte düşmanlıklar enjekte etti. Halk, kendini ve karşısındakini tanıyamaz oldu. Dost ve düşman, bir sis bulutu içinde ayırt edilemez hâle getirildi. Birbirini ve bağrından çıkan evlatlarından kurulu ordusunu anlamaktan uzak, sahip olduğu tüm değerleri kaybetmiş insanlar her tarafı sardı. Ülkemiz suç, şiddet, sapkınlık, uyuşturucu cenneti hâline geldi. Bir diğerine güven, karşındaki insana inanç, samimiyet,

dürüstlük, paylaşmak, mütevazılık, yardımseverlik gibi insani duygular kayboldu. Devletin tüm kurumlarına inancını yitirmiş bir halk, tüm acılarında yanı başında olan, bunca düşman arasında sınır bütünlüğünü koruyan, terörle uğraşan, binlerce şehit ve gazisi olan ordusuna bilinçli yapılan saldırılara inanır hâle geldi. Belli politikalara kurban edilen bu orduya inançsızlık ortaya çıktığında, geriye inanacağımız bir kurum kalmadı.

Ordumuzu kesitsel değerlendirir ve tüm tarih boyunca bizim için ne ifade ettiğini unutursak, en büyük ihaneti kendimize yapmış oluruz. Bu kitapta, ordunun kayıpları dışında, geride kalanlarının dramını anlatmak istedim. Böylece, bir yandan TSK'nin ne kadar vatansever, halk için çalışan insanlardan oluştuğunu, diğer yandan da bırakın cami, stat bombalamayı, yıkıntıların altına nasıl kahramanca giren askerlerden oluştuğunu anlatabilmeyi umdum.

Bölüm 1

Hafize, gelininin sancıları artınca, “Hasibe Ebe’yi çağırma vakti geldi.” diye düşündü. Küçük oğlu Ahmet’e seslendi:

-Koş, Hasibe Teyze’ne haber ver gelsin, yengenin doğumu başladı.

Ahmet, annesinden aldığı talimatı yerine getirmek için koşarak çıktı. Tüm sokağı uçarcasına geçtikten sonra minik bahçeli bir gecekondunun önünde durdu. Biraz durup nefesini kontrol etti ve bağırdı:

-Hasibe Teyze! Hasibe Teyze, annem seni çağırıyor. Yengem doğum yapacak galiba, hadi koş, acele bize gelmeni istiyor.

Hasibe, oturduğu sedirden hiç acele etmeden kalktı. Böyle acil çağrılara alışmıştı. Tecrübenin verdiği sakinlikle, yavaş yavaş yürüyerek kapıyı açtı. Soluk soluğa kalmış çocuğun başını okşadı.

-Delikanlı sakın ol. Bu kadar heyecanlanacak bir şey yok. İşler yolunda giderse biraz sonra amca olacaksın. Sen şu çantayı evinize doğru götür, ben de arkandan geliyorum.

Ahmet’in, gençliğinin canlılığıyla hızla dışarı çıkmasının ardından Hasibe, yavaşça yola koyuldu. Sabahın bu erken saatlerine bayılırdı. Harika deniz havasını içine çeke çeke

yürüdü. O kadar sakın yürüyordu ki onu görenler sabah yürüyüşüne çıktığını düşünebilirdi.

Eve geldiğinde, panik hâlindeki Hafize'ye kızdı.

-Kız Hafize, sakın ol. Hiç doğurmamış, doğum görmemiş gibisin.

Sonra gülerek, inceden Hafize'ye dokundurdu.

-Acemi gelinlere dönmüşsün.

Hafize, yüzü allak bullak bir hâlde, sancıları nedeniyle bağırarak gelinini göstererek, "Doğum çok yaklaştı." dedi. Fazlasıyla pımpirikli biriydi zaten, aslında geç geldiğini düşündüğü Hasibe'ye kızgındı ama bunu şimdi gösterecek değildi. Geçen zamanda her türlü kötü senaryoyu tüm ayrıntılarıyla düşünmüş ve bu nedenle perişan olmuştu. Yine de evine yardım için gelen bu bilge kadına güler yüz göstermeyi ihmal etmedi.

Hasibe, Ahmet'in önceden getirdiği, içinde doğum sırasında işine yarayacağını düşündüğü tıbbi malzemelerin bulunduğu çantasını aldı ve bu iki kadın, Fatma'nın odasına girdiler. Ahmet dışarıda kaldı. Doğum başlamıştı, doğum yoluna giren çocuk nedeniyle tarifsiz bir acı yaşayan Fatma'nın çığlıkları bir saat kadar sürdü. Bu çığlıklar nedeniyle Ahmet iyice korkmuştu. Bir yandan Ahmet kaygı ve merakla ne olacağını beklerken, diğer yandan kendince bildiği tüm duaları okumaya başladı. Bir ara çığlıklar kesildi. Kısa bir sessizliğin ardından cılız mı cılız bir bebek ağlaması duyuldu.

Fatma, sevinç ve acıdan gözyaşları içinde ağlarken, Hasibe'nin büyük bir ustalıkta ayak bileklerinden aşağıya doğru tuttuğu çocuğuna baktı, gururlu ve mutluydu. Bebeği güzelce temizledikten sonra özenle beyaz bezlere saran Hasibe, "Gözün aydın, bir erkek evladın oldu." dedi. Doğan minik yavrunun, vatana millete hayırlı, sağlıklı bir bebek olması için dua eden Hafize, usulca torununu kucağına aldı. Sevinç ve heyecandan titriyordu. Eğıldi, itinayla, sanki bir

merasimdeymiş gibi torununun kulağına fısır fısır dualar okudu. Onu öptü, kokladı, sonra annesinin baş ucuna yatırdı. Fatma, bir süre sevgiyle izlediği oğlunu doyana kadar emzirdi. Karnı doyan ve yüzünde tatlı bir tebessümle uykuya dalan oğluna sarılarak, “Adı Hasan olacak.” dedi. Yorulmuştu, gözlerini kapattı ve o da huzurlu bir uykuya daldı.

Bölüm 2

Saat, sabah sekizi gösteriyordu ve her sabah olduğu gibi tam vaktinde gerçekleşen nöbet devir teslimi sırasında Hüseyin, bölük komutanına en yüksek sesiyle bağıarak tekmil veriyordu. Bu tip seremoniler, askerliğin değişmez parçalarıydı ve aksatılmadan, kurallarına uygun yapılması, disiplinin bir göstergesiydi. Askerin ruhu, bu tip ritüellerle yoğrulur, böylece sorgusuz itaat için terbiye edilirdi.

-Üstçavuş Hüseyin EKİCİ, nöbetimde vukuatım yoktur komutanım.

-Yemekler nasıl Hüseyin, asker memnun mu karavanadan?

-Evet komutanım. Allah, vatana millete zeval vermesin.

-İyi, iyi... Bu çocuklara iyi bakmak lazım, hepsi anasının kuzusu, hepsi bize emanet... Bu çocukların birçoğu, bırakın evinde bu kadar çeşit yemeği bulmayı, kuru ekmek bile bulamıyor, biliyorsun. Ona rağmen de bizim sorumluluğumuzdayken hepsinin karnı tok, sırtı pek olmalı. Asker ocağına, adam olsun diye gönderiliyor hepsi...

Bölük komutanı, her zaman olduğu gibi yemekler, koğuş koşulları ve tuvaletlerin temizliği üzerine uzun bir söylev çekti. Genellikle devir teslim sırasında o da ayakta durur ve karşısındakilerle ayakta konuşurdu. Bu sefer biraz farklı olarak, konuşması sırasında yavaşça masasına oturdu. Bir süre sessiz kaldıktan sonra yavaşça çekmecesini açtı ve içinden bir kâğıt parçası çıkardı. Elinde kâğıdı sallarken,

gururla konuşmasına devam etti.

-Bakın, bu mektup bizim eczacı kalfası Mahmut'tan geldi. Birliğimizde açılan kursta okuma yazma öğrendikten sonra revirde doktorun ecza dolabına bakmaya başlamıştı hani, işte o... Geldiğinde hiçbir işi gücü olmayan bu evlat, şimdi memleketinde bir eczacının yanında iş bulmuş, hepimize, en çok da ordumuza dua ediyor. Ordumuzun görevi sadece savaşmak değil, barış anında insanımızın okuma yazma öğrenmesini, aydınlanmasını, meslek sahibi olmasını sağlamaktır. Cumhuriyeti ve kazanımlarını, ancak ve ancak bu tip aydınlanma hareketlerini destekleyerek koruyabiliriz.

Komutan, tüm vatanseverliği ve inancıyla konuşmasını sürdürürken, uzayan sohbet nedeniyle Hüseyin iyice daralmıştı. Bir an evvel bölük komutanının odasından çıkmak için sabırsızlanıyordu. Kendisini dışarı bir atabilse, hemen evine gidecekti. Bebeğinin doğumu her an olabilir ve kendisine ihtiyaç duyulabilirdi. Tam bunları düşünürken komutanının, "Tamam Hüseyin astsubayım çıkabilirsin." sözüyle irkildi. Anında yanıtladı.

-Emredersin komutanım.

Topuk selamını verdi ve odadan dışarı çıktı. Çıktığında karşısında arkadaşı Fevzi sırtıyordu.

-Müjdem i isterim. Nur topu gibi bir erkek doğurmuş yengem, ikisi de çok sağlıklıymış. Mesaiye gelirken Hasibe Teyze yolunu kesti, o söyledi. Doğumda sizinkilere o yardımcı olmuş... Vatana millete hayırlı olur, Allah analı babalı büyütür inşallah...

Hüseyin'in soluğu kesildi.

-Dile benden ne diler sen! Ee şöyle güzel bir ziyafeti hak ettin.

Fevzi, "Ziyafetle kurtaramazsın, rakını da içerim ona göre." diyerek takıldı. Hüseyin'in akli uçmuş gibiydi.

-Tamam, tamam, feda olsun sana ziyafet... Sen bana öyle

bir müjde verdin ki her akşam önüne ziyafet kursam az gelir.

Samimiyetle arkadaşının omzuna vurduktan sonra hızla binadan çıktı. Doğumuna yetişemediği oğlu ve eşini merak ediyor, sevinçten içi içine sığmıyordu. Çok sevdiği karısını ve oğlunu pp koklamak için iyice sabırsızlanmıştı. Yüzünde aptal bir tebessümle, bir an evvel eve varmak için adımlarını sıklaştırdı.

Bölüm 3

Aylardan temmuzdu. İstanbul'un sıcak ve rutubetli günlerinin yaşandığı bir döneminden geçiliyordu. Gece, bunaltıcı bir uykuya dalmış mahalleli, daha yeni yeni kendine gelirken, hayatı boyunca üç beş saatlik uykuyla yetinen Mehmet Efendi dükkânını çoktan açmıştı. Çarşıda erkenciliğiyle bilinirdi. Kahveci Vedat, ona sorma ihtiyacı bile duymadan ilk yaptığı Türk kahvesini ona götürür, "Siftahım senden olunca işlerim rast gidiyor." diyerek, görmüş geçirmiş bu adamın hayır dualarını alırdı. Mehmet Efendi de bu oğlanı ayrı bir severdi. "Azıcık delifişek filan ama çalışkan çocuk, dedikodusu yok, içkisi, kumarı yok, helal olsun." diye düşünür ve hep böyle kalmasını sağlaması için Allah'a dua ederdi.

Terziliği, savaş yıllarından önce babasından öğrenmiş ve cephede arkadaşları ve komutanlarına elinden geldiğince yardımcı olmuştu. Savaş sonrası uzun süre bir iş yapamamış, sadece ortalarda gezinmişti. Eşinin ve mahallelinin zorlamasıyla kendisine bir dükkân açtığında, terzilik ancak mesleği hâline gelmişti. Dükkânın bulunduğu çarşı alanı, Mehmet'in kendini iyi hissedeceği bir yerdi. Çünkü tüm dükkânların karşılıklı dizildiği, arasından dar bir sokağın geçtiği bu yerde, işi olmadığı her an dışarı çıkabilir ve sohbet edebilecek, tavla oynayabilecek arkadaşlarını bulabilirdi. Bu durum onu çok keyiflendirdi. İyi bir terzi olduğu, diktiği her

elbisenin diktirenin üzerine cuk oturmasından belliydi. Kısa zamanda işleri açıldıkça, daha uyumlu biri hâline gelmişti. Ailesine çok bağlı, sessiz ama sevgi dolu biriydi ve artık tüm mahallelinin Mehmet Amca'sı olmuştu. Başı sıkışan herkese yardım eden deli dolu biriydi. Yardım için kapısına giden kimseyi geri çevirdiği görülmemişti. Eski zamanlarda yaptığı türlü deliliklerle ilgili efsaneler sürse de kimse ondan çekinmez, aksine yanında olmaktan hoşlanırlardı.

Civarın en beğenilen terzisiydi, bu nedenle her zaman seçkin müşterileri olurdu. Torununun doğum haberi geldiği sırada, Kaymakam Hüsnü Bey'in, takım elbisesi için ölçülerini alıyordu. Kendisine haberi koşarak getiren Kahveci Vedat'ın, on beş yaşındaki kardeşi Sedat'a bir takım elbise dikme sözü vererek, kaymakamın provasını bitirdi. Sonrasında aynı nezaketle Kaymakam Bey'i çarşının girişine kadar geçirdi, oradan usul adımlarla eve doğru yollandı. Ağır yürümesinin bir nedeni de son bir yıl içinde geçirdiği kalp infarktıydı. Doktorlar heyecanı, yemek yemeyi, koşmayı, yorulmayı, sigara ve rakı içmeyi, yani neredeyse yaşamayı ona yasaklamışlardı. Bu yasakları duyunca; "Onca yıl savaştım, kaç kere süngü hücumuna katıldım, ölüm ve düşmanla defalarca burun buruna geldim bir şey olmadı da bu kalp infarktı mı her neyse, ondan dolayı ölecek değilim herhâlde..." diyerek doktorlara kızmış ve bildiğini okumaya devam etmişti. Ömrü boyunca ölümden korkmamıştı ki şimdi korkacaktı. Tek korkusu elden ayaktan düşerek başkalarına muhtaç bir hayat yaşamak ve sevdiklerine yük olmaktı.

Eve gelir gelmez, hızla ayakkabılarını çıkardı. Hemen gelininin olduğu odaya girdi. Karısı ve gelini mutlulukla kendisine bakarken, gelininin yanında yatan hafif esmer bebek ağlamaya başladı. İlk torunuydu ve erkekti. Gözleri doldu Mehmet Efendi'nin... Vatanını milletini seven hayırlı bir evlat olması için temennide bulundu. Kulağına dualar ve

ezan okudu. Minicik ellerini ve yanaklarını ıslak ıslak öptü. Kalbi heyecandan kuş gibi çırpınmaya başlayınca, hemen dilaltı hapını aldı.

Bölüm 4

Hüseyin, eşi ve oğlunu erkenden görmek için adımlarını Hsıklaştırmışken, aklındaki karışık düşüncelere ve çocukluğunda yaşadığı kötü anıların gözünün önüne gelmesine engel olamıyordu. Öylesine zor günler yaşamıştı ki en mutlu gününde bunların aklına geliyor olmasını bir türlü anlayamıyordu.

Babasının, savaştığı cephelerden dönmesinin hemen ardından, cumhuriyetin kurulduğu yıllarda yokluğun, hastalıkların, acıların içinde doğmuştu. Tüm dünyaya karşı yürütülen bir savaşın henüz doğmuş mağduruydu. On yıla yakın, savaşmadığı cephe, ordu, öldürmediği ırk insan kalmayan babası, tüm bu yaşananlardan fiziksel olarak belirgin etkilenmediyse de ruhsal olarak ağır yaralıydı.

Gencecik hâliyle yıllarca kocasının yolunu gözleyen annesi, hep hüzünlü, ağlamaklı, titiz, günlerini her an, sevdiklerinin başına kötü bir şey gelecek korkusuyla geçiren zarif bir Anadolu kadınıydı. Yokluk dönemlerini iyi bildiğinden, yoktan var etmeyi bilirdi. Eskileri yamar, yepyeni yapardı. Mutfakta bulduğu biraz ondan biraz bundan yiyeceklerle yeni tarifler icat eder, zevkle yenilebilecek yemekler hazırlardı. “Şaştım aşı” nı muhtemelen, zorluklarla yoğrularak, geride kalan Hafize gibi kadınlar icat etmişti. Her kadının kendi tarifi bir “şaştım aşı” mutlaka vardı.

Babasının, savaş sonrası sevinçle karşılandığı evinde,

uzun süre bir yabancı gibi yaşadığını, ilginç bir şekilde birçok gece dışarıda yattığını, rahat yataklarla kapalı alanların, onun uyumasını güçleştirdiğini çok sonraları annesinden dinlemişti. Annesi o günleri gözyaşları içinde anlatırdı.

-Baban savaştan döndüğünde, evlenmeden önceki hâlden eser kalmamıştı. En ufak bir olay ya da söz karşısında aşırı alıngan davranırdı. Hiçbir şeye, hiç kimseye tahammülü yoktu. Kendisini neyin kızdıracığı belli olmazdı, kızdığındaysa aşırı kırıncı olurdu. Bazen bana vurduğu da oldu. Kötü, çok kötü günlerdi. Çok şükür şimdi o günler geride kaldı.

Benim yaşadıklarım hadi bir kenarda dursun, senin minicik hâlinle babanı kızdırmamak için ne kadar uğraştığını hatırladığım anlarda da hâlâ içim cız eder. Öylesine uslu bir çocuktun ki ağlamazdın bile... O zamanlar, babandan bir iki tokat yediğini ama ağlamadığını hatırlarım. Sonradan, o çocuk hâlinin hüznü bakışları aklımdan hiç çıkmadı. Sakin ama mutsuz görünürdün. Az konuşurdun. İnsanların sana yaklaşmasına fazla izin vermezdin. Kim bilir içinde hangi fırtınalar vardı.

Baban, ah o zavallı baban, o kadar çok olaya, ölüme, acıya şahit olmuştu ki doğrunun ne olduğunu bile karıştırıyordu. Uykusundan irkilerek kalkar, bazen çılgınlıklarla bir savaş anını yaşardı. Uzun süre, mutsuz ve gergin dolaştı ortalarda. Kimse onu tanıyamıyordu. Herkesi kırıp geçirir, sonra, ben bunu nasıl yaptım, diye saatlerce odasından çıkmadan ağlardı. Hiç unutmam bir seferinde, çarşı esnafından kasap arkadaşını, bir kızgınlık anında, adamın dükkânında satırla kovalamış, sonra arkadaşına kendisini affettirebilmek için günlerce özür dilemişti. Ah o zavallı kasap, babanın yarısı kadar bir adamdı, günlerce korkusundan dükkânına gelememişti.

Sen ilkokula başlayana kadar bu sorunlar kâh azalarak, kâh artarak sürdü. Sen böyle, insanlardan uzak biri olduysan,

bunun, o günlerden sana miras kaldığını düşünüyorum. Bizden, özellikle babandan kaçardın. Onunla ne zaman uzun vakit geçersen, mutlaka baban öfkelenecek bir sebep bulurdu ve seni oracıkta haşlardı. Sen ise, bunu neredeyse üç yaşında fark ettin ve kendi hâlinde, sesi çıkmadan oyun oynayan bir çocuk olarak yaşamaya devam ettin. Bazen, evde varlığıyla yokluğun bir olurdu. Yaptığın her şeyde, yine kızacak mı diye babanın gözüne bakar, onun onayını arardın. Güzel bir söz söylemese de olurdu, yeter ki kötü söz söylemesin, sen sevinirdin. Gerisini zaten birlikte yaşadık. Sen benden çok daha iyi hatırlıyorsundur.

Evet, devamını iyi hatırlıyordu. Babası, Hüseyin on beş yaşına gelene kadar aksiliklerine devam etti. Hüseyin, ilkokul ve ortaokul hayatı boyunca, sürekli babasının onayını arayan biri olarak hiç hata yapmamaya uğraştı. Her yaptığı mükemmel olmalı, derslerinde birinci olmalıydı. Nitekim bütün hayatının, böylesi kaygılarla geçmesinin sebebinin bu olduğunu artık çok iyi biliyordu.

Ergenlik döneminin başlamasıyla, bu baskıları kaldıramayan Hüseyin, babasından daha aksi, daha kavgacı biri hâline gelmeye başladı. Okul başarısı düştü, öğretmenleri artık bu yağız delikanlıyı tanıyamaz olmuştu. Orta son sınıfta, babasına öylesine kızgındı ki onun yaptıklarından ve öfkesinden kendisini koruyabilmek için, astsubay okuluna gitmeye karar verdi.

Annesini askerî okula gidebilmek için kandırmaları günler almıştı ama olsun şimdi astsubaydı ve hâlimden çok memnundu.

Anılardan sıyrılıp, yeniden hızlı ve sabırsızlıkla attığı adımlarına odaklandı. Eve çok yaklaşmıştı. Heyecanı, tahammül sınırlarını aşmak üzereydi. Koşmaya başladı, yemyeşil bir alanda özgürce koşan doru bir at gibi, nefes bile almadan koşmaya devam etti.

Haberi alan komşular, akrabalar, eve doluşmaya başlamış, cümbür cemaat bahçede hararetle bir sohbele dalmışlardı. Güzel temenniler, dualar, kahkahalar tüm mahalleyi inletiyordu. Herkesin birbirini severek yaşadığı, acıyı, sevinci tek yürek hissettiği bu gecekondulu mahallesinde güneş; insanlığın, kardeşliğin, paylaşımın, aşkın, aile bağlarının ve vatan sevgisinin üzerine doğardı. Dışarıdan bakan herhangi biri, tüm mahallelinin nasıl bir samimiyetle sevindiğini, sanki kendi evlatları, torunları doğmuş gibi içten mutlu olduğunu hemen anlayabilirdi.

Hüseyin içeri girerken, kalabalığın kutlamalarını, dualarını, sarılmalarını kabul etti. Ne kadar sevildiklerini fark etti. Bu durum da babamın farkı, diye içinden geçirdi. Her ne kadar uzun süre aksiliklerine devam etse de kendini affettirmeyi de sevdirmeyi de iyi bilirdi babası. Tüm mahalleli onu, o adamı, bir ayrı severdi. Hüseyin on beş yaşına geldiği sıralarda, babasında oluşan ani değişim, mahallelinin ona duyduğu sevgiyi iyice perçinlemişti. O yıllarda, eski Mehmet olmuş ve savaş sonrası ortaya çıkan tüm o saçmalıklardan kurtulmuştu. Bunda ona samimiyet, sevgi ve saygıyla destek olan mahallelinin ve tabii ki annesinin payı büyüktü.

Sonunda kalabalıktan kurtulup eve girdiğinde heyecanlıydı. Önce annesinin, sonra babasının elini öptü. Yavaşça, huzur içinde uyuyan eşinin alnını okşadı. Çok istediği hâlde çocuğunu kucağına alamadı. Eğildi ve incitmekten korkarak usulca öptü. İçinde şimdiye kadar hissetmediği bir duyguyla öylece kaldı. Çocuğunun yumuşak teninin kokusunu içine çekti. Böylesine muhteşem bir kokuyu daha önce duymadığına, bu kadar farklı bir sevgiyi, öncesinde hiç yaşamadığına yemin edebilirdi.

Mehmet Efendi, gurur ve sevgiyle oğlunu izledi. Oğlunun biraz sakinleştiğini anlayınca güçlü bir hareketle onu boynundan yakaladı. Gözlerinin içine bakarak sıkıca sarıldı.

Gözleri yaşardı. Hüseyin'e sağ koluyla sarılırken, küçük oğlu Ahmet'e sol koluyla "gel gel" işareti yaptı. Yanına gelen küçüğünü de sol kolunun altına aldı. Ahmet, henüz on sekiz yaşındaydı ve Hüseyin'e göre daha naif, daha uysaldı. Mehmet Efendi, cebinden çıkardığı parayı Ahmet'e vererek, "Hadi git, içecek bir şeyler al. Bu akşam kutlama var." dedi. Ahmet, babasının içecek bir şeyden kastını iyi bildiğinden yetmişlik rakı almak üzere bakkalın yolunu tuttu. Bakkala girdiğinde, yetmişlik rakı şişesinin yanında kocaman bir leblebi paketinin zaten hazır olduğunu gördü. Mahalle bakkalı, kendince minik bir hediyeyi çoktan hazır etmişti.

Misafirlerin yavaş yavaş gidişiyle aile baş başa kalmıştı. Hafize Ana, eşinin söylemesine gerek bile duymadan çilingir sofrasını kurdu. Kendisi, geliniyle torununun yanında, içeride kaldı. Mehmet Efendi, iki oğluyla yan yana otururken dört dörtlük masaya baktı. Hoşnutsuz yüzünü buruşturdu ve içeri doğru seslendi:

-Çocuklar için neden bardak yok. Onlar da koca adam oldu artık... Bu gece bana eşlik etmeyecekler de ne zaman benimle iki kadeh içecekler. Hafize, çabuk onlar için de iki bardak getir.

Hafize, bir emir eri gibi, eşinin cümlesi biter bitmez bardakları getirmişti bile... Hüseyin, babasıyla arada bir iki tek içse de on sekiz yaşındaki Ahmet şaşkın ama sevinçliydi. Babası, ona daha önce hiç rakı ikram etmemişti. Rakıları, Mehmet Efendi kendi eliyle doldurdu. Kadehini kaldırdı, "Torunuma..." diyerek koca bir yudum aldı. Çocuklar da ona eşlik etti.

Mehmet Efendi, özellikle Hüseyin'in çocukluğu sırasında, elinde olmadan ona yaptığı haksızlıkları hatırladı. Ne çok dövmüş ve hırpalamıştı bu çocuğu... Ona sevinçle ve hüzünle bakarken gözleri doldu. Onu bir ayrı sevdiğini, acı verdiği ve üzdüğü her an için defalarca özür dilemek isteyip

yapamadığını düşündü. Hüseyin'in bazen hüzün bazen öfke dolu gözlerini gördüğünde, nasıl da pişmanlıklar içinde kıvrandığını, yaptıkları için hissettiği suçluluk duyguları nedeniyle, oğlunun gözlerinin içine bakamaz olduğunu fark etti. Nemli gözleriyle iki oğluna uzun uzun baktı, ikisine de sarıldı ve "Ulan sıpalar, ikinizi de çok seviyorum." dedi. Hıçkırıklara boğulmuş bir şekilde ağlamaya başladı. Zaman durmuş gibi, iki delikanlının tebessümü, bir süre yüzlerinde asılı kaldı. Çocuklar, bir karşılık vermeye gerek duymadan, babalarına sımsıkı sarıldılar.

Küçük bahçelerinde, gökyüzündeki yıldızlara bakarak sessiz ama yürek yüreğe birlikte sarhoş oldular.

Bölüm 5

Genç Türkiye Cumhuriyeti, İkinci Dünya Savaşı'na bir şekilde katılmamayı başarmıştı. Hem Almanya cephesinden hem de diğer ülkelerden gelen, "Savaşta yanımızda yer alın." tekliflerini usta diplomatik hamlelerle geri çeviren İsmet Paşa, bu becerisiyle belki de yüz binlerce kişinin ölümünü engellemişti. Savaşta, Almanya'nın yanında yer almış olsak, savaşın sonunda İtilaf Devletleri'nce yapılamayan paylaşım, bu sefer Amerika ve Sovyetler Birliği'nin desteğiyle yapılacak ve ülkemiz işgal edilecekti. Eğer İngiltere ve Fransa'nın yanında yer almış olsaydık, bu sefer de Almanlar, sadece Hava Kuvvetleri'yle bile, İstanbul başta olmak üzere birçok şehrimizde taş taş üzerinde koymayacaklardı. Dolayısıyla, böylesi bir savaştan galip çıkılmayacağını düşünen ve doğru hamlelerle tarafsızlığını koruyan hükümet, amaçladığı nihai hedefe ulaşmış, ülkeyi olası bir yıkım ve paylaşımından korumuştur. Tabii ki bu savaşın yıkıcı ekonomik sonuçları olacaktır. Nitekim ciddi sorunlarla karşı karşıya kalan iktidar, temel gıda maddeleri de dâhil olmak üzere, birçok ürünü karneyle vermek mecburiyetinde kaldı. Zaten uzun zamandır yokluk çeken halkın bir kısmı için bu durum, kabul edilemezdi.

Ekmeğin bile karneyle verildiği, savaşın o son dönemlerinde, küçük bir kız çocuğu, halkın arasına karıştığı ve onların dertlerini dinlediği bir sırada, İsmet Paşa'ya derin

bir sitemle, şöyle seslendi:

-Bizi ekmeksiz bıraktın!

Küçük kızın kalabalığın arasından çıkarak söylediği bu söze İsmet Paşa, son derece sakin bir şekilde o unutulmaz cevabını verdi:

-Ama babasız bırakmadım.

Büyük bir kesimse, yürüttüğü politikanın doğruluğuna içtenlikle inanan bu büyük devlet adamının benimsediği barışçıl politikadan memnundu.

İkinci Dünya Savaşı'nın üzerinden beş yıl geçmiş, bu süre içinde hükümet, bir yandan toparlanmaya çalışırken, diğer bir yandan da demokrasi ve çok partili sisteme geçiş için ciddi uğraş vermişti. Sonraki yıllarda, tek adam olmakla, diktatörlükle suçlanacak olan İstiklal Savaşı Kahramanı İsmet Paşa, daha önceki olumsuz deneyimlere aldırmadan, demokrasi ve çok partili sisteme geçmek için elinden gelen tüm çabayı gösterdi. Mutlak bir güçle sahip olduğu iktidarı halka yaymak, katılımcı bir yönetim yaratmak için samimiyetle uğraştı. Ömrü savaş alanlarında zaferlerle geçen, aslen siyasetten hiç anlamayan bu komutan, diğerleri gibi gerçek bir vatanseverdi. Ömrünü, aynı Atatürk gibi, ülkesinin aydınlık ve çağdaş geleceğine adamıştı. Buna rağmen, özellikle İkinci Dünya Savaşı'nın o yıkıcı ekonomik sonuçları nedeniyle aldığı haksız ağır eleştirileriyse, ömrü boyunca unutamayacaktı.

Kurtuluş Savaşı sonrası, koca bir imparatorluğun küllerinden doğan bu genç cumhuriyet, sorunlardan bir türlü başını alamıyordu. II. Dünya Savaşı dışında, ülkenin çeşitli yerlerinde dinciler ve Kürt ayrılıkçılarının çıkardığı büyük isyanlar, ağır ekonomik ve sosyal sorunlar yaratmaya devam ediyordu. Ülke, ekonomik olarak son derece yıpranmış bir hâldeydi. Sovyet tehdidi altındaki Avrupa'nın, özellikle Türkiye ve Yunanistan'ın korunması için yardımda bulunmak

isteyen Amerika, “Marshall Planı”nı devreye soktu. Bu plan doğrultusunda, içlerinde Türkiye’nin de bulunduğu on altı ülke tarafından, Avrupa Birliği’nin temeli olan ekonomik bir birlik kuruldu. Bu birlik aracılığıyla Amerika, Avrupa’ya sadece ilk yıl, altı milyar dolar yardımda bulundu. Türkiye bu yardımdan kısmi pay alsada ülkenin zorlukları devam etti.

İsmet Paşa, tüm bu zorluklara rağmen, olası bir yenilgiyi de göze alarak, cesur bir hamleyle, ilk çok partili seçimin yolunu açtı.

Son yüzyılın ağır sorunlarıyla yüzleşmekten çok yorulmuş Türk halkı, artık güzel günlerin daha çabuk gelmesi adına, sadece umut veren birileri için, kahramanı İsmet Paşa’dan vazgeçebilecek bir bıkkınlıktaydı. Bu nedenle, farklı şeyleri cesurca söyleyen, sınırsız vaatlerde bulunan Demokrat Parti ve lideri Adnan Menderes’i, bir umut olarak görmeye başlamışlardı. Böylesine sıkıntılı bir dönemin ardından yapılan çok partili seçim sonucunda da nihai beklenen oldu ve yeni kurulmuş Demokrat Parti, iktidarı ele geçirdi. Hepsi ülkeye hizmet için yanıp tutuşan ama iktidarın yakıcı etkilerini bilmeyen, tecrübesiz Demokrat Parti kadroları için, Amerika Birleşik Devletleri çok önemli bir müttefikti. Sonuçta; İkinci Dünya Savaşı’nın iki büyük kazananından biri olan bu ülke, bütün ihtişamıyla, dünya devletleri üzerinde büyük bir kontrole sahipti. Savaşın diğer büyük kazananı olan kızıl komünistlere güvenilemeyeceğine ve onlarla ortak iş yapılamayacağına göre, ne olursa olsun Amerika’nın dostluğu kazanılmalıydı. Bu ortaklık için Türkiye’de ve Demokrat Parti içinde ciddi uğraş verenler oldu ve bu uğraşlar uzun vadede bir teslimiyete dönüşmeye başladı.

Bölüm 6

Bu tarihlerde Türkiye; içerde açlık, ekonomik kriz, isyanlar ve gericilerle boğuşurken, İkinci Dünya Savaşı'ndan henüz çıkmış ve belirgin bir kutuplaşmayla ikiye ayrılmış dünyada, işler iyice arapsaçına dönmüştü. Amerika ve Sovyetler Birliği, sahip oldukları dev kuvvetleriyle birlikte, tüm dünya üzerinde oluşturdukları tahakkümle, mağlup ülkelerin işgalinden kurtarılan bazı toprakları paylaşmaya başlamışlardı.

İkinci Dünya Savaşı'nın son bölümlerinde Sovyetler Birliği, Japonya'ya savaş ilan etmiş, bu savaş ilanından kısa bir süre sonra da Amerika'nın, Japonya topraklarına attığı iki atom bombasıyla Japonlar teslim olmuşlardı. O sırada Kore Yarımadası, Japon birliklerinin denetimindeydi. Amerikan Savunma Bakanlığı'nın; yarımadanın kuzeyinde yer alan Japon kuvvetlerinin Sovyetlere, güneyindekilerin de Amerikan Komutanlığı'na teslim olmaları önerisinde bulunması üzerine Kızıl Ordu, 12 Ağustos 1945'te Kuzey Kore'yi, Amerikan kuvvetleri de 8 Eylül 1945'te Güney Kore'yi işgal etmiş, böylece Kore, artık güney ve kuzey olmak üzere ikiye bölünmüştü.

Bu kargaşa içinde, Kore Yarımadası'nın savaşla ikiye bölünmüş kardeş parçaları arasında da anlaşmazlıklar baş göstermeye başladı. Çıkan bu anlaşmazlıklar sonucu, 25 Haziran 1950 sabahı Kuzey Kore, Güney Kore askerlerinin

sınırı geçtiklerini ileri sürerek, sınır boyunca saldırıya geçti ve bu anlaşmazlıklar sıcak savaşa dönüştü. Dünya, yeni ve büyük bir krizle karşı karşıya kalmıştı. Oluşan durum karşısında Amerika'nın isteğiyle, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, 25 Haziran 1950'de toplandı ve Kuzey Kore'nin, Güney Kore'ye saldırmakla barışı bozmuş olduğuna karar verdi.

Saldırıların durdurulması ve anlaşmazlığın barış yoluyla çözülmesi için girişilen uluslararası girişimleri hiçe sayan Kuzey Kore, büyük bir saldırı başlatarak, Seul'u ele geçirdi. Bunun üzerine Birleşmiş Milletler, Güney Kore Cumhuriyeti'ne yapılan saldırıya karşı, barış ve güvenliği geri getirecek önlemleri alabilmek için, üyelerine yardım çağrısında bulundu. Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu on altı ülke, Birleşmiş Milletler'in çağrısına cevap verdi ve bu ülkelerin gönderdiği yardımlardan, Birleşmiş Milletler Kuvveti oluşturuldu. Kore'deki Birleşmiş Milletler Kuvveti'nin başkomutanlığına, Amerikalı General Douglas Mc. Arthur getirildi. Sadece bu atama bile, Amerika'nın, Kore Yarımadası'na verdiği önemi göstermeye yetmişti.

O sırada iktidarda bulunan Menderes Hükümeti, konuyu meclise taşıma gereği duymadan, Kore'ye asker gönderme kararı aldı. Uzun süre kamuoyunda bu kararın, dönemin anayasasına uygunluğu ve meşruluğu tartışıldı. Genç hükümet, geri adım atmadı ve muhalefetin, özellikle de İsmet Paşa'nın uyarılarını dinlemeden kendi bildiğini okudu.

Hükümetin direktifleri doğrultusunda Türk Genelkurmay'ı, 25 Temmuz 1950'de Kore'ye gönderilmek üzere, bir komutanlık karargâhıyla, üç piyade taburundan ve gerekli yardımcı birliklerden meydana gelen bir tugayla, 241. Piyade Alay'ını görevlendirdi. Yurdun çeşitli yörelerinde bulunan birliklerdeki gönüllü erlerden oluşturulan tugayın komutanlığına, Tuğgeneral Tahsin YAZICI, kurmay başkanlığına, Yarbay Selahattin TOKAY, 241. Piyade

Alay Komutanlığı'na Albay Celal DORA atandı. Subay ve astsubaylar ise gönüllülük esasını aranmadan, liyakatlerine göre seçildi. Hüseyin de Kore Yarımadası'na, kimsenin yerini bile doğru düzgün bilmediği bu coğrafyaya gitme emri aldı. Emir, vakit kaybetmeden yola çıkılmasını bildiriyordu. Bu nedenle Hüseyin, yeni doğmuş oğlu Hasan'ı bırakarak, çok uzaklarda, hiçbir anlamı olmayan bu savaşa katılmak üzere İstanbul'dan Ankara'ya hareket etmek üzere Haydarpaşa Garı'na geldiğinde, gururlu ve mağrur bir şekilde oğluyla eşini alınlarından, anne ve babasını ellerinden öperek vedasını yaptı. Bu sırada, uzaklara gidecek ağabeyini çok seven Ahmet, ağlıyordu. Kardeşinin bir köşede ağladığını gören Hüseyin, ona sarılarak teselli etti.

-Sakin ol aslanım, ben geri dönene kadar oğlum sana emanet. Sen güçlü ve inançlı olacaksın ki benim gözüm arkada kalsın.

Ahmet, göz yaşlarını sildi. Duruşunu düzeltti, yüzüne kondurduğu yarı hüznü gülümsemeyle ağabeyine yanıt verdi.

-Senin gözün arkada kalsın. Eşin ve çocuğun bana emanet, yokluğunda onları bir saniye bile gözümün önünden ayırmayacağım. Onların huzurlu ve mutlu olmaları için her şeyi yapacağım.

Hüseyin, sakın bir hareketle kardeşinin başını okşadı ve arkasını dönerek yürümeye başladı. Haydarpaşa Garı'nın kapısından içeri girerken tekrar arkasını döndü, kendisini kaygılı gözlerle izleyen ailesine, gülümseyerek el salladı. O, başı dik, gardan içeri girerken Hafize, sessizce, bildiği tüm duaları okudu. Allah'a, evladına sağ salım kavuşmak için yalvardı. Şimdi koca bir aile oracıkta, tam garın önünde çakılıp kalmıştı. Yolu kapatan bu hüznü aileyi rahatsız etmemek için, bir süredir onların gidişini bekleyen büyük askerî aracın soförü, saygılı bir şekilde onlara seslendi:

-Bey Amcacığım, Allah kavuştursun, inşallah kazasız belasız döner sevdiğiniz ama artık yol verseniz de ben de gideceğim yere doğru gidebilsem.

Saygı ve içtenlik dolu bu sesle kendisine gelen aile, evin yolunu tuttu. Sessiz bir törende gibi yürüdüler. Hasan bebek bile çıt çıkarmadı.

O akşam evde matem havası vardı. Hiç bilmediği topraklarda, sebebini hiç anlamadığı bir savaşa uğurladığı eşi ve yeni doğmuş oğlu için endişeli olan Fatma, kimseye belli etmemek için mutfakta ağlıyordu. Ağlaması azalana kadar bekledi, biraz soluklandıktan sonra gözlerini yemenisine silip, tepsiye koyduğu çay bardaklarını servis etti. Kimsenin konuşmaya hâli yoktu. Sessizliği babaanne bozdu:

-Üzülme kızım, hiçbir şeycikler olmaz benim aslanıma, gittiği gibi gülerек, sağ salım dönecek, emin ol sen... Hem üzülürsen sütün kesilir sonra, Allah korusun! Torunuma, Hasan'ıma yazık değil mi?

Torununu yattığı sedirden alıp yüzüne bastırdı. Herkes babaannenin de ağladığını biliyordu. Mehmet Dede, canı sıkılmış bir hâlde, elindeki çayı bırakıp, "Ben kahveye gidiyorum, ajans dinleyeyim, bakalım bir haber var mı?" diyerek kalktı. Kalkarken, belli belirsiz gelininin omzuna dokundu. Ahmet de kalktı ve babasıyla çıktı. Evde iki kadın ve yeni doğmuş bir bebek, sessizliğin içinde öylece kalakaldılar.

Bölüm 7

Hüseyin'e hareket emrinin geldiği dönemde, aynı emir, İstanbul'da bulunan Yüzbaşı Akif'e de ulaşmıştı. Akif, emri eline aldığı anda, iki yaşında kızı Nazlı ve beş yaşındaki oğlu Boğaçhan aklına geldi. Sonra, eşinin bu gidişe ne kadar üzüleceğini ve çocuklarıyla yalnız başına kalınca yaşayacağı sorunları düşündü.

Eşi Nazan'la bundan altı yıl önce evlenmişlerdi. Bir ilkokul öğretmeni olan Nazan, zarif bir kadındı. Gerçek bir cumhuriyet öğretmeni olduğu, Atatürk ve ilkelerine yürekten bağlı olduğu, her hâlimden belliydi. Sol yakasında, hep orada tuttuğu altın bir Atatürk rozeti vardı. Akif, Nazan'la tanıştığı anda henüz üsteğmendiydi. Bu zarif ve görgülü kadın, hemen aklını başından almıştı.

Her ikisinin de babası ve annesinin İzmir'de yaşıyor olması nedeniyle, İzmir Orduevi'nde yapılan bir düğünle evlendiklerinde, birbirlerini aşkla seviyorlardı. Rüya gibi bir başlangıç yapmışlardı ve her şeyin çok güzel gideceğini umuyorlardı. Oğulları Boğaçhan, İstanbul Gümüşsuyu Hastanesi'nde doğmuştu. O andan itibaren Nazan, yaşadıklarının güzel bir rüya olduğundan artık emindi. Bu rüyayı kendisiyle paylaşan eşine sevgisi, günden güne artarak devam ediyordu.

Öğretmen olmaktan, yeni nesiller yetiştirmekten son derece keyif alan Nazan, iki yıl sonra yine gebe kalmıştı. Mutluluğu

gözlerinden okunuyordu. Bir kızının olmasını, böylece aileyi tamamlamayı umuyordu. İlk gençlik yıllarından itibaren hayali; bir kız çocuğu doğurmak, onu çağdaş, iyi eğitilmiş olarak yetiştirmekti. Bu hayali de gerçekleştiğinde Allah'a şükretti, güzel ailesini ve huzurlarını koruması için dua etti. Kızı Nazlı'dan sonra Nazan, ayakları yerden kesilmiş gibi mutlu, hayatta başlarına kötü bir şey gelmeyecekmiş gibi huzurluydu.

Geçmiş ve ailesini düşünmeye devam ederken, emir eri, bölüğün içtima için hazır olduğunu bildirdi. Akif, düşünceli bir şekilde içtima alanına çıktı ve karşısında çakı gibi duran askerlerine veda etti.

-Bir süreliğine aranızda olamayacağım. Bu süre içinde yerime, Naci Üsteğmen vekâlet edecektir. Onun size komuta etmesi ve sizin onu üzmeyeceğiniz konusunda hiçbir tereddüdüm yok... Döndüğümde karşımda, daha da disiplinli, birbiriyle kaynaşmış gerçek askerler bulacağımdan eminim. Gideceğim görevde, gidip de dönmemek var. Varsa, sizlerdeki en ufak hakkım helal olsun. Sizlerin bana geçen haklarınız için, sizin de bana hakkınızı helal etmenizi dilerim.

Sustuğunda, içtima alanında çıt çıkmıyordu. Yüz altmış asker çakı gibi, ayakta, komutanlarının karşısında bekliyordu. Hava, kurşun gibi ağırdı. Suskunluğu, Üsteğmen Naci'nin sesi bozdu:

-Bölük, dikkattttt! Selam dur!

Tüm bölük kusursuz bir bütünlükle, birkaç gün sonra savaşa gidecek komutanlarının karşısında selam durdu. Akif, sert bir asker selamıyla yanıt vererek, aynı sertlik ve çeviklikle geri dönüp içtima alanını terk etti.

Bölüm 8

Kore'ye gönderilmek üzere oluşturulan birlikler, Ankara Etimesgut Zırhlı Birlikler Komutanlığı'nda toplandı ve asıl büyük yolculuk için İskenderun'a hareket etti. Ankara'dan hareket, büyük bir törenle oldu. Bu uğurlamada son derece duygusal anlar yaşandı. Orada bulunan aileler, geride kalmanın ne zor bir şey olduğunu daha çok yakında bitmiş savaşlardan iyi biliyor olmalarına rağmen, yakınlarını, gözlerini kırpmadan vatan için cepheye yolluyorlardı. Hepsinin gözü yaşlıydı ama hepsi mağrurdu da... Hüseyin, kucağındaki minik çocuklarla, törende yer alan anneleri görünce, boğazında bir şeyler düğümlendi sanki. Nefes alamadığını düşündü bir an. Tren hareket ettiğinde, bozkır sonbaharının esintisi herkese geçici bir huzur verdi.

Tren ve rayların ortaklaşa oluşturduğu ritmik sesler ve sürekli var olan sallantı, zaten yorgun olan Hüseyin'in erkenden uykuya dalmasına sebep oldu. Bu tip sallantılı vasitalarda, eskiden beri hep midesi bulanır ve uykusu gelirdi.

-Hüseyin kalk! Hüseyin uyan!

Derinden gelen annesinin sesi, Hüseyin'i uyandırmaya çalışıyordu sanki. Hüseyin uyandı. Yatak odalarından içeri giren ıslıl ıslıl güneş, bir süre gözlerini aldı. Yüzünü iyice ovuşturduktan sonra, yanında yatmakta olan eşi Fatma ve minik oğlu Hasan'ı gördü. İçinde tarif edilemez bir mutlulukla gülümsedi. Gözleri, uyandırmak için kendisine

seslenen annesini aradı, göremedi. “Rüyaydı sadece herhal.” diye düşündükten sonra eğildi, oğlunu alınından öptü. Tekrar, aynı inanılmaz duyguyu hissederek, oğlunun kokusunu içine çekti. İçinde bir boşluk hissetti, gözleri doldu. Karısına sarılmak için hamle yaptığı sırada, bir sarsıntı oldu ve Hüseyin gözlerini açtı. Şaşkınca etrafına bakındı ve trende olduğunu anımsadı. Kendisine güldü ve mırıldandı.

-Rüya içinde rüya gördüm iyi mi? Haydi hayırlısı bakalım.

İskenderun’a ulaşan birlikler, 25 Eylül-2 Ekim arasında hareket eden gemilerle, yirmi bir günde, Kore’nin güneydoğusunda bulunan Pusan Limanı’na ulaştı. Bu seyahatte birçokları gibi, trenin sallantısında bile mide bulantısı yaşayan Hüseyin de geminin sallantısından ve kusmaktan bitkin düştü. Hüseyin’in Bölük Komutanı Yüzbaşı Akif İzmirliydi. Deniz çocuğu olduğundan, uzun gemi yolculuğundan etkilenmemişti. Bu yolculukta Hüseyin’e çok yardımcı oldu. Uzun bir süre, daracık bir alanda bir arada yaşamak zorunda kalmaları, subay ve astsubay olarak birbirlerini daha da yakından tanımalarına neden oldu. Bu; büyük bir savaş öncesi birbirlerine güvenlerinin artması ve düşünce biçimlerini anlamaları açısından iyi, olası bir yaralanma ve ölümün geride kalanda yaratacağı duygusal yük açısından da kötü bir durumdu.

Türk Tugayı, gemilerden kamyonlarla tren istasyonuna, oradan da vagonlara bindirilerek, limanın 85 km kuzeybatısındaki Taegu şehrine hareket etti. Taegu Garı’na vardıklarında, tren durur durmaz Hüseyin, seyahat sırasında yaşadıklarından yılgın bir hâlde kendisini toprağa atıverdi. On dakikalık toplanma sırasında toprakla bütünleşmesi ve kokusunu içine çekmesi, onu kendine getirdi. “Tüm dünyada aynı toprak, aynı koku, bir fark yok.” diye sevinen askerinin saflığına bakarak gülümsedi.

Akif Yüzbaşı ise, personeline bir şey diyecek durumda

olmadığını iyi bildiğinden, onların bu kısa molasını ses etmeden sabırla bekledi. Sonra seslendi:

-Bölük, safta toplan marş, marş...

Bölüm 9

Birleşmiş Milletler tarafından oluşturulan müşterek orduya katılan Türk Tugayı, 8. Amerikan Ordusu'nun komutası altına girmiş ve tugayımıza «North Star” (Kutup Yıldızı) adı verilmişti.

Yazışma ve protokollerini bitirildiğinde, asıl zorlu ve tehlikeli kısım başlayacaktı. Türk Tugayı'na 7 Kasım'da, Seul'ün 46 km kuzeybatısındaki Munson bölgesinin emniyetini sağlama görevi verildi. Tugay, öncelikle 25. Amerikan Tümeni'nin geri bölgesini emniyete aldı ve tümenin Sunchon bölgesinde toplanmasını sağladı. Amerikan birliklerinin güvenle yerlerini almasına refakat ettikten sonra, yeni bir emirle 9. Amerikan Kolordusu'na destek vermek üzere, 22 Kasım'da Kunuri'ye hareket etme emri aldı. Birlikler dinlenmeden, oradan oraya Amerikan askerlerinin arkasını kollamak için gönderilirken, Yüzbaşı Akif, Hüseyin'i yanına çağırdı. Bölük astsubayına, böyle yoğun bir tempoda, askerlerin, daha dikkatli bir şekilde yürüyüşünü sürdürmeleri yönünde uyarılmalarını emretti.

Daha Kunuri'de toplanma işlemi bitmemişken ve asker yorgun bir şekilde, istirahat etmeyi umarken, tugay, 26 Kasım günü yeni bir emirle Tokchon bölgesinde bulunan 9. Kolordu'nun ve 8. Ordu'nun sağ yanını korumakla görevlendirildi. Bu yeni emir gereği, 27 Kasım sabahı, Tokchon istikametinde sarp ve ormanlık bir arazide, ileri yürüyüş başladı. Ancak, Amerikan Ordusu Komuta Karargâhı'nın, bu

savaşı iyi yönetemeyeceğinin emareleri yavaş yavaş oluşmaya başlamıştı. Çünkü bu hedefe de ulaşmadan, birliklerimiz 9. Kolordu Komutanlığı'ndan yeni bir emir aldı. Zaten uzun bir yoldan henüz gelmiş bir birliğin, üstelik Amerikalıların arkasını kollamak için, bu kadar sık yer değiştirmesi can sıkıcıydı. Çok sık değişen planlar ve sürekli değiştirilen emirlere rağmen, disiplinini bozmadan durumunu koruyan tugay, Tokchon'a gitmeyerek, önceki gece konaklanan Wawon'un doğusunda kaldı ve yolu burada kapattı.

Bu sırada Yüzbaşı Akif, bölük astsubayıyla, kendisine tugaydan verilmiş bir istihbaratı paylaşıyordu.

-Chongsangni'de bir düşman alayı görüldüğü bildirilmiş Hüseyin Astsubay'ım. Haritada bir bak bakalım, nereye denk geliyor bu saçma yer...

Hüseyin, kocaman haritayı yere açtı, kısa bir incelemeden sonra komutanına biraz da kaygılı bir sesle cevap verdi:

-Komutanım, bize çok uzak değil, birliklerimizin takip ettiği yolun kuzeyinde kalıyor o bölge... Müsaadenizle nöbetçilerin sayısını artıralım.

Akif, Hüseyin'in haritada parmağıyla işaretlediği alana baktığında sıcak bir çatışmanın çok yakınlarda başlayacağını anlamıştı. Soğukkanlılığını bozmadan, çok güvendiği bölük astsubayına, durumla ilgili emrini bildirdi.

-Çocuklar elleri tetikte uyusa iyi olur. Nöbetçi sayılarını artır. Bir saldırıyla karşılaşsak hemen yanıt vermek zorundayız. Ben şimdi, tugay karargâhına bir toplantıya gidiyorum. Gelene kadar bölük sana emanet...

Hüseyin de artık bir savaşın tam ortasında olduklarının ve olası çatışmanın yirmi dört saate kalmadan çıkacağını bilincinde, komutanını yanıtladı:

-Emredersiniz komutanım. Hemen nöbetçi sayılarını artıracam ve her askerimizi tek tek dikkatli olmaları konularında uyaracağım. Gerekli tüm tedbirleri süratle

aldıracağımdan şüpheniz olmasın.

Hüseyin, gerçekten de çok iyi bir askerdi. Emri hemen yerine getirmek için harekete geçti. Tüm askerlere durumun ciddiyetini, her an bir çatışma olabileceğini, uyanık olunması gerektiğini bildirdi.

Artık eller tetikteydi. 28 Kasım 1950 sabahı, Kuzey Kore Ordusu saldırıya geçti. Akşama kadar süren saldırılara rağmen, düşmanın kuşatma hareketine başarıyla karşı konuldu. Akif, bölüğünün, saldırının başından beri gösterdiği ani tepki ve dirençten memnun, yanında Hüseyin olduğu hâlde en öndeydi. İlk saldırıda, Türk Tugayı'nın geçit vermez direnişi karşısında Kuzey Koreliler, kuşatma saldırısını geçici olarak durdurmak zorunda kaldılar. Silahlar sustuğunda yaşanan sessizlik, sonraki yıllarda, bu alanda çatışan herkesin aklına en çok işleyen durumlardan biri olacaktı.

Herkes yorgun ve bitkin bir şekilde, yeni tanımaya çalıştığı bu arazide beklemeye geçti. Kayıplar ve yaralılar vardı. Bu moralleri bozsa da üzülmeye vakit yoktu. Herkes, eli tetikte, yeni bir saldırı olasılığıyla bekliyordu.

Bu soluklanma pek uzun sürmedi. Hemen ertesi gün, saldırılar yeniden başladı. 28/29 Kasım gece yarısı, yeni ve ani bir saldırıyla karşılaşan tugay, geri çekildi. Düşman bu saldırıyla, Sinnimni'ye ve bu köyden Kaechon'a giden yola hâkim oldu. Daha da kötüsü; 1. ve 2. Taburların arasındaki bağlantıyı kesti. 29 Kasım günü, Tugay komutanı, ilerde kalan bu kuvvetlerin güvenle geriye çekilmelerini sağlamak için karşı saldırıya geçti. Sonuçta Sinnimni geri alınmadı, ancak bu hareket, ilerideki tepelerde bulunan birliklerin geri çekilmelerini sağladı. Çekik gözlü insanlarla tanışmayı bir kenara bırakın, görmemiş bile olan askerlerimiz, onları öldürmek zorunda kalmıştı. Peki ama neden? Kafalarda bu sorularla o gece, uyunabildiği kadar uyumak üzere, askerlerimiz dinlenmeye çekildi. Akif Yüzbaşı'nın bölüğü, bu

çatışmalardan, çok yıpranmadan çıkabilmeyi başarmış, ertesi gün ne olacağını bekliyordu.

28 Kasım 1950'de, Wawon'da yirmi dört saat, 28 Kasım'ı 29 Kasım'a bağlayan gece sabaha kadar ve 29 Kasım 1950'de, Sinnimni-Kaechon bölgesinde tüm gün düşman kuvvetlerine karşı savaşan tugay, ağır kayıplar verdi. Düşman saldırıları aralıksız devam ettiği için yemek yiyemeden, uyuyamadan savaşarak geçen iki günün ardından, kısa bir mola uman birliklerimiz, maalesef 29 Kasım'ı 30 Kasım'a bağlayan geceyi de çarpışarak geçirdi.

Akif Yüzbaşı'nın bölüğü, bu sefer tam çatışmanın içinde kalmıştı. Çok zorlu dakikalar geçiriyorlardı. Hüseyin, askerlerinin yanında onlarla birlikte savaşan komutanına hayranlıkla baktı. "Bu ordu, bu yüzden sağlam ve güçlü bir ordu." diye içinden geçirdi. Askerlerin, komutanlarının cesaretine bakarak gösterdiği dayanışma ve kahramanlık ruhunu gördükçe, onlarla gurur duydu. "Haydi aslanlarım!" diyerek, süngü hücumu için ayağa kalktı. Böyle askerlerle, böyle komutanlarla ölüme bile rahatça gidilirdi.

Tam ayağa kalkmış ve bir iki adım atmışken, Kore denilen bu uzak ülkede, Hüseyin'in şerefle taşıdığı üniformasını, tam kalbinin üzerinden bir mermi delip geçti. Kanlar içindeki bedeni yere yığılırken, eli son kez sol üst cebine kapandı ve sınıksız kavradı. Kanının ılıkliğini avucunda hissetti. Oluk oluk akan kanı gördü. Ölmek istemiyordu ancak, ölmek üzere olduğunu anladı. Kısık bir sesle Kelime-i Şahadet getirdi.

-Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlü.

Gözünün önüne tüm sevdikleri geldi. En son, elinde küçük bebeğinin yumuşacık minik elini, tam burnunun ucunda kan ve barut kokusunu bastıran teninin kokusunu hissederek can verdi. Zaman bir an durmuş gibiydi. Akif, bu kahramanın yere düşüşünü gördüğünde ileri atıldı ve öfkeyle haykırdı:

-Haydi aslanlarım, haydi yiğitlerim, gebertelim şu kızılıları!
Allah, Allah, Allah...

Süngü hücumu çok kanlı sonuçlandı ama cephe, Akif'in bölüğünün olduğu noktadan yarılmadı. Düşmanın geri çekilmesinden istifade ederek, Hüseyin'in yanına koşan sıhhiyeciler, bu genç astsubayın cansız bedenini inanılmaz bir çabukluk ve cesaretle, savaş alanından cephe gerisine taşıdılar. Çatışmalar bittikten sonra Yüzbaşı Akif, bölüğünden yoklama istedi. Yaralananlar ve şehit düşenlerin belirlenmesi, çatışma anında kaybolmuş olanların akıbetlerinin araştırılması çalışmaları başladı. Sıhhiyeciler, yaralıların durumu hakkında komutanlarına bilgi verdikten sonra, şehit olan askerlerin yanına gidildi. Akif, duruşunu bozmadı ama içinin kan ağladığı belliydi. Çok sevdiği Bölük Astsubayı Hüseyin'in başına geldiğinde, ayaklarının altından zeminin kayacağını düşündü. Bir süre durakladı. Sonra eğildi ve şehidin gözlerini kapadı. Sımsıkı şekilde cebini kavradığı sol elini açtı ve cebini boşalttı. Kanlı bir bebek resmini görünce dayanamayacağını anlayıp, askerleri önünde moral bozucu olmamak için oradan hızla uzaklaştı. Uzak bir mevzide sigarasını yaktı ve uçsuz bucaksız görünen gökyüzüne baktı. "Neden buradayız? Kimin için bu savaş!" diye söylendi. Bu lanet savaşın bitmesi ve daha fazla kayıp vermemek için Allah'a yakardı.

-Allah'ım, tüm bölük sağ salim evine dönsün, gerekliyse benim canımı al. Onları koruyabilmem, onlara layıkıyla kumanda edebilmem için bana güç ver.

Yorgun, bitkin ve ciddi kayıplar vermiş olarak Türk Tugayı, 30 Kasım günü Kunuri'ye ulaşmayı başarmıştı ama Hüseyin ile birlikte birçok askerimiz de şehit düşmüştü. Tüm kayıplar amacına ulaşmış ve 8. Amerikan Ordusu'na, düzenli olarak çekilmesi için gerekli zaman kazandırılmıştı. Amerikalılar, daha az kayıp vermiş olmanın keyfiyle sigaralarını tütürürken, kahramanlık öyküleri askerlerimize

kalmıştı. Böylece Türk askeri, savaşılan yer, savaşma nedeni, savaşılan insanlar hakkında pek bilgisi olmasa da bin yılların tecrübesiyle ve zorluklarla dolu ilk muharebe görevini Şerefle yerine getirmiş oldu.

Bölüm 10

İstanbul'un aydınlık sonbahar sabahlarından birinde, uzaklardan, ılık bir rüzgârın taşıdığı minik bir çocuk sesi işitiliyordu.

-Simitçieeee... Simitçieeee...

Sabah namazını bahçedeki oturma alanında kıldıktan sonra, cephedeki tüm askerler için dua eden Mehmet Amca'nın içinde, anlayamadığı, bu kadarını daha önce hiç yaşamadığı bir huzursuzluk vardı. Açık havada rahatlayacağını düşünerek bahçeye çıkmış, bu güzel ve aydınlık sabaha rağmen rahatlayamamıştı. Kıldığı namaz ve ettiği dualara karşın, huzursuzluğu giderek artmıştı. İçinden ağlamak hissi geçiyor, kısa kısa ve zor nefes alıyordu. Ceketini sırtına aldı ve "Hadi hayırlısı." diyerek ayağa kalktı. Evden, kahvaltı etmeden nadiren çıkardı. O gün, hiçbir şey yemeden, ekme teknesinin yolunu tuttu. Sıkıntılı bir şekilde yürümeye devam ederken, kendi kendine söyleniyordu:

-Neyse, her şerde bir hayır vardır. Zaten kaymakam gelecekti bugün, o gelmeden dükkânı toplarım biraz. Çalışmaya başladığım zaman sıkıntı falan kalmaz. Bir de Vedat güzel bir sabah kahvesi patlattı mı değme keyfime gitsin. Yok, yok, iyi ki evden çıkmışım, yoksa kukumav kuşları gibi düşüne düşüne bir hâl olacaktım.

İyice şiddetlenen sıkıntısını atlabileceğiyle ilgili düşüncesini pekiştirebilmek için kendini ikna edici

konusmasına devam etti. Sonunda sadede gelmişti.

-Böyle, kaygı içinde debelenerek kötü haber beklemek niye ki? Benim Hüseyin'im aslan gibi askerdir maşallah... Kendini korumayı bilir.

Mehmet Efendi için çalışmak ibadet gibiydi. Besmele çekerek terzi dükkânını açtı ve karşıdaki kahvehaneden bir kahve istedi. Sabah erkenden dükkânı açtığını gören Kahveci Vedat, biraz muzip, Mehmet Efendi'ye takıldı.

-Ne o Mehmet Amca? Erkencisin. Hafize Teyze'm yataktan mı kovdu yoksa?

Mehmet Amca'sıyla göz göze gelince, lafın sonunu yuvarladı. Hemen oradan uzaklaştı. Özenle hazırladığı kahveyi sessizce götürdü ve dükkânına geri döndü. İhtiyarın, Hüseyin'i özlediğini tahmin etti. Kendisi de can arkadaşını çok özlemişti.

Vedat, sabah erkenden, iş bulabilmek umuduyla kahveye doluşanamelelerin, yanlarında getirdikleri azıklarıyla kahvaltı edebilmeleri için birer çay verdikten sonra, ikinci demliği de ocağın üzerine sürdü. Sabah erkenden gelip erkenden giden, parasız ama çalışkan bu insanları çok severdi. Çoğundan, çay için para almaya bile utanırdı. Yurdun çeşitli yerlerinden gelmiş, bir odada on, on beş kişinin yattığı evlerde yaşayan bu insanların onurlu duruşuna özenirdi hep. Kızıl komünist diye yuhalanan, hapsilere atılan insanların söylediklerini düşünür ve sosyal adaletsizliği en derinden yaşadığı kahvehanesinde, çaktırmadan, yasaklı, komünist adamların kitaplarını okurdu.

Mehmet Efendi, "Kahvenin tadı ne güzel, biraz rahatladım. Haydi, şimdi işe koyulayım." diyerek yerinden kalktığında, mahallenin kadrolu postacısı Necati kapıda belirdi. Yıllardır mahallenin posta hizmetlerini yürüten, herkesi isim isim, ev ev bilen Necati, Mehmet Amca'sını ayrı severdi. Neşeli, biraz da muzip biriydi. Her mektup getirişinde, "Müjdemo isterim. Vallahi çayımı içmeden mektubu vermem, şuradan şuraya

da gitmem.” şeklinde Mehmet Amca’sına takılırdı. İyice meraklandırmadan da mektuplarını vermezdi.

Bu sefer Necati’nin tadı yoktu. Yorgun ve isteksiz görünüyordu. Başı önünde, kısık bir sesle, “İyi günler.” diyerek mektubu uzattı. Mektup, Hüseyin’in birliğinden geliyordu. Mehmet Efendi, görünce çok heyecanlandı. Sonunda oğlundan beklediği mektup gelmişti. Necati’nin arkasından, “İyi günler.” diye seslendikten sonra, heyecanla masasına oturdu. Her zamanki titizliğiyle, zarfı yırtmadan açtı. Zarftaki kâğıdı çıkarırken, ellerinin titremesini kontrol etmekte zorlandı. Biraz bekledi ve içindekini yavaşça çekti.

Vedat, kahvehanede müşteriler azalınca, boşları almak için çarşayı gezmeye başlamıştı. Mehmet Amca’nın dükkânına girdiğinde, onu yerde yığılmış yatarken buldu. Hemen tepsiyi yere bıraktı ve eğilip onu kaldırmaya uğraştı ama beceremedi. Avazının çıktığı kadar bağıarak yardım istedi. Vedat’ın sesini duyan esnaf, koşarak geldi. Gelenler arasında, askerliğini sıhhiye olarak yapan Sünnetçi Kemal de vardı. Kemal, hızlı bir şekilde nabzını yokladı, göğsüne doğru kulağını dayayarak kalbini dinledi ve üzüntüyle, “Başımız sağ olsun.” diyebildi. Mehmet Amca, kalp krizi geçirmiş olmalıydı. Bundan önce de iki kriz geçirmiş ama direnmişti. Bu son krizdense, maalesef kurtulamamıştı.

Vedat, babası kadar sevdiği bu adamın ölümü karşısında şaşkındı. Öylesine derin bir acı hissetti ki o an, sanki bütün bildiklerini unutmuş saf bir oğlan çocuğu gibi dükkânda birkaç dakika gezindi. Sonra, nedense Mehmet Amca’nın elinde sımsıkı tuttuğu mektubu fark etti. Büyük bir özenle mektubu aldı ve göz attı. Elinde mektup ve gözleri mektuba takılı bir hâlde biraz bekledi ve sanki o mektubu hiç okumamış gibi davranarak, masanın üzerine bıraktı. Koşar adımlarla terziden çıktı. Çıldırılmış gibi koşarken, her ne kadar yok saymaya çalışsa da gözünün önüne mektupta yazanlar

geliyordu.

“Sayın Mehmet Ekinci,

Oğlunuz Hüseyin, kahramanca çatıştığı Kore’de şehit olmuştur.”

Gözlerinin önünde bu cümle uçuşurken, artık sağlıklı düşünme yeteneğini kaybetmiş bir şekilde kahveye girdi. Hiçbir şey yokmuş gibi davrandı önce, hatta çay ocağına su bile çekti.

Hüseyin kan kardeşiydi. Bütün çocuklukları beraber geçmişti. Hafize Teyze’sini ve Hüseyin’in yeni doğmuş bebeğini düşündü. O sırada eline geçen bardakları bir hışım yıkıyordu. Aniden parçalanan camın, elini kesmesinin yarattığı acıyla irkildi. Hüzünle kahvehanenin ortasına geldi ve bağırdı:

-Arkadaşlar, hepinizden özür dilerim ama bu dakikadan itibaren kahve kapalı, herkes dışarı lütfen.

İnsanlar ne olduğunun merakıyla, üzüntüden kül gibi olmuş Vedat’ın başına toplandı.

Kısa bir zaman içinde Mehmet Amca’nın ölümü ve ardından da Hüseyin’in şehadet haberi, küçük mahalleye bomba gibi düştü. Tabii en çok da Hafize Ana’yla, gelini Fatma’nın yüreğine...

Haberi alan Ahmet, ne yapacağını bilemez hâlde güçlü kalmaya, bir yandan annesi ve yengesini yatıştırıp, bir yandan da babasının cenaze işlerini halletmeye girişti. Neyse ki mahallenin neredeyse tamamı, Sivas’tan göçmüş akrabaları. Büyük bir destekle herkes bir işin ucundan tuttu, sanki çok sıradan bir şey yapıyorlarmış gibi doğal olarak, yas sürecini yönettiler.

Tam bir yıkım yaşanıyordu. Mahalleli, yeni doğan ve yetim kalan minik bebek için mi, gencecik şehit olmuş Hüseyin için mi, yoksa oğlunun acısıyla ölmüş Mehmet Amca için mi ağlasın, bilemeden ağladı. Aslında herkes, biraz da bu

toprakların değişmeyen kaderine ağladı.

Hafize Ana, kırk yıllık hayat arkadaşı toprağa verilirken, duvar gibi hareketsiz ve sessizdi. Yüzünde bir tek kımltı yoktu. Mezarın başında geçirdiği birkaç dakikanın, yıllar gibi uzun olduğunu hissetti. O kısa sürede aklına, geride bıraktığı mücadele dolu yıllar geldi ve ilk evlendikleri günleri, o zamanlarda yaşadığı sıkıntıları düşündü.

Evlendiklerinde on yedi yaşındaydı. Birinci Dünya Savaşı'ndan büyük bir yenilgiyle ayrılan Osmanlı İmparatorluğu'nun her parçası pay edilmişti. Koca bir imparatorluğun vahşice paylaşılmasından, bütün vatanseverler gibi eşi Mehmet de oldukça rahatsızdı. Birinci Dünya Savaşı sırasında en kanlı çatışmaların olduğu Çanakkale'de savaşmış olan Mehmet, hiç tereddüt etmeden, Kurtuluş Savaşı için de yeni kurulan Türk Ordusu'na katılmak üzere Ankara'ya gitti.

Hafize Ana, geride kalıp beklemeyi o yıllarda öğrendi. Cepheden cepheye geçen uzun yıllarda, sabırla kocasını bekledi. O kadar sağlam bir duruş sergiledi ki herkes ona gıptayla baktı. O sıralar, sürekli olarak, kocasının sağ salim geri döneceğinden emin olduğunu, daha çocuklarının olacağını, onları büyüteceklerini tekrarlayıp duruyordu. İlk doğacak erkek çocuğu için isim bile düşünmüştü. "Hüseyin" koyacaktı oğlunun adını... Dediği gibi de oldu ve birçok savaşa katılan eşi, zaferin ardından evine sağlıklı olarak döndü. İlginç olansa, o zamana kadar dimdik ayakta duran o güçlü kadın, mutluluktan olsa gerek, bir hafta hasta yatağından kalkamadı. İnsanın, sevdiklerini beklemesinin, kaygıyla geride kalmasının zorluğunu, daha o zamanlarda o kadar iyi anlamıştı ki kendini iyi hissettiği ilk gece herkes için dua etti.

-Allah'ım, şu savaşlar, şu yıkımlar artık bitsin. İnsanın insanı öldürmesi bitsin. Para, pul, iktidar uğruna işlenen

cinayetler son bulsun. Kimse sevdiğini kaygıyla beklemesin. Mutluluk dolu bir ülkemiz, barış dolu illerimiz, sevgi dolu insanlarımız olsun. Analar, üzerlerine titrediği evlatlarının, eşler kocalarının, çocuklar babalarının acısını yaşamasin.

Bu duanın sabahında, tüm neşesi ve enerjisiyle hayata dönmüştü. Güzel günlerin geldiğinden, acıların bittiğinden emin olarak güne başlamış ama yanıldığını anlaması uzun sürmemişti.

Sonraki günlerde, bir taraftan eşinin türlü öfke ataklarıyla baş etmeye çalışırken, bir taraftan da onun, ev yerine bahçede uyumasını komşularına nasıl açıklayabileceğini düşünüyordu. En katlanılmazı da çok sevdiği eşinin “deli” lakabıyla anılır hâle gelmiş olmasıydı. Zor günlere, zor gecelere, her şeyin bir sınav olduğu, bir gün yoluna gireceği inancıyla katlanmış ve yıllar sonra bunun ödülünü almıştı. Acıların ardından gelen huzur dolu günler, tüm çektiklerine değmişti doğrusu...

-Ruhuna El Fatiha...

İmamın sesiyle irkildi. Geçmiş günlere yolculuğunu bölen bu sesle birlikte, ellerini gökyüzüne doğru açtı, başını yukarı kaldırdı, önce ölmüşleri için bir Fatiha okudu. Kısa bir sessizlik sonrası, herkes duasını bitirmiş, çoktan ellerini yüzlerine sürmüştü. Ancak; Hafize Teyze'nin elleri hâlâ gökyüzüne doğru açıktı ve sanki Allah'la konuşuyordu.

-Rabbim, sana yıllardır ellerimi açtım, yüreğimi açtım. Sana sadece kendi sevdiklerim için değil, tüm Mehmetçikler için defalarca dua ettim. Düşmanlarımızın çocukları, onların anaları için de acı çektim. Onların ruhlarını bağışlaman için bile sana defalarca yakardım. Yine de yaşanacaklardan, kaderden kaçamadım. Sen her şeyin en iyisini bilir, en güzelini yaparsın. Bana yol göster ne olur. Bu acıyla baş etme, geride kalan torunuma bakabilme gücü ver.

Duasını etti, ellerini yüzüne götürdü. Bir süre, elleri yüzünde kapalı kaldı. Ellerini aşağı indirdiğinde, biraz önce

hiçbir tepkisi olmayan bu yaşlı kadın, hıçkırarak ağlamaya başladı. Oğlu, gurbette toprağa verilen “canı”, içini yakıyordu. O dakikadan sonra, öldüğü güne kadar oğlu aklından hiç çıkmadı. Onun ölümünün yüreğinde başlattığı yangın, hiç sönmediği gibi artarak devam etti.

Hüseyin’in doğduğu günden itibaren, oğluya ilgili ne hayaller kurmuştu. Oğlunun doktor olmasını, insanlara şifa dağıtmasını, ölümcül hastaları bile kurtarmasını çok istiyordu. Bunu, eşi ve oğluna yıllar boyunca defalarca söylemiş olmasına karşın oğlunun, hiç istemediği bir mesleği, yani askerliği seçmesini anlayamamıştı.

Daha on iki yaşındayken, bir gün Hüseyin, annesine, astsubay okuluna gitmek istediğini söylediğinde, bir anda zemin Hafize’nin ayağının altından çekilivermişti. Öylesine kontrolsüz bir şekilde düşmüştü ki kafasındaki şişlik, uzun süre geçmedi. Kocasını yıllarca kaygıyla beklemiş bir ana olarak, oğlunun asker olması fikri, midesini bulandırıyor. Bu nedenle günlerce bir şey yiyemedi. Sürekli ağlayarak, oğlunun bu sevdadan vazgeçmesini istedi ve eşine, oğlunu durdurması için yalvardı. Hatta “Hakkımı hiçbirinize helal etmem.” diyerek, onları tehdit bile etti. Hızını alamayıp, uzun süre tehditler savurmaya devam etti.

-Oğlumun başına bir şey gelmesinden, onun bir savaşta ölmesinden çok korkuyorum. Ne olur yardım et, durduralım bu çocuğu... Yalvarırım asker olmasın. Asker olur da başına bir şey gelirse, iki elim yakanda olur. İki cihanda olsan bulurum seni, haberin olsun.

Bütün bunları duymamış gibi davranan kocası, sonrasında nasıl da sevecen bir şekilde onu kandırmıştı. Babayla oğul, onun yalvarmalarına aldırmadan, korkacak bir şey olmadığını, bu kutsal görevi yapmanın herkese nasip olamayacağını ileri sürerek, konuyu nasıl da kapatmışlardı. Üstüne bir de Mehmet Efendi, “Canım, biz Cihan Harbi,

Kurtuluş Savaşı gördük ölmedik de, bu oğlan barış anında mı ölecek?" diye şaka yaptıktan sonra, kahkahalarla gülmüştü. Hafize, onların bu kararlılığına aldırmadan, günlerce Mehmet Efendi'ye yalvarmış ama oğlunun askerî okula gitmesine engel olamamıştı.

Ömrü asker yolu bekleyerek geçen bu kadının, artık sevdiklerinin yolunu gözlemeye takati yoktu. Oğlunun asker olmasını o nedenle istememişti. Çünkü gidenin ardından dönmesini beklemek, dönmeyenin ardından yas tutmak, savaşmaktan daha zordu. Yaşamı boyunca şahit olduğu dönmeyenlerin, geride kalanlarda yarattığı hüznün ve acıyı öylesine iyi biliyordu ki, bu, başına gelecek diye deli gibi korkuyordu.

En nihayetinde korktuğu ve hep beklediği şey, Hafize Ana'nın da başına gelmişti.

Bölüm 11

Ahmet, ağabeyinin şehit düştüğü haberini aldığı anda ilk iş olarak, evde büyük bir özenle sakladıkları Türk Bayrağı'nı, evlerinin balkonundan aşağı sarkıttı. Türk Bayrağı ile evlerini gelin gibi süslemek, şehit olan her ailenin yaptığı bir şeydi ve "Bu evde vatan için şehit olan biri var." anlamı taşırdı. Bayrak asmak, hem acıyı hem gururu bir arada gösteren, "Vatan sağ olsun." demenin bir başka yoluydu. Hafize Ana, bu gurur herkes tarafından bilinsin diye, günlerce Türk Bayrağı'nı evlerinin balkonundan indirtmedi.

Kore'den, ağabeyinin özel eşyasının geldiği gün, Ahmet'in içi acıyla doldu. Yanında annesi ve yengesiyle birlikte eşyayı birer birer incelemeye başladılar. Babasının, astsubay okulunu bitirirken oğlu için aldığı "Hislon" marka kol saati, annesinin onun için yaptırdığı muska, bir sürü anıyı hatırlattı. Ancak, son eline aldığı, Hasan'ın, babasının kanına bulanmış fotoğrafını görünce Fatma, feryadını durduramadı. Hafize Ana oracığa yığıldı. Ahmet, dudakları titreyerek fotoğrafı masanın üzerine koydu ve şehit ağabeyine, oğlunu kendi çocuklarından ayırmadan koruyup kollayacağına dair söz verdi. Sonra yengesini ellerinden tuttu; "Sen ve oğlun, bundan böyle benim her şeyimsiniz. Sizin için elimden gelen ne varsa yaparım." dedi. Uzunca bir süre, birlikte ağladılar.

Tüm mahalle, bu genç şehit için çok üzülmüştü. İnsanlar abdestlerini aldılar, en güzel, en temiz kıyafetlerini giydiler.

Önemli bir merasime gider gibi titiz, cenaze evine başsağlığı ve desteğe gitmeye başladılar. Gelenler, Hüseyin'in nasıl efendi, nasıl insancıl ve sevgi dolu olduğunu, ailesini çok sevdiğini, kimin yardımı ihtiyacı olsa düşünmeden koştuğunu anlatırken, dua sesleri daha da yükseliyordu. Samimiyetle gözyaşı döken bu kalabalık, başka bir destek verememenin, mahalleli gençler ise geride kalmış olmanın suçluluğu içinde acı çekiyordu. O zamanlar, şehit düşen evlatların ardından şehit olamamak, büyük bir suçluluk hissi yaratırdı. Tüm mahalle öz oğlunu, kardeşini, babasını kaybetmiş gibi yorgundu. Öz oğlunu kaybetmiş Hafize Ana ise bitikti.

Başsağlığına gelen insanlar dua ederken, gözü yaşlı Fatma, oğlunun da asker olması için her şeyi yapacağına yemin etti. "Vatan sağ olsun." diyecek oldu ama beceremedi. Ne bu savaşın ne de Kore'nin vatanla ilgisi olmadığı aklına geldi. Bu düşünce biraz canını sıkırsa da yine de dimdik ayakta ve oğluna sınımsız sarılmış, dünyaya meydan okur gibiydi. Bu güçlü kadına herkes saygıyla baktı. Minik yavruysa her şeyden habersiz, annesinin kucağında etrafa gülücükler saçıyordu.

Bölüm 12

Hüseyin'in ölümünün ardından geride kalan, sadece Hailesi değildi. Silah arkadaşları, komutanları, askerleri de gencecik yaşında şehit düşen bu adamın yasını tutuyordu. Bir taraftan da savaşmak zorunda kaldıkları günlerden geçiyorlardı. Çünkü savaş denen canavar, birkaç ölümle yetinmiyordu. Daha binlerce insanın canını almak için, aç bir kurt gibi, sırası geleni bekliyordu.

Türk Tugayı, Chonan'da yirmi gün dinlenme fırsatı buldu. Askerler biraz dinlenebilmiş ve yaralarını sarabilmişlerdi. Bu kısa moladan sonra Mehmetçik, 6 Ocak 1951'de Sarı Deniz'den, Japon Denizi'ne kadar uzanan savunma mevziinin bir kısmını ele geçirmekle görevlendirildi. Bu görev için 24 Ocak'ta Chonan'dan hareket eden Türk Tugayı'nı, zor bir görev bekliyordu. Düşmana, cepheden saldırmak gerekiyordu. Bu ise, her an süngü hücumu gerektirebilirdi. Çok kanlı çatışmaların arifesinde olduğunu tüm askerler biliyordu. Buna rağmen, korkusuzca saldırıya hazırlandılar. Düşmanın tam cephesinde yerlerini aldılar. Dualarını ettiler, Allah'tan, silah arkadaşları ve aileleri için merhamet ve sabır dilediler. Kendisi için dua eden yoktu. Hepsi, Allah yolunda şehit olmanın mutluluğunu tatmak için oradaydı. Sonuçta 26 Ocak 1951'de, "Allah Allah" sesleriyle taarruza geçen birliklerimiz, Kumyangjangni kasabası, 156 rakımlı tepe ve 25 Ocak 1951'de de düşmanın çok güçlü biçimde desteklediği, 185 rakımlı

tepeyi ele geçirdi.

Bu, büyük bir başarıydı. Daha sonraları, bu başarısından dolayı tugayımıza, Amerikan Kongresi'nce "Mümtaz Birlik Nişanı" ve beratı verildi. Ayrıca, Güney Kore Cumhurbaşkanı'nca da Türk Silahlı Kuvvetleri'ne, "Cumhurbaşkanlığı Birlik Nişanı" verildi.

Akif, bunca yoğun çatışmanın ardından birazcık uyuyabilmek için uzandı. Daha gözlerini kapatır kapatmaz, çocuklarıyla, eşi Nazan'ın gülen yüzü gözlerinin önüne geldi. Eşinin kahverengi gözlerindeki çocuksu yanı, beş yaşındaki oğlu Boğaçhan'ın "Babacığım." diyerek ona sarılışını, iki yaşındaki kızı Nazlı'nın siyah saçlarının ipeksiliğini düşündü. Gözleri yaşardı.

Öylesine romantik bir adamdı ki eskiden beri aşk şiirleri yazar, sevgiden başka bir şey konuşmazdı. Çok iyi bir asker olsa da bu mesleğin dışında biriydi. Oldukça yumuşak mizacı nedeniyle bazı arkadaşlarınca eleştirildiğinde; "Disiplin korkuyla değil, saygıyla, sevgiyle korunur. Bir savaşta, korkuyla kendime bağladığım bir bölüğün arkasında olacağıma, sevgi ve saygıyla bana bağlı bir bölüğün en önünde olmayı isterim." derdi.

Maalesef, bu romantik adam korktuğu şeyle; doğasına aykırı tüm saçmalıkların yaşandığı "savaş"la yüzleşmek zorunda kalmıştı. Askerlerine ölüm emri vermek, hatta kendisi de önüne gelen düşmanı öldürmek zorundaydı. Bir tek gün, bir tek erinin bile kalbini kırmamış, onları gözünden sakınmış biri olarak, şimdi onların ölümüne, yaralanmalarına şahit oluyordu. Aslında şiir yazacak, resim çizecek bu eller, tetik çekiyor, çoşkulu aşk şiirleri okuması gereken sesi, ölüm emirleri veriyordu.

Gözlerinin yaşını sildi ve ailesini ne kadar çok özlediğini ve en kötüsü, onları bir gün gelip de hiç görememekten ne kadar korktuğunu anladı. Belli ki bu coğrafyada uyumak

haramdı. İyice sinirleri bozulmuştu ve kolunu kaldırmaya gücü yokmuş gibi hissediyordu. Yine de “Askerlerim için katlanmak zorundayım.” diyerek ayağa kalktı.

Akif’e göre savaşmak, insanlık dışı, anlamsız ve yıkıcı bir eylemdi. Böylesine büyük bir çılgınlık için gencecik bedenlerin yıkılıp gitmesini anlamak mümkün değildi. Çatışmalar tüm hızıyla devam ederken, bir yandan da tüm bunların anlamsız olduğunu düşünerek günlerini geçirdiği için, iyice yorulmuştu artık. Vatanını savunmak zorunda kalan bir askerin hissettikleriyle, ülkeden kilometrelerce uzakta tanımadığı bir halkla savaşan askerin motivasyonu farklıydı. Gerçek askerler için öldürmek ve ölmek adına haklı gerekçelere ihtiyaç vardı. Ancak Akif, henüz böyle bir sebep bulamamıştı. Yine de kendisini, askerlerini sağlıklı bir şekilde eve götürme hedefiyle yeterince motive edebiliyordu. Çok uğraşsa da engel olamadığı ölümler için geceleri en uzak mevizilere gidip ağlıyordu.

Bu ölümlere katlanmaktan daha zor bir görevi de şehit olanların haberlerini, standart bir mektupla ailelerine bildirmektir.

Cephedekiler için çok zor, geride onların sağ salim dönmesini bekleyenler içinse cehennem gibi günlerdi. Emrindeki gencecik insanların ölümünü engelleyemeyen ve bunun için suçluluk ve pişmanlık duygularıyla yanıp kavrulan Yüzbaşı Akif gibi komutanlar acı içindeyken; Fatma gelin, Hafize Ana gibiler cehennem ateşinin en katlanılmazıyla yüzleşiyordu.

Bölüm 13

Lojman nizamiyesinin kapısından her resmî araç girişinde, Levlerdeki kadınların yürekleri ağızlarına gelirdi. Resmî araçlar, çoğunlukla rutin görevler için lojman bölgesine geçse de bazen, Kore'den gelen kötü haberleri kendilerine iletcek subayları taşırdı. Çoğunlukla doktorun da bulunduğu bu heyet, yaptığı işten nefret ederdi.

Geride kalmanın en büyük dramlarından biri de işte buydu. Ölen askerlerin sevenlerine, kara haberler vermek...

Her an kötü haber gelebilme ihtimaliyle, kadınlar zaten hep tetikteydi. Evlerinde oturdukları sırada, beklenmedik saatlerde kapıları çaldığında kaygıları tavan yapardı. Buldukları yerden kapıya kadar geçen sürede, ömürlerinden ömür giderdi. Bu nedenle de kendi aralarındaki ziyaretlerde, birbirlerini telaşlandırmamak için kapıları şifreli çalarlardı.

Yüzbaşı Akif'in eşi Nazan, lojman bölgesinde oturan ve eşi şu anda savaşta olan subay eşleri arasında en genç olanlardandı. Yalnızca, Teğmen Mustafa'nın karnı burnunda eşi Meliha vardı ondan daha genç olan... Meliha, güler yüzlü hâlleriyle, büyüleyici bir güzelliğe sahip olduğu için Nazan onu kayırırdı. Akif'in başına bir şey gelmesinden korktuğu kadar, bu duru güzelliği olan, tertemiz yürekli kızın kocası Mustafa'nın da başına bir şey gelmesinden deli gibi korkardı. O nedenle, öncelikle Meliha olmak üzere eşleri bir araya toplamak ve onların birbirine dayanmasını

sağlamak konusunda, enerjisini en çok harcayan Nazan'dı. Bu toplantılarda, birbirlerine cepheden aldıkları haberleri iletirler, sohbet ederler ve birbirlerine dayanırlardı. Gece, kendileriyle baş başa kaldıklarında önce kendi eşleri, sonra da diğer tüm askerlerimiz için dua ederlerdi.

Nazan, cumhuriyete ve Atatürk ilkelerine gönülden bağlı bir ilkokul öğretmeni idi. O nedenle, çok iyi biliyordu ki Atatürk bu savaşa asla asker göndermezdi. Anlamsız, ülke için hiçbir şey ifade etmeyen, binlerce kilometre uzakta, tanımadığımız halklarla yapılan bu savaş, Nazan'ı da derinden üzüyordu. Okuttuğu minicik çocukların bazılarının, babasının ölüm haberini aldıktan sonraki sarsılmış hâlini gördüğünde, acıdan ne yapacağını bilemez, çocuklara tüm sevgisiyle sarılır, bu savaşa neden olanlara lanet okurdu. Ölüm ve yaşam arasındaki dengiyi en iyi bilenlerden biri de öğretmenlerdi. Onların didinip, vatan ve millete faydalı olsun diye yetiştirdikleri genç bedenlerin savaşlarda yok olup gitmesi karşısında yaşadıkları çaresizlikleri anlatılamazdı.

Öğretmenler, geride kalanlar içinde, en çok acı çekenlerdendi, nihayetinde şehit düşenlerin hemen hepsi bir gün onların tornasından mutlaka geçmiş oluyordu.

Nazan, o yıllarda ikinci sınıfları okutuyordu. Yedi sekiz yaşlarındaki bu çocuklar, ülkenin parlak geleceği olacaktı. Onlara ve ülkesine canı gönülden inanıyor ve onların daha iyi olması için gece gündüz çalışıyordu. Geleceğin doktorlarının, mühendislerinin, hukukçularının ve askerlerinin bu minik bedenlerde filizleneceğini biliyordu. Her şeyden önce tüm çabası; onların, vatan sevgisi dolu, mutlu ve iyi insanlar olması içindi.

Birçoğu, türlü maddi imkânsızlıklara rağmen hâlen okula gelebiliyordu. Minicik elleriyle, okuldan sonra ödev yapacaklarına, boyacılık yapan, berber çırağı olan, bakkalların yanında çalışan öğrencileri vardı. Onlar için maddi manevi

her şeyi yapmak için uğraşiyor, kermesler düzenleyerek maddi kaynak yaratmaya çalışıyor ve kaç tanesini gelecek için kazanabilirsem, ülkem için o kadar kârdır, diye düşünüyordu.

Bir gün, çok çalışkan ve sevdiği öğrencilerinden birisinin okula beş gündür gelmediğini fark etti. Okul çıkışı, öğrencisi Nevzat'ın evine gidip durumunu öğrenmek istediğinde, ömrü boyu unutamayacağı o manzarayla karşılaştı. Bahçesi çamur içinde bir gecekonduyan içeri girdi ve Nevzat'ı loş bir odada zorlukla seçebildi. Yatakta hasta yatan bir kadının yanında oturmuş, minicik elleri titreyerek ona çorba içirmeye çalışıyordu. Sonradan Nevzat'ın annesi Latife olduğunu öğrendiği bu kadının ve öğrencisinin hâli, Nazan'ı derinden yaraladı. Odadan ağlayarak zor çıktı.

Akşam olduğunda hiç vakit kaybetmeden, bu durumu diğer subay eşleriyle paylaştı. Babası daha çok küçükken ölmüş olan Nevzat için neler yapabileceklerini konuştular. Kendi aralarında bir fon oluşturmaya ve onu okutmak için hiçbir çabadan kaçınmamaya karar verdiklerinde Nazan rahatladı, ancak bununla yetinmedi. Ertesi gün, asker hastanesinin çok iyi tanıdığı baştabibinin yanında aldı solluğu. Onunla, Nevzat'ın annesinin durumunu konuşarak, yardım istedi. Yıllardır, askere alınan gencecik delikanlıların tüm sağlık sorunlarıyla ilgilenen ve toplum sağlığı adına ciddi katkılar sağlayan bu hastanelerden birinin baştabibi olarak doktor, elinden geleni yapacağına söz verdi.

Bu minik yavru, o günden sonra okula gelmeye devam etti. Nazan, o zor günlerde desteklediği bu çocuğun da ileride kocası gibi subay olacağını bilemezdi. Nevzat, Kuleli Askeri Lisesi'ni kazanıp yatılı okula gittiğinde Nazan, içinde görevini yapmış olmanın huzuruyla Nevzat'ı yolcu etmişti. O günden sonra yolları hiç kesişmese de ikisi de ömür boyu birbirleri için dualarını esirgemediler.

Bölüm 14

Çok kanlı geçen ve bir yıldır süren çatışmalara rağmen, taraflar hâlâ kesin sonuç alamamıştı. 1951'in sonlarına doğru bitkin düşmüş taraflar, karşılıklı olarak savunmaya geçerek saldırılarını durdurdu. Bu moladan istifade Türk Askeri, 20 Aralık 1951'de cephe gerisine alındı ve Kore'ye ilk ulaşan birliklerin yavaş yavaş değiştirilmesine ilişkin işlem başlatıldı. Artık 2. Değiştirme Tugayı, görevi tamamıyla üstlendi ve ilk kanlı çatışmalarda yer alan askerlerimiz ülkeye döndü. Bu fırsatta, 1950 yılında Kore'ye giden 1. Türk Tugayı Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı, 1951 yılında Tümgeneralliğe terfi ettiği için görevini 16 Kasım 1951'de, 2. Değiştirme Tugayı Komutanı Tuğgeneral Namık Aruç'a devir ve teslim etti. Böylelikle, rütbesi yükseltilecek bu başarılı komutan da ödüllendirilmiş oldu.

Tugay Komutanı'yla ülkeye dönenler arasında, Yüzbaşı Akif de bulunuyordu. Savaş ortamında geçirdiği bir yıl onu iyice hırpalamıştı. Ruhsal olarak iyice yıpranmış, on kilo kadar kaybetmişti. Saçlarında ara ara beyazlar dikkat çekmeye başlamış ve yüzünde genç yaşına rağmen kırışıklıklar oluşmuştu. Huzurlu bir uyku uyuyamadan geçirdiği bu günlerde hep tedirgin ve eli tetikte olduğundan kaygılıydı. Geri dönüş yolunda, gemideki en ufak bir kıpırtıda yere atlayıp siper almamak için kendisini zor tutuyordu. İçindeki o romantik, sevgi dolu adam gitmiş, öfkeli ve kaygılı bir adam

onun yerini almıştı.

Uzun yolculuk sırasında, Kore'ye gitmek için bindikleri gemiyi, henüz mutluluk ve umut dolu askerlerini, Hüseyin Astsubayı ve onun mide bulantılarını hatırladı. Çoğunlukla yalnız başına bir köşede oturmayı ve sigara içmeyi tercih ediyordu. Eski anılar, şavaştan kareler ve kâbuslarıyla baş başa, saatleri tüketmeye çabalıyordu. Ülkeye dönmek için eski heyecanının olmadığını, çocuklarını ve eşini eskisi kadar özlemediğini farkettiğinde, tam anlamıyla paniğe kapıldı. Onlara duyduğu sevgiyi kaybetmiş olmaktan ve bir daha onları eskisi gibi sevememekten korktu.

Yolculuk sonlandığında, korku ve kaygı dolu yüreği ve zayıflamış bacaklarıyla toprağa ayak bastı ve ülkesinin huzur dolu havasını içine çekti. Gözleri doldu. Kurtulmuş olmanın utancını hissederek, "Lanet olsun!" diye mırıldandı. Öylesine bitkin ve acı doluydu ki hiçbir şeyin eskisi gibi olamayacağını düşünerek güne devam etti.

Aslında Birleşmiş Milletler Ordusu amacına ulaşmış, Kuzey Kore Ordusu'nu dağıtmış ve onları 38'nci paralelin kuzeyine, yani savaşın başladığı andaki sınırın gerisine püskürtmüştü. Üstünlüğü ele almalarına, başlangıçtaki pozisyona dönmelerine rağmen Kuzey Kore'yi ilhak ederek, Birleşik Kore'yi oluşturmak amacıyla harekete devam kararı alan General Mc. Arthur, gücüne çok güveniyordu. Çin Ordusu'nun zayıf yanı hava kuvvetleriydi ve Mc. Arthur zaferden, hatta Çin'in işe karışamayacağından emindi. Ancak, sekiz yüz bin Çin askerinin gizlice Kuzey Kore'ye girdiğinden ne Mc. Arthur'un ne de Amerikan istihbaratının haberi vardı. Karşılaşacağı dirençten habersiz, Birleşmiş Milletler Ordusu'nu ileri süren Mc. Arthur, bu bihaberliğiyle çok sayıda askerimizi de ateşe atmıştı.

Kore'de tam zafer geldi denirken, işler yine karışacak ve geride kalan Türk ailelerin yüreğine yeni ateşler düşecekti.

Türk Silahlı Kuvvetleri, 20 Aralık 1951’de ihtiyata alındı. 2. Değişirme Tugayı, 24 Şubat 1952’de, ordunun doğu kanadında mevzilenen 10. Amerikan Kolordusu’nun emrinde, sekiz ay düşman mevzileriyle temas hâlinde ve daimî düşman ateşi altında savaştı.

Sürekli çatışma baskısı altında kalan askerlerin, sık değişim gereksinimi doğduğundan, 2. Değişirme Tugayı, Ağustos 1952 tarihinde, Kurmay Albay Sırrı Acar komutasındaki 3. Değişirme Tugayı’na görevi devretti. 20 Ağustos 1952 ve 3 Mayıs 1953 tarihleri arasında ihtiyata alınan Türk Tugayı, tahkimatın tamamlanması işleri ve eğitimle meşgul oldu. Bu arada, mütareke müzakereleri de devam ettiğinden, cephede büyük oranda muharebeler olmadı.

28 Mayıs 1953’te yapılan muharebelerde Türk Tugayı, muharebe ileri karakol mevzilerinin savunulması ve kaybedilen yerlerin geri alınması ile görevlendirildi. Bu muharebelerde 151 şehit, 239 yaralı olan 3. Kore Değişirme Tugayı yurda döndükten sonra, 28-29 Mayıs muharebelerinden dolayı “liyakat nişanı” ile ödüllendirildi.

Savaşın başından itibaren stratejik noktalarda görev alan Türk tugayları, kendilerine verilen görevleri en iyi şekilde yerine getirdiler ve katıldıkları muharebelerde; 37 subay, 26 astsubay, 658 er olmak üzere, toplam 721 şehit, 2147 yaralı, 346 hasta, 234 esir ve 175 kayıp verdiler. 462 Türk şehidi, Güney Kore’de Seul-Pusan kasabası yakınlarındaki Tanggok mezarlığı içerisinde bulunan Pusan Şehitliği’ne defnedildi. Şehit sayısı arttıkça nişanlar, ödüller, kutlama mesajları da artmaya devam etti.

6 Temmuz 1953’te 3. Değişirme Tugayı’nın yerini 4. Değişirme Tugayı aldı. Kore Savaşı, ancak 27 Temmuz 1953’te, Sovyetler’in, Amerika’nın yapmış olduğu önerileri kabul etmeleri ile son buldu. Artık geride kalanlar çocuklarına, eşlerine, kardeşlerine, dayılarına, amcalarına, babalarına

kavuşmak için sadece yolda bir kaza bela olmadan sabırla bekledi.

Savaş sürerken, Amerikalı bir diplomatın söylediği; “Türk askerinin bize maliyeti çok ucuz. 23 sente mal oluyor.” sözü üzerine, komünist Şair Nazım Hikmet, savaşın bitiminde belki de askerimize yapılanı en iyi anlatan şiirlerden birini yazmıştı.

23 Sentlik Askere Dair

Mister Dallas,

sizden saklamak olmaz,

hayat pahalı biraz bizim memlekette.

Mesela iki yüz gram et alabilirsiniz,

koyun eti,

Ankara’da 23 sente,

yahut bir kilodan biraz fazla mercimek,

elli santim kefen bezi yahut,

yahut da bir aylığına

yirmi yaşlarında bir tane insan

erkek,

ağzı burnu, eli ayağı yerinde,

üniforması, otomatığı üzerinde,

yani öldürmeye, öldürülmeye hazır;

belki tavşan gibi korkak,

belki toprak gibi akıllı,

belki gençlik gibi cesur,

belki su gibi kurnaz,

(her kaba uymak meselesi)

belki ömründe ilk defa denizi görecek,

belki ava meraklı, belki sevdalıdır.

Yahut da aynı hespla Mister Dallas,

(tanesi 23 sentten yani)

satarlar size bu askerlerin otuz beşini birden

istanbul'da bir tek odanın aylık kirasına,
seksen beş onda altısını yahut,
bir çift ıskarpın parasına.
Yalnız bir mesele var Mister Dallas,
herhâlde bunu sizden gizlediler.
Size yirmi üç sente sattıkları asker,
mevcuttu üniformanızı giymeden önce de
mevcuttu otomatiksiz filan,
mevcuttu sadece insan olarak,
mevcuttu,
tuhafınıza gidecek,
mevcuttu
hem de çoktan mı çoktan
daha sizin devletin adı bile konmadan.
Mevcuttu, işiyle gücüyle uğraşıyordu,
mesela Mister Dallas,
yeller eserken yerinde sizin New York'un,
kurşun kubbeler kurdu o,
gökkubbe gibi yüksek,
haşmetli, derin.
Elinde Bursa bahçeleri gibi nakışlandı ipek.
Halı dokur gibi yonttu mermeri
ve nehirlerin bir kıyısından öbür kıyısına
ebem kuşağı gibi attı kırk gözlü köprüleri.
Dahası var Dallas,
sizin dilde anlamı pek de belli değilken henüz
zulüm gibi,
hürriyet gibi,
kardeşlik gibi sözlerin,
dövüştü zulme karşı o,
ve istiklal ve hürriyet uğruna
ve milletleri kardeş sofrasına davet ederek
ve yârin yanağından gayri her yerde,

her Şeyde,
hep beraber
diyebilmek için,
yürüdü peŐince Bedrettin'in.
O, tornacı Hasan, köylü Memet, öğretmen Ali' dir,
kaya gibi yumruğunun son ustalığı,
922 yılı 9 Eylül'üdür.
Dedim ya, Mister Dallas,
herhâlde bütün bunları sizden gizlediler.
Ucuzdur vardır illeti
hani Őaşmayın,
yarın çok pahalıya mal olursa size
bu 23 sentlik asker,
yani benim fakir, cesur, alışkan milletim,
her millet gibi büyük Türk milleti.

Nazım Hikmet Ran

16.7.1953

Vedat, kahvehanesinin en arka masasında, herkesten gizleyerek okuduğunda bu Şiiri, arkadaşı Hüseyin'i düşündü. Onun Mister Dallas gibi Őerefsizler için öldüğü düşüncesi yüreğini öfkeyle doldurdu.

-Yirmi üç sent öyle mi? Canım arkadaŐımın canının bedeli sadece yirmi üç sent!

Bölüm 15

Ülkede tüm bunlar yaşanırken, yasaklı olmasına rağmen her köşede şiirleri okunan Nazım Hikmet'in fanatik takipçileri arasında, Kuleli Askeri Lisesi'nde okuyan öğrenciler de vardı. Türkçeyi kusursuz kullanımı, duygularını en içten biçimde dile getirişi, inandığı fikirleri cesurca ifade edişi; şairin fikirlerine katılsın, katılmasın her çevrede saygı uyandırıyor. Ülkenin yıllarca yaşadığı ve ilerde de yaşayacağı gibi, Nazım da bir aydın olarak, gericilerin hedef tahtası olmuştu. Ancak, bu onun ülkenin en ücra yerlerinde bile, kaygılı ve temiz yüreklerce okunmasını hiç engellemedi.

Nevzat, okula girdiği ilk yıl annesini kaybetmiş ve çok uzaklarda olduğunu bildiği, annesinin kırgınlığı nedeniyle hiç tanıyamadığı bir anne ve dedenin, hiç olmayan varlıklarıyla, hayatta yalnız başına kalmıştı. Zor günler geçirmiş bu delikanlının, bir de çok sevdiği annesini kaybetmesi, iyice içe kapanmasına neden oldu. Gerekecekçe pek konuşmaz, sosyal iletişime çok az girerdi. Çoğunlukla yalnız başına kalmayı tercih ederken, bazen çok uzaklara dalar ve özlemle andığı annesinin acısıyla baş başa kalırdı. Böyle zamanlarda, ranzasına tüner ve kitaplarının içinde kaybolurdu. O zamanlarda, en çok okuduğu şairlerden biri de Nazım'dı.

Bir gün; yine tünediği ranzasının tepesinde, kitabının arasına saklayarak okuduğu, "23 Sentlik Askere Dair" şiiri,

Nevzat'ı çok duygulandırmıştı. Bu şairin neden yasaklı olduğunu kavrayamıyordu. Sonuçta; Kurtuluş Savaşı üzerine destan yazan, yazdığı "Mavi Gözlü Sarışın Kurt Üzerine..." şiirinde, Atatürk'ten; "Sarışın bir kurda benziyordu. Ve mavi gözleri çakmak çakmaktı." diye bahseden, her şiirinde bir şekilde vatanına duyduğu sevgiyi hissettiren, en güzel aşk şiirlerini yazacak kadar romantik bir adamın yasaklı olması anlaşılır şey değildi. O gün, birkaç aşk şiiri de okuduktan sonra, uyumak için yattığında, kimi horlayan, kimi uykusunda konuşan arkadaşlarının arasında kendini güvende hissetti. Böyle zamanlarda, buranın sadece bir okul olmadığını, sıcak bir yuva olduğunu düşünürdü.

Kimsesiz, öksüz, fakir çocukların tercih ettiği askerî okullar sayesinde Nevzat gibi binlerce genç, kocaman bir aileye sahip olmuştu. Nevzat da artık ailesinin Türk Silahlı Kuvvetleri olduğunun bilinciyle, acılarını yüreğine gömerek çalışmaya, iyi bir subay olmaya karar verdi. Takip eden günlerde, bu zayıf, sessiz ve hüzünlü çocuğun, başarısı ve hırsı herkesi şaşırtmıştı.

Bölüm 16

Mehmet Dedesi'ni ve babasını henüz bir aylık bile değilken kaybeden Hasan, annesi ve anneannesiyle birlikte büyüdü. Sekiz yaşına kadar amcası da onlarla birlikteydi ve bu sayede babasının yokluğunu çok daha az hissetti. Yine de küçük yaşlardan itibaren dönem dönem kendini yalnız hissettiği, neredeyse yalnızlık krizleri geçirdiği zamanlar olurdu. Böyle zamanlarda, kalabalık bir evde nasıl bu kadar yalnız hissettiğini anlayamazdı.

Yalnızlık hissettiği dönemler dışında çok konuşkan, sürekli gülen, canlı, cıvıl cıvıl bir çocuktur. Sanki hiçbir acı çekmemiş, ailesi bir hüznün dalgası içinde yaşamaya devam etmiyormuş gibi neşeliydi. Kaderin kendisinde sebep olduğu erken yoksunlukların yerini, böylesine bir enerjiyle doldurmaya çalışıyor gibiydi. O ne kadar neşe dolu olursa olsun, belki gerçekten, belki de mahalleli onun öyküsünü yakından bildiğinden, ona bakanlar, bu neşenin altında saklı bir hüznü görürdü.

İlkokul ikinci sınıfta, amcasının bir kızı sevdiğini ve onunla evleneceğini duyduğunda günlerce odasından dışarı çıkmadı. Kendini ve durumunu fark ettiğinden sonra en çok korktuğu şey, doğduğu günden beri baba yerine koyduğu, oyun arkadaşı, sırdaşı olan amcasının da bir gün çekip gitmesiydi. Minicik bir bebekken başlayan kayıplardan dolayı o kadar çok acı çekmişti ki hayatından amcasının da

çıkmasına dayanamazdı. Günlerce ağladı, odasından dışarı çıkmadı ve okula gitmedi. Sürekli bağıra bağıra ağlamaya başladı. Yaşadığı kaygı ve acıyı amcası bilsin istiyordu. Belki o zaman gitmekten vazgeçerdi. Denediği onca şeye rağmen amcasının evlenmesini engelleyemedi, sonunda razı oldu. Aslında hiç istemediği bu gidişe razı olmasında, amcasının geri adım atmayacağından emin olması kadar, amcasının ona verdiği, “seni asla terk etmeyeceğim” sözü de etken oldu.

Her ne kadar normal hayatına tekrar dönmüş olsa da içinde büyük bir sıkıntı vardı ve bu sıkıntı onu asla terk etmiyordu. Amcasının düğün zamanı umduğundan daha çabuk gelmişti ve o, kaçınılmaz sona henüz hazır değildi. Düğün gecesi üstüne geçirilen yeni takım elbiseye ve amcasının ona verdiği “seni asla terk etmeyeceğim” sözüne rağmen mutlu olamazdı. Ailesine ayrılan masada, tüm gece boyunca beş karış suratla oturdu. Amcası ve yengesi Ayşe’nin tüm ısrarlarına rağmen bir kere bile tebessüm etmedi. Aslında içinden deli gibi ağlamak geçiyordu ama herkesin içinde ağlamayı da kendine yediremediği için, tüm gece öylece sessiz ve gergin oturdu. Mahalleli, Ahmet’in evlenmesi konusunda ne kadar mutluyusa, Hasan’ın sıkıntısından dolayı da o kadar üzgündü. Onun bebekliğinden beri çektiklerini çok iyi bildikleri için o gece Hasan’a pek bulaşmadılar.

Hafize Ana ise, oğlu Hüseyin ve kocası olmadan yapılan bu düğünde bütün gece boyunca ağladı. Arada bir gidip, gelinden, gelinin ailesinden özür üstüne özür diledi. Aslında kimse kırgın değildi. Herkes onu tüm kalbiyle anlıyorlardı.

Bölüm 17

Yüzbaşı Akif eve döndüğünde, büyük bir sevinç ve özlemle karşılandı. Mutsuz ve yorgun olduğu her hâlden belliydi. Ailesini çok özlediği hâlde onlara sokulamamıştı. Bir süre salonda, ayakta öylece kaldı. Karşısında çocukları, eşi akrabaları vardı ama o kımlıdayamıyordu. Ne yapacağını bilemeden, birkaç dakika öylece geçti. İki taraf da tedirgin ve gergindi. Bir yıla yakın süredir birbirlerini görmemişlerdi. Bu hazin bekleyişten Akif'in içi acıdı, kendini toparladı ve ani bir hamleyle önce oğluna sarıldı. Sıkıca oğlunu bağrına bastıktan sonra gerisi daha kolay oldu. Herkese sessizce, uzun uzun sarıldı, hasret giderdi. Aklında şehit düşen askerleri ve onların acı çeken aileleri olsa da şimdi bunları düşünme vakti değildi.

Oysa ölen onlarca askerinin ardından sevdiklerine sarılmak, onlarla mutlu olmak Akif'e tuhaf gelmişti. Askerlerine ve onların ailelerine haksızlık ettiğini düşündü. Şehit düşen askerlerin ailelerinin ne kadar buruk olduğu aklına geldi. Tüm sevdikleriyle tek tek kucaklaşıp hasret giderdikten sonra, bu sevinç seremonisini daha fazla uzatmadan odasına çekildi. Bu öylesine bir içe dönüştü ki çekilme hâli yıllarca sürecek ve herkes için acı verici deneyimlere sebep olacaktı.

Akif, içinde binbir çeşit hüznün, acı ve karışık duygularla yaşamaya, sessizce yeniden hayata uyum sağlamaya çalışırken, kâbuslarla bölünen uykuları nedeniyle hep yorgundu. İştahı iyice azalmıştı. Yediği hiçbir şeyden tat

alamadığı gibi, hayatta da ona keyif veren pek fazla bir şey kalmamıştı. Hayli kilo vermişti. Kafası hiçbir gürültüyü kaldıramaz hâlde, aşırı tahammülsüz ve sinirliydi. Bu hâli hiç kimsenin alışık olmadığı, öylesine kabul edilemez bir durumdu ki tahammülsüz ve sınırlı hâlimden kendisi bile çekinmeye başlamıştı. Sevdikleriyle bir araya geldiği her an, bir gerginlik yaratma potansiyeli taşıdığından, çocuklarını üzmemek, onlara zarar vermemek için gün geçtikçe onlardan uzaklaştı. Kore'den döndüğü günden beri, karısı Nazan'ın tüm çabalarına rağmen hiç kimseyi ziyarete gitmedi, aile büyükleri dışında da kimseyi eve kabul etmedi.

Bu şekilde geçen bir ayın sonunda Akif'e verilen izin bitti ve savaş mesaisinden sonra normal çalışma düzeniyle yeniden işe başladı. Çalışmak onun biraz toparlamasına yardımcı olmuştu. İşin gücün yoğunluğu içinde yoruldukça daha rahat uyur hâle gelmiş, yorgun uyumaya başladığından beri kâbusları da giderek azalmıştı. Her ne kadar uykuları düzene girmiş ve kâbusları azalmış olsa da Hüseyin'in bebeğiyle ilgili gördüğü kâbuslar zaman zaman onu yoklamaya devam ediyordu. Gün içinde yalnız kaldığı zamanlarda engel olamadığı ağlamaları dışında iyi sayılırdı. Aklında hep savaş anıları, ölen, yaralanan askerleri ve onların kan revan içindeki görüntüleri olduğundan, hâlâ çok sinirli ve yaşananlardan dolayı, onları savaşa yollayan hükümete çok kızgındı. Her zaman kibar ve düzgün konuşan adam gitmiş, yerine sürekli küfürlü, yüksek sesle konuşan bir adam gelmişti.

Akif'in, artık eski Akif olmadığı ortadaydı. Kesin ve geri dönülmez biçimde değişmiş gibiydi. Onu seven herkesi endişelendiren bu durum karşısında, ruhsal destek alması gerektiğini söyleyenlerin aksine böyle bir yardımı kabul etmeme konusunda inatçı davranıyordu. Oysa her geçen gün, odasında kendi başına geçirdiği zamanlar artmış, çocuklarından iyice uzaklaşmıştı. Onlarla ortak bir şey

paylaşmaz hâle gelmesi, akşamları iki cümle konuşmaması, konuştuğunda ortalığı, öfkesiyle kasıp kavurması, Nazan'ı iyice ürkütmüştü. Yaşananlara dayanacak gücü kalmadığı için derin bir çaresizlik hisseden Nazan, asker eşi olmanın, geride kalıp yol gözlemenin ne kadar zor olduğunu şimdi çok daha iyi anlamıştı.

Eşini kaygı içinde beklerken bile bu kadar üzülmeyi fark eden Nazan için, olanlara katlanmak ve Akif'in kaybolup gidişiyile ilgili bir şey yapamamak çok daha fazla acı vericiydi.

Bölüm 18

Hasan, amcasının evliliğinin ardından on gün kadar somurtmaya devam etti. Ancak, yengesinin olumlu ve yakın tavrı nedeniyle, bu evliliğe ve amcasının evden ayrılışına alışmakta fazla bir zorluk çekmedi. İlerleyen zamanlarda, sevgi dolu yüreğini Hasan'dan esirgemeyen yengesinin varlığı, onun için yeni bir heyecan ve mutluluk kaynağı oldu. Bu yakın tavır ve amcasına duyduğu özleminden, çoğu geceler onların evinde, kendisi için hazırlanmış küçük odasında kalmaya başladı. Huzur ve sevgi dolu bu yeni odasında, yalnızlık atakları azalmış, neredeyse hiç kalmamıştı. Artık daha keyifli ve mutluydu. Yüzü gerçekten, içten bir gülüşle kaplanıyor ve herhangi bir hüznü barındırmıyordu.

Hafize ve Fatma, gelinlerinin bu sevgi dolu hâlden çok memnun oldukları için, Hasan'a amcasının evinde kalması konusunda bir kısıtlama getirmemişlerdi. Onu bazen kıskanıyor olsalar da çocuklarının gülen yüzünden, en çok bu ikili memnundu. Kendi aralarında, bu gelinin Allah'ın bir hediyesi olduğunu, Hasan'ın yaşadıklarından sonra böylesine bir mutluluğu hak ettiğini konuşuyorlardı.

Hasan da annesi ve babaannesinin bu onayından sonra çoğunlukla, amcasına gitmeye, oradaki odasına gömülüp ders çalışmaya başlamıştı. Bu minik odanın içinde ayrı bir hava vardı sanki. Adını bile koyamadığı bu hava sayesinde çalışkan ve sakin biri hâline gelmişti. Okuldan gelip, odasına

kapandığında dünyayı unuttur ve kendisi için yaratılmış yuvanın tadını çıkarırdı. Burada öylesine verimli ve istekli çalışıyordu ki sınavlarda aldığı notlar hızla yükseldi.

Bir gün, yüksek ateş ve öksürük şikâyetleriyle, okul yerine babasının şehit asker olması nedeniyle, muayene olabildiği asker hastanesine gitti. Kendisini güler yüzlü bir doktor yarbay karşıladı. Hasan, hastalığını unutmuş, bu sakin, eğlenceli doktora, doktor subaya bakıyordu. Her dediğini anında yerine getirdiği için muayenesi bittiğinde doktor ona bir çikolata verdi ve “Büyüyünce ne olacaksınız?” klasik sorusunu sordu. O güne kadar bir kararı olmayan Hasan’ın ağzından, “Sizin gibi hem doktor hem de asker olacağım.” cümlesi çıktı. Bu sözden çok memnun olduğunu belli eden doktor, önlüğüne asılı olan metal rütbesini çıkardı ve ona verdi.

-İleride yarbay doktor olduğunda, hâlâ aynı rütbeler duruyor olursa bunu takmanı isterim. Beni anar, arkamdan dua okursun artık...

Hasan, sevinçle doktorun boynuna sarıldı ve teşekkür etti. O an askerî doktor olmak istediğinden hiç şüphesi kalmamıştı.

Zor başlamış bir hayatın içinde, kimse ondan harikalar yaratmasını, çok başarılı olmasını beklemese de o günden sonra Hasan; şehit olmuş babası ya da Kurtuluş Savaşı gazisi dedesi gibi asker olmayı ama en çok da doktor olup cephede hayat kurtarabilmeyi, başka çocukların babasız kalmasını engelleyebilmeyi çok istediğini her yerde söyleyip durmaya başladı.

Bölüm 19

Nazan öğretmen, mutsuz ve gergin kocasına rağmen, çocuklarının mutlu ve huzurlu olması için elinden geleni yapmaya, kocasını böyle kabul edip yoluna bakmaya karar verdi. Bu kargaşada kendi zaten perişan olmuştu ama bir de çocukların perişan olmasına göz yumamazdı. Evde her şeyi sırtlandı. Güzel günlerin geri geleceği umuduyla daha çok çabaladı.

Çocuklar okula başlayınca, en azından üzerindeki yükün biraz azalacağını umuyordu fakat tam tersi oldu. Çocuklar okul çağına geldiğinde, onların eğitimiyle ilgili tüm sorumluluk da sırtına binince Nazan, fazlasıyla artan yük karşısında eski cıvıl cıvıl hâlini yitirdiğini ve mutsuz hissettiğini fark etti. Bunun üzerine yardım almak için asker hastanesinin psikiyatri uzmanına gitti. Yıllardır yaşadığı sorunları, eşinin yaşadıklarını, mutsuz, umutsuz, çaresiz hissedişini anlattı. Doktorla, baş-sırt ağrılarını, çarpıntı ve nefes darlığını, yorgunluğunu, uykusundaki azalmayı, isteksizliğini paylaşırken ağlamaya başladı.

Doktor, yarım saat kadar Nazan'ın içindekileri anlatmasını sabırla bekledi. Nazan, anlattıkça ve ağladıkça biraz dinginleşti. Bu durumdaki kadınlar hakkında artık çok tecrübeli hâle gelmiş olan doktor, araya girme vaktinin geldiğini anladı. Görüşmede kontrolü eline aldı ve güven verici, yumuşak sesiyle Nazan'la konuşmaya başladı.

-Sayın öğretmenim, yaşadıklarınız için çok üzgün olduğumu bilmenizi isterim. Kocanızın Kore'den dönmesini beklemenizin, her gün gelebilecek kara haber ihtimaliyle içinizde artan kaygının size neler yaptığının farkındayım. Bu arada; çocuklarınızın geleceğiyle ilgili kaygılarınızın sizi ne kadar yorduğunu görüyorum. Bunca kaygı ve sıkıntı sonucu sizin içinde bulunduğunuz durum, bizim, "depresif bozukluk" dediğimiz bir duruma uyuyor. Tedavi olmanız, ilaç kullanmanız ve belli aralıklarla terapiye gelmeniz gerekli... Ancak bu şekilde çocuklarınız ve eşinize karşı, yeniden o eski gücünüze ve sabrınıza ulaşabilirsiniz. Bu; işin sizinle ilgili tarafı, anlattıklarınızdan anladığım kadarıyla, bir de eşinizin içinde bulunduğu durumu gözden geçirmek ve asıl ona yardımcı olmak gerekiyor. Çünkü o düzelmeyen, onun içindeki sıkıntılar yatıştırılmadan sizin iyileşmenizi sağlamak gerçekten çok güç olacaktır. Eşiniz bilerek ve isteyerek sizi kırıyor değil, yüksek ihtimalle, baş edemediği bir hastalık içinde. Bence mutlaka yardım alması gerekiyor...

Nazan, dayanamayıp doktorun sözünü kesti.

-Ben tedavi olurum olmasına ama eşimi tedaviye nasıl ikna edebilirim bilmiyorum. O, tüm bu yaşadıklarının geçici olduğunu, kendisinin deli filan olmadığını, zaman içinde tüm sorunlarla baş edebileceğini söylüyor.

Doktor sakince koltuğuna yerleşti. Bacak bacak üstüne atıp piposunu yaktı. Pipodan derin bir nefes çektikten sonra Nazan'a döndü ve "Kocana, senin hakkında konuşmak için onu çağırdığımı söyle... Kabul etmezse; komutanın olarak sana emretti, dersin." söyleminde bulundu ve hafif bir tebessümle Nazan'ı rahatlattı.

Nazan, daha mutlu ve güven dolu bir hâlde odadan çıkarken, son kez doktora baktı. "Ne çok acı dinlemiştir kim bilir?" diye düşündü. Hızlı ve umutlu adımlarla eve doğru yürürken, "Her şey yoluna girecek, kocam eski keyifli hâline

dönecek, çocuklarımız daha mutlu olacaklar.” sevincini taşıyordu.

Uzun ve keyifli bir yürüyüşün ardından eve girdiğinde, kocasının ayakkabılarını girişte gördü. Zamanında her şeyi düzenli isteyen eşinin, ayakkabılarının birinin sağda, birinin solda ve ters dönmüş hâllerini görünce, “Yine canı sıkılmış ve mesaiden erken çıkmış.” diye iç geçirdi. Onu, son zamanlarda sıklıkla olduğu gibi yatakta uyuklar bulacağından emindi. Odaya girdi, yanılmadığını gördü. İçini bir hüznün bulutu kapladı. Derin bir nefes alarak kocasının yanına oturdu ve elini tuttu. Ömrü boyunca hiç ağlamadığı, ağlayamayacağı kadar yüksek sesle, haykırarak ağlamaya başladı. Akif, bir süre çok sevdiği eşine baktı sonra o da engellenemez bir ağlamayla sarsıldı. Ağlamalar azalınca Nazan, eşine dönüp, tedavi görmeye başladığını ve kendisinin de tedavi görmesi için yalvardığını söyledi. Akif, uzun bir sessizliğin ardından karısına sarıldı ve son birkaç yıldır yaptıkları ya da yapamadıkları için ondan özür diledi. Tedaviyi kabul ettiğini söyledi. Nazan, üç yıl sonra ilk kez, bir günde iki ayrı sevinç ve mutluluk hissetmişti. Kocaman sarıldı kocasına ve “Seni çok sevdim, hâlâ da seviyorum.” dedi.

Akif, karısına sevgi ama daha çok saygıyla baktı. Onun, mutluluğu hak ettiğini düşündü. Suçluluk ve pişmanlık duyguları içinde daha sıkı sarıldığı Nazan’a “Ben de seni seviyorum.” diyebilirdi.

Bölüm 20

Kızı Latife'nin ölüm haberini aldığıında, Adil'in yüreğinden kocaman bir çınar söküldü. Zehra, yıllardır yaşadığı acılar nedeniyle olsa gerek, bu haberi oldukça sessiz karşıladı. Uzun zamandır yaptığı şeyi yaparak, bir tek söz bile etmeden odasına kapandı. Her ikisi de çok sevdikleri kızlarının, olmadık bir ayrıntı nedeniyle kendilerine küsmesini ve yıllarca hem kendisinin hem de torunlarının yüzünü onlara göstermemesini anlayamamışlardı.

Adil, bütün çabalarına rağmen kızının inadını kıramamış ve onlara ulaşma, onlarla görüşme girişimleri her defasında sonuçsuz kalmıştı. Kızı ve torununu görebilme umudunu kaybeden Adil, her şeyden elini eteğini çekerek, doğup büyüdüğü kasaba olan Ortaca'ya yerleşmişti. Ege'de yer alan bu minik ama sevimli yer, deniz kenarında değildi ancak Fethiye, Ölüdeniz ve Dalyan'a çok yakın yemyeşil bir kasabaydı. Gün boyunca türlü çiçeklerin kokusuyla insanın başını döndüren bir güzelliğe sahipti. Sakin ve huzur dolu oluşu, hiçbir güvenlik sorununun bulunmaması bu kasabayı daha da çekici kılıyordu. Adil ve eşi Zehra, yaşadıkları bu şirin kasabada, yüreklerinde özlem ve kırgınlıkla ölümü bekliyordular. Tam da acılarına katlanmayı öğrendikleri sırada, on üç yılın ardından gelen bu kara haberle iyice yıkılmışlardı.

Haberi aldıklarında kızları çoktan defnedilmişti. Biricik

kızının cenazesine bile katılamamış olmanın üzüntüsü, acılarını iki katına çıkardı. Karı koca, günlerce evden çıkmadılar. Onları çok seven ve sayan kasabalılar, desteklerini hiç esirgemediler. Mahallenin genç kadınları yemeklerini yaptı, evlerini temizledi ve onlar hastalanmasın diye her türlü desteği sağladılar. Adil, elli beş yaşına gelmişti ve türlü sağlık sorunlarıyla uğraşıyordu. Eşi Zehra, elli yaşlarında çıtı pıtı bir kadındı, kızının onları inkâr etmesinden sonra hızla yaşlanmıştı. Evinden neredeyse hiç çıkmaz, bütün gün namaz kıлып dua ederdi.

Kasaba halkının yakın desteğiyle biraz toparlandıktan sonra Adil, torununu düşünmeye, onu bulabilmenin yollarını aramaya başladı. İstanbul'daki tüm akrabalara haberler salındı ama bir haber çıkmadı. Ölüm haberinin üzerinden yedi sekiz ay kadar bir vakit geçmişti. Acılarını unutarak hayata tutunmaya çalışan ve bu arada hiç görmedikleri torunlarına ulaşmaya çalışan bu iki ihtiyarın kapılarını bir gün, kasabanın emektar postacısı çaldı. Elinde bir mektupla kapılarına dikildiğinde, Adil ve Zehra birbirlerine "hayırdır inşallah" diyerek, biraz kaygı, biraz merakla kapıyı açtılar. Kısa süren şaşkınlıktan sonra mektubu Adil aldı ve heyecanla inceledi. Zarfın üzerinde, "Kuleli Askeri Lisesi" yazıyordu. "Hayırdır, kimden acaba?" diye söylenerek zarfı açtı. İçinden düzgün bir el yazısıyla yazılmış, uzunca bir mektup çıktı. Mektubu merakla ve sesli okumaya başladı.

"Sevgili Dede ve Anneanneciğim;"

Karı-koca tekrar göz göze geldi. Anneanne, ağlamaya başladı. Dede, ağlamaklı bir ses tonuyla, kâh tekleyerek, kâh sesi kısılarak yazılanları okumaya devam etti:

"Ben, yaklaşık on üç yıldır göremediğiniz torununuz Nevzat... Şu anda on dört yaşındayım ve Kuleli Askeri Lisesi ikinci sınıf talebesiyim. Üzülerek belirtmek isterim ki kızınızı, yani annemi, yaklaşık sekiz ay önce kaybettik. Zaten son

yıllarını hastalıklarla uğraşarak geçirmişti, meme kanseriydi. Zor günler geçirdik ama ilkokul öğretmenim ve diğer bazı insanların yardımlarıyla çok şükür ki son zamanlarımız daha iyi geçti. Ben, bu yardımsever insanlar sayesinde okuyabildim. Şimdi yatılı bir okuldayım ve paraya pula pek ihtiyacım kalmadı. Ama kendimi çok yalnız ve mutsuz hissediyorum. Annemin ölümünden sonra hayatta kimsem kalmadığını düşünmeye başlamıştım, bu beni çok mutsuz ediyordu. Kimseye sıkıntılarını kolayca anlatabilen biri değilim. Annem hep, 'Dedene benzemişsin o da senin gibi suskundur.' derdi."

Dedenin sesi iyice çatallaştı. Birkaç saniye kendini kontrol edebilmeye çalıştı ve sonra tekrar mektuba döndü.

"Size çok kızsam da sizleri ağzından hiç düşürmezdi. Aranızda ne geçti, neler oldu bana hiç bahsetmedi. Ben de ne olduğumu hiç öğrenemedim. Yıllarca, sizlerle görüşmek istediğimi her söylediğimde, 'Ben hayattayken onlarla görüşemezsin.' cevabını aldım. Şimdi annem maalesef hayatta değil ve ben sizleri çok merak ediyorum. Hiç tanımadığım hâlde sizleri özlemeye başladım."

Artık anneannenin ağlamasını durdurmak mümkün değildi. Bedeni kızgın demirle yakılıyormuş gibi bağırarak ağlamaya başladı. Dede, okumayı sürdürmedi, bir koltuğa oturup sessizce ağlamaya devam etti. Yan bahçe komşuları, ağlamaları duyup içeri girdiğinde; Zehra Teyze'sini yerde haykırarak ağlarken, Adil Amca'sını hıçkırıklarını durdurmaya çalışırken buldu. Telaşla, "Ne oldu?" diye sordu. Adil, mektubu yan komşuları Hayriye'ye uzattı. Kaldığı yeri parmağıyla göstererek; "Kaldığım yerden okumaya devam edebilir misin?" diye güçlükle sorabildi. Hayriye, cevabın mektupta olduğunu anlayıp, hızlı bir göz gezdirişin ardından, Adil Amca'sının bıraktığı yerden okumayı sürdürdü.

"Sizin adresinizi nasıl bulduğuma gelince; okulda durumumla ilgilenen, benim yaşadıklarım nedeniyle bana

destek olmaya çalışan, harika bir bölük komutanımız var. İşte o, bir gün beni yanına çağırды ve 'Anneannenle dedeni buldum.' dedi. Ben bir süre anlayamadım, üstüme bir salaklık geldi sanki. Sonra, söylenen şeyi anladığımda çok sevindim. Meğer komutanımın devre arkadaşı, sizin oralarda jandarma komutanıymış, o sizlerin adresini bulup yollamış. Ben de ne tepki vereceğinizi bilemeden, biraz da çekinerek size bu mektubu yazdım. Umarım sizi görme şansım olur. Umarım varlığınızla, beni içinde bulunduğum derin yalnızlıktan kurtarabilirsiniz.

Sizi hiç görmediği hâlde özleyen ve size kalbiyle kolları daima açık olan torununuz Nevzat..."

Bölüm 21

Nazan'a, kullandığı ilaç ve haftalık terapiler çok iyi gelmişti. Uzun süredir hissetmediği kadar iyi hissediyordu kendini. İyi hissedişinin en önemli nedeniyse; kocasının yardım almayı kabul ettikten sonra gösterdiği değişimdi.

Doktor, çoğunlukla ikisiyle ayrı ayrı konuşsa da bazen ikisini bir arada görüşmeye alıyor ve aralarındaki sorunlar üzerine konuşmalarını sağlıyordu. Başlangıçta Nazan, Akif ve yaptıklarıyla ilgili birçok şikâyetini dile getirmiş, sürekli ağlamış ve hayatlarının eskisi gibi olamayacağıyla ilgili korkularını anlatmıştı. Zaten, savaş sırasında içine yerleşen, "her an kötü bir şey olacak, sevdiklerimin başına kötü bir şeyler gelecek" korkusu giderek artmıştı, bir de bunun üzerine yaşadıklarını kaldıracak gücü kalmamıştı.

Bu görüşmeler sırasında Akif, sevdiklerine neler yaptığının, onları ne kadar üzdüğünün ayırdına varınca, doktor ona; bütün bu yaşananların sorumlusunun tek başına kendisi olmadığını, yaşadığı zor olaylar sonrası oluşan hastalığın doğası gereği sorunların arttığını söyledi. Bunun üzerine Akif, kararlı bir şekilde, "O zaman bu lanet hastalıktan ve ruh hâlimden kurtulmama yardım edin." dedi. Psikiyatr, bu sözle iyileşme sürecinin başladığını anladı ve gülümsedi.

-Sana rağmen bir şey yapamazdım ama seninle birlikte bu hastalığın canına okuyacağız. Yeter ki sen bu kararlılığını koru, sabırlı ol ve verdiğim ilaçları kullan. Haftalık

görüşmelerimize gelmeye devam ettiğinde, işlerin her geçen gün yoluna girdiğini göreceksin. Yalnız şunu söylemeliyim, asla eskisi gibi olamayacaksın. Eğer bu süreçten hakkıyla çıkmayı başarırız ki başaracağız, eskisinden daha güçlü biri olacaksın.

Psikiyatrin güven dolu sesi, Nazan ve Akif'i içine çekmişti. Bu rahatlatıcı ve inanç dolu cümleler karşısında umutla doldular.

İlerleyen zaman, onların bu umutlarının boşa olmadığını gösterdi. Eskisi gibi, güler yüzlü ve sakin bir hâle gelen Akif, çocukları başta olmak üzere tüm sevdiklerine yeniden vakit ayırmaya başladı. Sabahları gülümseyerek güne başlayan, akşamları huzurla yatağa giren, her fırsatta karısı ve çocuklarına, onları ne kadar çok sevdiğini söyleyen bir insan oldu.

Akif, o kadar dramatik bir şekilde düzelmmişti ki ondaki bu değişim, çevresindeki herkes tarafından fark edilir olmuştu. Akrabaları, iş arkadaşları, hatta eve yardıma gelen kız bile; pozitif yöndeki bu değişimi gördüğünü türlü vesilelerle belli ediyorlardı. Yeniden arkadaş toplantılarına katılmaya başladıklarında, psikiyatriyi tuhaf bir şey, psikiyatrları üfürükçü gibi algılayan pek çok arkadaşlarının düşüncelerini değiştirmesine neden olacak kadar güzel gelişmeler yaşanmıştı. Akif, eskisi gibi değildi ve olamazdı da. Eskisinden daha güçlü ve hayata daha bağlı hâle gelmişti. Psikiyatrlarının söylediği gibi olmuştu.

-Başına gelen kötü bir şey seni öldürmezse eğer, güçlendirir. Yeter ki sen, bundan doğru sonuçlar çıkarmayı bil.

Bölüm 22

Mektubu alır almaz Adil ve Zehra, soluğu İstanbul'da aldılar. İstanbul Boğazı'nın hemen kıyısında, tarihi ve ihtişamlı iki kulesiyle dikkat çeken okulun yemyeşil bahçesinin içinden geçerken kaygılıydılar. Nizamiyeden girerken, kendilerine eşlik etmesi için yanlarına verilen er, gençliğin ve askerliğin enerjisiyle hızlı adımlarla yürüyordu. Adil, "Delikanlı, biz senin gibi enerjik değiliz, biraz yavaş yürürsen biz de sana yetişebiliriz." dediğinde, aralarında neredeyse yirmi metre fark oluşmuştu bile...

Ağır adımlarla devam eden yürüyüşün ardından, onlara yol gösteren askerın peşinden girdikleri bir odaya buyur edildiler. İçeri girdiklerinde; onları ayakta ve tüm güler yüzüyle, sonradan Nevzat'ın bölük komutanı olduğunu öğrendikleri yüzbaşı karşıladı. Birkaç hoşbeşten sonra, geçmek bilmeyen dakikalar başladı. Önlerine konan çay ve kurabiyeye ikisi de hiç dokunmamıştı. Bölük Komutanı, orada olduklarını, biricik torunlarını ziyarete geldiklerini söylesin diye, postasını, dershanelerin olduğu bölüme yolladı. Artık heyecanla, Nevzat'ın gelmesi bekleniyordu.

Kapı çaldı, Adil ve Zehra gayriihtiyari ayağa kalktı. Bölük komutanı, "Gir." diye seslendi. Kapı açıldı ve içeri uzun boylu, zayıf, yakışıklı bir oğlan girdi. Adil'in ilk düşündüğü; annesine ne kadar benzediğiydi. Kısa bir sessizliğin ardından, sessizliği bölük komutanının tok ve sevgi dolu sesi bozdu:

-Gel bakalım Nevzatçığım... Öp bakalım dedenle anneannenin elini. Seni görmek için kilometrelerce yol gelmişler.

Nevzat, tedirgindi. Adil, torununa doğru yürüdü, kollarını açabildiği kadar büyük açıp, "Gel bakalım, gözümün nuru kızımın emaneti. Gel bakalım, hayatımın son büyük hediyesi... Gel bakalım, on üç yıllık kalp sızım..." derken, gözyaşları yanaklarından süzülüyordu. Zehra, hâlâ inanmaz gözlerle torununa bakıyor, bir heykel gibi ayakta duruyordu.

Bölüm 23

Hasan, doktorun kendisine hediye ettiği metal rütbeyi, Hyatağının baş ucuna asmıştı. Her akşam o rütbeye bakıp, onu takacağı günlerin hayaline dalıyordu. Bazen, yüzünü hiç hatırlamadığı babasının silüetini rüyasında gördüğünde, ona askerî doktor olmak isteğini söylüyor, tam babası başını okşayacakken uyanıyor ve bu duruma çok üzülüyordu.

Henüz dokuz yaşında olmasına rağmen olgun, büyümüş de küçülmüş denilen çocuklardan biriydi. Çalışkanlığı dışında, amcasının yaş günü hediyesi olarak ona verdiği saza hâkimiyeti de dikkat çekiciydi. Henüz olgunlaşmamış sesiyle bile harika türküler okurdu. Annesi, onun sesinden dinlediği her türküde istisnasız ağlasa da, anneanesi onun yaptığı her şeyi fazlasıyla yüceltirdi. Hafize için torunu; dünyanın en akıllı, en olgun ve en yetenekli çocuğuydu. Üstelik en talihsiz çocuğu olmasına karşın böylesine iyi meziyetlere sahipti. Hafize, giden oğlunun ardından yarım kalan tüm sevgi yatırımını torununa yapmış ve hayatta ancak böyle avunabilmişti.

Yine bir gün, odasında saz çalıp türkü okurken oluşan sessizlik içinde, yengesinin ağlama sesini duydu. Amcası henüz eve gelmemişti ve Hasan geldiğinde, yengesi hiç olmadığı kadar mutsuz görünmüştü gözüne. Ağlama sesini de duyunca yengesinin yanına gitti ve ona, niye ağladığını sordu. Bu soru üzerine yengesi, daha yüksek sesle ağlamasını

sürdürdü ve sıkı sıkı Hasan'a sarıldı. Hasan, şaşkın bir şekilde kendisini yengesinin kollarına bıraktı.

-Yengeciğim, benim okuduğum türkülerden dolayı ağlıyorsan bir daha hiç okumam. Ne olur üzülme, sen üzülünce ben de çok üzülüyorum. Senin mutlu olman için her şeyi yaparım.

Ayşe, ağlaması yatışınca kollarını gevşeterek, Hasan'ı biraz kendinden uzaklaştırdı ve gözlerinin içine bakarak kısık bir sesle konuşmaya başladı:

-Hasan'ım, yakışıklım... Senin sesin değil sorun. Türkülerine bayılıyorum. Senin bu evdeki varlığın beni çok mutlu ediyor. Sen ne yaparsan yap beni üzemezsin, ben seni çok seviyorum. Ağlamamın seninle hiçbir ilgisi yok. Ne olur sen üzülme...

Hasan, sorusunda ısrar etti.

-Yenge, o zaman neden ağlıyorsun?

-Senin bir kardeşin olsun istiyordum. Seninle birlikte ona da annelik etmek istiyordum ama maalesef benim çocuğum olmayacaktı...

Ayşe, bu büyük sırrı Hasan'la paylaştıktan sonra yine yüksek sesle ağlamaya koyuldu. Hasan, ağlayan Ayşe'ye birkaç dakika sarıldıktan sonra, gerçek bir erişkin gibi kendinden emin ve kararlı bir şekilde, yengesini teselli etti.

-Sen benim ikinci annemsin. Ben senin evladınım. Amcamı hep baba bildim zaten... Bundan sonra beni öz oğlun bil. Seni anamdan ayırmayacağım, sen benim için çok değerlisin.

O günden sonra yengesine, "Ayşe Ana" diye hitap etmeye ve onu mutlu kılabilmek için elinden gelen her şeyi yapmaya çalıştı. Ne de olsa amcası onu, bebekliğinden beri korumuş ve kollamıştı. Ayşe Ana'sıysa onu amcasından koparmadığı gibi, yürekten sevgisiyle ona çok şey katmıştı.

Bölüm 24

Radyodan duyulan Zeki Müren'in kadife sesi, yazdan kalma bir gecede, meyhanenin bahçesinde tüm büyüleyiciliğiyle dolanıyordu. Ellerde rakı kadehleri, dudaklar şarkıya eşlik ederken, yüzlerde hüznün hâkimdi.

“Şimdi uzaklardasın
Gönül hicranla doldu
Hiç ayırlamam derken,
Kavuşmak hayal oldu.”

Herkes, yıllar sonra kavuştuğu ve hiç ayrılmak istemediği tek torununu, yaz tatilinin ardından, okusun diye Harp Okulu'na yolcu edecek bu hüznü dolu adama bakıyordu. Adil, kasabada kısa sürede herkesin sevgilisi olan torununu uğurlamaya hiç hazır değildi. “Asker olacak, subay olacak daha güzeli var mı? Kafana taktığın şeye bak. Çocuğun geleceği parlak, üzülmeyi bırak.” diyenlere aldırış dahi etmiyordu. Bu gece torunu gidecekti ve Adil hiç içmediği kadar çok rakı içmişti.

Bu hüznü dalgası, Münir Nurettin'in “Dönülmez Akşamın Ufkundayız” şarkısı ile daha da arttı. Adil, dokunsan ağlayacak hâlde olmasına rağmen erkeklige leke sürdürmemek için, yüksek sesle Münir Nurettin'e eşlik etmeye başladı.

“Dönülmez akşamın ufkundayız
Vakit çok geç...”

Ortamda kasvet ve hüznü iyice artınca, duruma el koyma

ihtiyacı duyan, kasabanın “filozof” diye çağırıldığı Halil, lafa karıştı.

-Subay olacak şimdi torunun öyle mi? Umarım Kore’de olduğu gibi saçma bir savaşa girmeyiz de torunun hiç uğruna savaşmak zorunda kalmaz.

Herkes Halil’in, Adil’in damarına basıp onu kızdırmaya çalıştığını anlamıştı. Çünkü Adil, böyle konularda hiç susamazdı. Hararetli bir tartışmanın başlayacağı hemen belli olmuştu.

-Neden saçma olsun ki Kore savaşı... Bak bu sayede NATO’ya girdik. Yoksa kızıklar bizi yutuverecekti. Bu sayede dünyada saygınlık kazandık. Menderes büyük adam, ileriye görüyor. Artık ülkemiz güven içinde...

Halil alttan alır mı? Hemen atıldı ve Adil’in lafını kesti.

-Bak şimdi, bizi ABD yönetiyor. Artık onlar söylemeden adım atamayız. Ülkede ordu bile onların kontrolüne geçti, görmüyor musun?

Adil, torununun gidişini unutmmuş, makineli tüfek gibi ardı ardına cümlelerle Halil’i susturmayı becermişti.

-Menderes, o zaman kızıklar bize saldıramasın diye NATO’ya filan evet dedi. Ama sonra, Amerika’nın da ne olduğunu gördü. Ekonomik açıdan özgürleşmek için şimdi de doğuya açılmaya çalışıyor. Yalancıkıtan Sovyetler’e göz kırpmıyor ve Amerika’dan daha çok şey koparmaya çalışıyor. Bu Menderes çok uyanık adam, bizim aklımız onun akıyla yarışamaz. O ne yapacağını iyi bilir.

Rakısından bir yudum daha içip, hızını alamadı ve devam etti:

-Demokrat Parti’ye Amerika filan sökmez. Menderes hepsinin üstesinden gelir alimallah...

Masada, herkes biraz tebessüm edince, bozulduğunu belli etmemek için rakı bardağını bir dikişte bitirdiğinde; Halil, hemen arkadaşının bardağını doldurdu ve o üzülmesin diye

de konuşmayı devam ettirdi.

-Peki, ordu bunu istemez ve hükümete direnirse, darbe yaparsa ne olur düşündün mü hiç?

Adil, "Halil Bey, darbe öyle kolay iş değil. Hükümet kuvvetli, kapı gibi maşallah, arkasında halk desteği var. Kolay değil o işler öyle." diyerek son konan rakının da dibini gördü. Halil, arkadaşına sıkıca sarılarak konuşmasını kesti.

-Silah kimdeyse güç ondadır, asla unutma... Şimdi boş ver bunları, hadi bizim yeğeni trene bindirelim.

Halil de bardağın dibini gördükten sonra kalktılar ve güzel bir yaz akşamı, Demokrat Partilisi, Cumhuriyet Halk Partilisi birbirine sarılıp, Adil'in evine doğru neşeyle yürümeye başladılar. Aralarında böyle tatlı atışmalar olsa da o zamanlar herkesin vatansız, herkesin gerektiğinde vatani için canını vermeye hazır olduğunu bilerek, dostluklarına şükrettiler.

Bölüm 25

Nevzat'ın, genç bir subay adayı olarak Kara Harp Okulu'na katılımını yaptığı sırada, Akif'in de yarbay olarak Diyarbakır'a tayini çıktı. Dolayısıyla, eşi Nazan da Diyarbakır'da bir okulda çalışmaya başladı. Nazan ve Akif, gördükleri tedaviden sonra iyileşmişler ve birbirlerine daha da bağlanmışlardı. Artık aile içinde yolunda gitmeyen bir durum yok gibiydi. Bu rahatlık ve mutlulukla Diyarbakır'a gittiklerinde, beklediklerinden çok daha güzel bir şehirle karşılaştılar.

Diyarbakır; tarihi, kültürü, yemekleri ve insanlarıyla harika bir yerdi. İnsanların misafirperverliği karşısında ikisi de büyülenmişti. Diyarbakırlıların birçoğu, kendileriyle gönülden ilgilenen herkese, içten bir tavırla kalplerini ve kapılarını rahatlıkla açıyorlardı. Bu yöre ve insanı, ileride yol gösterecek tek şeyin eğitim olduğunu düşünen Nazan, oradaki çocuklar için elinden geleni yapmak istiyordu. Bu zeki çocukların, kendileriyle ilgilenildiğinde neler yapabileceklerini, iyi üniversitelere gidebileceklerini, ülke yönetiminde söz sahibi olabileceklerini, ilerleyen yıllarda görmüş ve uzun yıllar sonra bile gördükleriyle fazlasıyla gururlanmıştı.

Akif, Diyarbakır Merkez Komutanı olarak görev yaptığı bu zaman dilimi içinde, bazı tatsız olaylarla karşılaşsa da bunun tüm halka mal edilemeyeceğini görmüştü. Ancak,

ayrılıkçuların, cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren boş durmadığı ortadaydı. Bu durum onu çok üzüyor olsa da halkla kurduğu yakın diyalog her geçen gün artıyordu.

Merkez Komutanı olarak, en çok hafta sonlarında tedirgindi. Kolordu ve Hava Üssü'nden çarşı iznine çıkan erler, bir şekilde bazı bölücüler tarafından dövülüyordu. Bu durumu defalarca emniyete ve Ankara'ya bildirmiş olmalarına rağmen, bu olaylar devam etti. Bu olaylara en çok Üs Komutanı Albay Tahsin, namı diğer "Deli Tahsin" bozulurdu. Tahsin Albay, bir keresinde Ankara'yı, bu olayların durdurulması adına gerekli önlemlerin alınması için kesin bir dille uyardı. Cevap Ankara'dan değil, bir hafta sonra bir askerinin dövülerek öldürülmesiyle, Diyarbakır'daki bölücülerden geldi. Haberi alan Tahsin Albay, kendisi en önde olmak üzere, üsteki tüm uçakları kaldırdı ve hepsine şehrin üzerinde alçak uçuş emri verdi. Tüm şehrin camları darmadağın oldu ve ortalık savaş alanına döndü. Uçağı yere teker koyar koymaz, şehrin ileri gelenleriyle bir toplantı düzenledi. Olayların devamı hâlinde, çekinmeden şehri bombalayabileceğini ima etti. Şehir, uzun süre bu deli adamı konuştu. İlginç olansa, bu tarihten sonra yıllarca askerlere karşı belirgin bir olayın gerçekleşmemiş olmasıydı.

O sıralarda Menderes Hükümeti, 1950 yılından beri kayıtsız şartsız bel bağladığı ABD ve NATO eksenli politikasının sorunlarını görmeye başladığından, dış politikasında değişiklik yapabilmek için çareler aramaya girişti. Yavaş yavaş, Sovyetler Birliği başta olmak üzere komşu ülkelerle işbirliğini artırma yönünde adımlar attı. DP'nin bu yeni tavrı, ABD ile ordu içinde bazı subayların hoşuna gitmedi. Ülke, dış siyasette gergin günler yaşarken, ülkede de ordu içinde yönetimi değiştirmek, hükümeti alaşağı etmek için planlar yapılmaya başlanmıştı.

Ordu içinde, bazı subayların yönetime el koyma çabalarını

fark eden, dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Cemal Gürsel, 2 Mayıs 1960'da, ziyareti sırasında sohbet ettiği Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanı Ethem Menderes'e ve dolayısıyla hükümete, kişisel görüşlerini belirtti. Hemen bir gün sonra, Cumhurbaşkanı Celâl Bayar'ın istifasını istediği tarihî mektubunu yazdı. Bu mektupta, Başbakan Adnan Menderes'in halk tarafından çok sevildiğini belirterek, Bayar yerine cumhurbaşkanlığına getirilmesini önerdi. Bu mektuba hükümetin cevabı net oldu. Gürsel, emekliliğe sevk edildi ve zorunlu izinle İzmir'e gitti. Sivil otorite, kendisini ve sistemi korumak adına böyle bir "muhtıra"yı kabul edemezdi. Böylece hükümet, tüm gayesi orduyu siyasetten uzak tutmak olan Cemal Paşa'nın uyarılarını dinlemeyerek, kendi sonunu hazırladı.

Bir gün önce hükümete uyarı mektubu yazan ve istifaya zorlanan Cemal Paşa, bu sefer Silahlı Kuvvetler'e bir veda mektubu yazdı.

"Ordunun ve taşıdığınız üniformanın şerefini daima yüksek tutunuz. Şu sırada memlekette esen hırslı politika havasının zararlı tesirlerinden kendinizi korumasını biliniz. Ne pahasına olursa olsun, politikadan katiyen uzak kalınız. Bu, sizlerin şerefi, ordunun kudreti ve memleketin kaderi için ehemmiyeti haizdir."

Paşa, veda ederken bile, emrindeki subayları siyasete karışmaması yönünde uyarmasına rağmen; 27 Mayıs 1960'ta bazı albaylar ve daha alt kademedeki subaylarca yapılan darbeyle ordu, yönetime el koydu. Ancak hâlâ, ordunun kontrolü tam olarak sağlanamamıştı. Süratle birçok general ve amiral açığa alınmış, tutuklanmış olsa da Ankara dışında görevli olan komutanların bir kısmı darbeden habersizdi. 3. Ordu Komutanı Orgeneral Ragıp Gümüşpala da darbeden, ancak yapıldıktan sonra haberi olanlardandı. Haberi alır almaz, Milli Birlik Komitesi'ne, liderlerinin kim olduğunu

sordu ve ekledi:

-Eğer başınızdaki lider benden daha kıdemsizse, 3. Ordu'yla Ankara'ya kadar yürür ve isyana son veririm.

Milli Birlik Komitesi, bu tehdidi dikkate aldı. Bunun üzerine ihtilalciler, zorunlu izindeki Orgeneral Cemal Gürsel'i, askeri uçakla İzmir'den Ankara'ya getirttiler. Gürsel, komitenin davetiyle, bütün bu yaşananlara karşı olsa da ülkeyi olası bir iç savaştan korumak için başkanlık görevini kabul etti ve "ihtilal lideri" olarak tanımlandı. Görevi kabul edişiyile ilgili ayrıntıları, daha sonra Cumhuriyet Gazetesi tarafından kendisiyle yapılan, 16 Temmuz 1960 tarihli röportajda şöyle dile getirecekti:

"Şebeke zaten hazırды. Ben şahsen, ordunun siyasete katılmasını istemiyor ve genç arkadaşlarıımın ihtilal girişimlerine engel oluyordum. İşler öyle bir seviyeye geldi ki ordunun siyasete karışmasına karşı olmama rağmen, onları görevlerinde serbest bıraktım. Şimdi bütün hedefim, adalet ve ahlak prensiplerine dayalı bir idareyi yeniden kurmaktır."

Cemal Gürsel'in ilk işi, 27 Mayıs 1960 günü öğleden sonra, İstanbul ve Ankara Üniversiteleri Hukuk Fakültelerinin öğretim üyelerini kabul etmek oldu. Ardından, bu heyeti, yeni bir Türkiye'nin anayasa (1961) taslağını hazırlamakla resmen görevlendirdi.

Cemal Gürsel, 30 Mayıs 1960'da TBMM Genel Kurulu'nda okunan programda, "İkinci Cumhuriyet" tanımını, ilk kez şu cümlelerle kullandı.

"İkinci Cumhuriyet'in Anayasa'sı, ilmin ve geçmiş uzun yılların acı tecrübelerinin ışığı altında, memleketin mümtaz ilim adamlarının geceli gündüzlü çalışmaları, memleket aydınlarının bu çalışmalara anketler vasıtasıyla katılmaları suretiyle hazırlanmaktadır. Birleşmiş Milletler Anayasası, İnsan Hakları Beyannamesi, hukuk prensipleri ve millî ruh ve ihtiyaçlardan doğmuş olan eski anayasamız ile milli

gelenekler ve yurdumuzun özellikleri yeni anayasamız için ilham alınan başlıca kaynakları teşkil etmektedir.”

Böylece; iktidarda kalıcı olmak istemediğini, bir an evvel hazırlanacak yeni anayasa ile birlikte, memleketi seçime götüreceğinin sinyallerini verdi. Bu, insanları biraz rahatlatmıştı.

Darbeden sonra, Akif'in, Diyarbakır Merkez Komutanı olarak işi iyice zorlaşmış, günleri, ordu tarafından fişlenen, hükümet yandaşı olduğu düşünülenlerle, Demokrat Parti'nin ileri gelenlerini tutuklamak, olası olayları engellemek için de önlemler almak konusunda, polise yardımcı olmaya çalışmakla geçmeye başlamıştı.

Bölüm 26

Ordunun yönetime el koyması sonrası, kasabada en çok “filozof”un kehaneti konuşuluyordu. Birçok kişi, “Adama boş yere filozof demiyormuşuz, bak nasıl da bildi ihtilalin geleceğini.” diyerek, Halil’e duyduğu saygıyı dile getiriyorlardı. Adil gibi tüm DP’lilerse suspus bir şekilde, olacakları kaygıyla bekliyorlardı. Başbakan ve bakanların tutuklanması, hatta İstiklal Savaşı kahramanlarından Cumhurbaşkanı Celâl Bayar’ın tutuklanması, hemen hemen herkesin ağızına gitmişti. Bu insanların idamla yargılanacak olmalarıysa, anlaşılır şey değildi.

Akşam, açık havada rakılar doldurulmuş, türlü zeytinyağlılarla masa donatılmıştı. Bahar havasının tadını çıkarmak varken, suskun ve kaygılı oturmalarını anlayamayan Halil, yeni bir kehanetini söyledi.

-Bakın, daha bu sürer gider. Ordudan da çok kelle alırlar. Aha da buraya yazıyorum. Çok can yanacak!

Meyhaneci kızarak lafa karıştı:

-Ulan! Pabucumun filozofu, bir de doğru düzgün konuş. Felaket tellalı mısın sen? Az düzgün konuş, vallahi bak kızıyorum. Ayrıca, Cemal Paşa’nın yaptıklarına baksana, işler yoluna girsin diye elinden geleni yapıyor. Bak, kısa zamanda Komite tarafından yapılan yanlışları düzetmek için, tutuklu gazeteci ve öğrencilerin serbest bırakılmasını, kapatılmış gazetelerin yeniden açılmasını sağladı. Ayrıca düşünsene;

Ragıp Gümüşpala Paşa'dan, Demokrat Partilileri bir araya getiren Adalet Partisi'ni kurmasını rica etti. İnşallah, Yassıada konusunda da uğraşları sonuç verir de kimsenin burnu kanamadan bu süreç tamamlanır.

-Yahu Seyit Ağabey, perşembenin gelişi çarşambadan belli... Buraya da yazıyorum, bu Menderes'i de asar bunlar, biz de görürüz.

Halil'in ısrarlı kötü kehanetleri karşısında, bu sefer herkes sustu. Halil, "Sükût ikrardan gelir." diye düşündü. Uzun sessizliğin ardından, Halil'in yeni kehanetlerine iyice canı sıkılan Meyhaneci Seyit, konuyu değiştirmeyi seçti.

-Adil, söyle hele senin torun Harbiye'de nasılmış? Onlar da bu ihtilal işlerine karıştı. Yaramaz bir şey yoktur umarım.

Adil, "Yok Seyit Ağabey, nazar değmesin iyilermiş, ikinci sınıfa geçti maşallah, dersleri filan çok iyi, Allah ordumuza zeval vermesin." dedikten sonra tekrar sessizliğe gömüldü.

Bu sohbetin üzerinden geçen günlerde, Yassıada yargılamasındaki gidişata bakıldığında, olayların iyiye gitmediğini artık herkes görüyordu. İsmet Paşa'nın, yargılananları, olası bir idamdan korumak için uğraştığı haberleri, insanların yüreğine bir serinlik getirse de zaman içinde Paşa'nın da ordu üzerinde artık yeterince etkin olmadığı anlaşıldı. Yine de bu yoğun çabalar, Kurtuluş Savaşı'ndaki yakın mücadele arkadaşlarından biri olan Celâl Bayar'ın kurtulmasını sağladı da kamuoyunun vicdanı bir nebze olsun rahatladı.

Maalesef, filozofun kehaneti bir kez daha doğru çıktığında, Halil bile söylediklerinin bir bir olmasından rahatsız ve yaşananlardan son derece üzgündü. İhtilalden sonra tutuklamalar, tasfiyeler, idamlar, uzun süre gündemde kaldı ve devam etti. Yaşananlar karşısında; Silahlı Kuvvetler'de de huzursuzluklar, başkaldırıları, tasfiyeler, sürgünler devam etti. Cumhuriyetin başbakanı ve iki bakanının, çok da haklı

olmayan gerekçelerle idam edilmesine kimse inanmamıştı. Sadece politikacılar değil, darbecilere darbe yapmaya kalkan subaylar da o dönemde idam edildi. Yüzlerce general ve amiralle, binlerce üstsubay ordudan uzaklaştırdı.

Artık, hiçbir şey doğru değil gibiydi. Bu sürecin yarattığı en doğru şey, daha sonra hazırlanan anayasa olacaktı. Gerçekten özgürlükçü, birçok Batı ülkesinden daha ileri bir anayasa oluşturulmuştu.

Bölüm 27

Akif ve Nazan, dünyanın en güzel yemek ve tatlılarını yedikleri Diyarbakır'dan, kilo alarak ayrıldılar. Olaylı günlerin hiç eksik olmadığı ama bir o kadar da güzel vakitlerin geçtiği bu şehirden ayrılmak, her ikisinde de buruk izler bıraktı. Uzun yıllar sonra bile dostlarına, bu şehirdeki insanları, yemekleri, tatlıları, bu şehrin tarihi dokusunu ve kültürel zenginliklerini anlattılar. Sadece bu şehir olsa iyi, tüm Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesini gezmişler ve bölgenin güzelliklerinin tadını çıkarmışlardı.

Van Gölü'nün büyüklüğü karşısında şaşırmış, Ağrı Dağı'nı gördüklerinde etkilenmiş, Nemrut Dağı'nın tepesinde büyülenmişlerdi. Mardin'in her evinden fişkıran tarihin, öylece kalakalmış olması, Midyat, şarap, telkâri, camilerin yanındaki kiliseler, akşam karşılıklı tavla oynayıp günün yorgunluğunu atan imam ve papazın dostluğu, hepsi inanılmazdı.

Ulaşımın zorluğu, kışların sertliği, yazların yakan kavuran güneşi, kimi çöl gibi toprakların arasında; armut, elma, fıstık, badem ağaçları... Dicle Nehri'nin genişliği, suyundaki duruluk, bir tarih olarak gözünün önünden geçip gidişi, anlat anlat bitmeyecek masallar, öyküler, savaşlar, aşklar... Dinlerken, sözlerini bilmesen de yürek burkan Kürtçe ağıtlar ve sıra gecelerinde aşkla söylenen türküler...

Kaçak çaylar, sigaralar, silahlar, İran'dan gelen halılar,

kilimler, ipekliler arasında gezinirken geçip giden zaman... Gecekondular, çamurların içinde ayakkabısız, kışın montsuz çocuklar... Mükemmel ve garibanın i içe geçmiş uyumu, zenginliğin, toprağın, ürünün tek elde toplandığı ağalar, derebeyleri, aşiret reisleri... Açlığın, gn, garibanlığın içinde; ağasına, aşiret reislerine, devletine kızgın ve kırgın halk... Hepsi ama hepsi gerçek dışıydı. Hayatları boyunca unutamayacakları bu deneyim, onları daha da olgunlaştırmıştı.

şimdiyse, her hâliyle Avrupa şehirlerinin birçoğundan bile daha güzel, daha modern İzmir'e gidecekleri için sevinç doluydular. Çocuklar ve Nazan, bu tayinler nedeniyle sürekli okul değiştirmek zorunda kalsalar da Nazan, evindeki huzur nedeniyle çok mutlu, çocuklarsa hep çok başarılıydı.

Bölüm 28

İhtilalden sonra anayasa yazılır yazılmaz ülke, demokratik bir seçime gitti ve yeni meclis oluşturuldu. Demokrat Parti'nin devamı olduğunu söyleyen Adalet Partisi'nin, 27 Mayıs'tan hemen sonra, 15 Ekim 1961 tarihinde yapılan bu seçimde aldığı %34,8'lik oy oranı, Türk halkının ihtilale verdiği bir cevaptı. Bu seçimden sonra, ülkenin ilk koalisyon hükümeti kuruldu. İsmet Paşa başbakanlığında kurulan bu hükümet, meclisin toplanmasının ardından Cemal Gürsel'i, cumhuriyetin dördüncü cumhurbaşkanı olarak seçti.

Cemal Gürsel; son derece yapıcı, herkes tarafından sevilen biriydi. Ülkede birçok ciddi reforma imza atarken, ordunun modernizasyonu ve kamuoyu önündeki saygınlığının artırılmasıyla ilgili de ciddi çalışmalar yaptı. Artık çok daha güçlü ve modern bir ordu oluşturulmuş ve askerlerin özlük haklarında ciddi düzeltmeler yapılmıştı. Askerlik, fazlasıyla istenen bir meslek hâlini almıştı. Hasan'ın askerî doktor olma hayalleri, bu dönemde iyice su yüzüne çıktı.

Ahmet, yeğenini askerî doktor olması yönünde cesaretlendirirken Hafize, bu durum karşısında hop oturup hop kalkıyordu. Torununu karşısına alıp, sabırla hep aynı sözleri söylüyor ve torununu bu sevdadan vazgeçirebilmeyi umuyordu.

-Tamam, doktor ol, ne güzel ama şu askerlik işini nereden çıkarıyorsun anlamıyorum. Allah korusun bir savaş çıkarsa,

sivil bir doktor olarak da askerlere yardımcı olabilirsin. İllaki asker olmak zorunda değilsin ki onlara bakmak için... Birazcık hatırım yok mu be evladım? Hadi ama üzme anneanneni...

Hasan, anneannesinin tüm yalvarmalarına aldırmadan, babası gibi burnunun dikine giderek, kararından asla dönmeyeceğini söylüyordu. Annesi Fatma, zaten oğlunun asker olması için yeminli olduğundan, olanlara hiç müdahale etmeden uzaktan seyirci kalmayı seçmişti.

Bölüm 29

İzmir, tüm güzelliği ve modernliğiyle Akif ve ailesini kabul etmişti. Zaten İzmirli olan Nazan ve Akif, çocukluklarının geçtiği ve birbirlerine âşık oldukları bu şehre geri döndükleri için inanılmaz heyecanlanmışlardı. Ege'nin incisi, gerçekten Avrupalı bu şehre gelmekten çok mutlu olan iki kişi daha vardı; çocuklar da Diyarbakır macerasından sonra bu şehre gelmekten fazlasıyla memnundu.

İzmir'e geldiklerinde Boğaçhan lise ikinci sınıfta, Nazlıysa orta ikinci sınıftaydı. Diyarbakır'dan sonra kısa bir süre zorlanmış olsalar da çok geçmeden uyum sağladıkları okullarında, başarılarıyla dikkat çekici hâle gelmişlerdi. Aynı zamanda da sessiz ve saygılı olan bu gençler, öğretmenleri tarafından örnek öğrenci olarak gösterilirdi. Başarı dolu iki yılın ardından Boğaçhan, Atatürk Lisesi'ni, aynı yıl Nazlı da aynı lisenin ortaokul bölümünü bitirdi.

Boğaçhan için, meslek seçimi yapacağı günler gelip çatmıştı. Birçok kişi, babası gibi asker olmasını beklerken, o, gideceği üniversite ve bölüm konusunda kararını çoktan vermişti; eczacı olacaktı. İzmir'i terk etmek niyetinde olmadığından, Ege Üniversitesi'ni tercih etti.

Nazan, oğlunun liseyi, kızının ortaokulu bitirdiği yıl, kendisi ve ailesine vakit ayırabilmek için emekli oldu. Artık ev hanımı olarak keyifli bir emeklilik yaşayacaktı. Çocuklarıyla uzun vakitler geçirmek, kocası için şık sofralar hazırlamak,

çeşitli derneklerde görev alarak ülke için güzel eylemlerde bulunmak istiyordu. Yıllarca yaşadığı sıkıntılardan sonra, rahat ve istediği gibi bir emekliliği hak ettiğini herkes biliyordu.

Boğaçhan, Ege Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nde okumaya başladığında, babası gibi Harp Okulu'na gitmemiş olmasını anlayamayanlar oldu. Bazı arkadaş ve akrabaları, Nazan'ın karşısına geçip uzun söylevlerde bulunurdu.

-Babası gibi asker olsaydı ya, ne güzel meslek, saygınlığı var. Hem ordu evleri, lojmanları filan var. Maaşı yüksek, önünde ona yol gösterebilecek babası da var. Bu çocuk daha ne istiyor ki? Eczacı olsa ne kazanacak ki?

Nazan, askerlerin ve ailelerinin neler yaşadığını doğru düzgün bilmeden konuşan bu insanları sustururken, biraz da sesini yükseltir ve konuşmayı kısa keserdi.

-Benim çektiğimi gelinim çeksin, babasının yaşadığı acıları oğlu yaşasın istemem. Maaşı iyi olabilir, imkânları, lojmanları, ordu evleri olabilir. Evet, bunlar çok güzel ama bir ömür ne yaşadığımızı bizim dışımızda bir tek Tanrı biliyor. Bu konuyu uzatmayalım isterseniz, çocuk kararını vermiş zaten...

Akif de oğlu asker olsun istemedi. Kore'de yaşadığı olayları, gencecik delikanlıların şehit oluşunu, kolsuz, bacaksız, gözsüz olarak ülkesine geri dönen ve hiçbir zaman uyum sağlayamayan askerleri, geride kalmış parça parça aileleri... Evet, tüm bunları oğlu görsün, yaşasın istemedi. Oğlunun isteğine saygı duydu ve hatta çok sevindi.

Bölüm 30

Adil, torunu Nevzat'ın mezuniyet töreninde mutluluktan yerinde duramamış, kalabalığa aldırmandan dakikalarca gözyaşı dökmüştü. Çok mutluydu ve böyle durumlarda duygularını belli etmekten kaçınmazdı. Şimdi de duygularını göstermesi için bir engel olmadığını düşünüyordu. Bir küçük kasabadan subaylığa terfi eden torunu; ona paha biçilemez bir gurur yaşatmıştı. Tüm ömrü boyunca da bu gururu bir madalya gibi göğsünde taşıyacaktı. İstedığı alınmayan bir çocuk gibi dolu dolu ağlaması bitince, yeşil gözlerini silerek, ellerini gökyüzüne açtı ve ölen kızına seslendi:

-Sağ ol kızım, inci tanem sağ ol... Bu oğlanı, böyle güzel sen yetiştirdin. Senin emeğin inkâr edilemez. Allah bize senin acını yaşattı, umarım torunumuzun acısını göstermez.

Nevzat'ın anneannesi Zehra, tarla tapan çalışan bir ev hanımıydı. Okuma yazma bile bilmezdi. Kara Harp Okulu'nun o dev kampüsü, Ankara, her şey onu zaten çok şaşırtmıştı. Kocasını, kızıyla konuşurken görünce, kızının ölümü için ilk kez o an ağlamaya başladı. Tören kıyafetleri içinde teğmen rütbesi takmış torunu, bir masal prensi gibiydi ve biricik kızı bu anın mutluluğunu yaşayamadan göçüp gitmişti.

Zehra, kızı Latife'nin, oğlunun doğumu sonrası ölmesinden korkarak günlerce uyuyamadığını hatırladı. Daha önceki iki çocuğu doğum sonrası öldüğünden ve bir neden bulunamadığından, Nevzat sağlıklı görünse de Latife,

yüreği ağzında birkaç ay geçirmiş, en sonunda korkularından arınmış olarak oğluna sarılabilmmişti. O dönemler, kızlarıyla bir sorunları olmadığı için, Zehra da bu sürece yakından şahit olmuştu. Kızı, Nevzat'tan sonra zaten bir daha hamile de kalamadığından, Nevzat, tek çocuk olarak kalmıştı. Doğumu için bu kadar bekledikten, onu bir şekilde büyüttükten sonra kızının, Nevzat'ın teğmen oluşunu görememesinden dolayı Zehra çok üzgündü. Torununun bu hâlinin yarattığı gurur ve kızının bunu görememesinin yarattığı hüznün bir aradaydı. Harbiye günleri sırasında onu ne kadar özlediği aklına geldiğinde; "Yokluğuyla geçen yıllara değdi." diye düşündü. Şimdiyse içinde yeni bir korku baş göstermişti. Torununun tayininin uzaklara çıkmasından, ondan uzun yıllar uzak kalmak ihtimalinden çok korkuyordu.

Sonraki günlerde Zehra'nın korktuğu başına geldi ve torunu, ilk görev yeri olarak Bitlis'in Tatvan ilçesine atandı. Zor günleri, yokluğu iyi bildiği için her ortama olduğu gibi, bu ufak ilçeye de çok kolay uyum sağladı Nevzat. Van Gölü'nün, yöre halkının deyişiyile "deniz" in güzelliği büyüleyiciydi. Akşamları göl kıyısında oturup bir kadeh rakı içerken, annesine ve güzelim Ege'ye duyduğu özlemle dertlense de uçsuz bucaksız gölün minik dalgalarında, tüm sıkıntıları kayboluyordu.

Her olayın, hatta yaşanan olumsuzlukların bile, kendi içinde olumlu yanları olduğu ve güzelliklere gebe olduğu tezi, Nevzat'ın Tatvan'da geçirdiği ilk aylarda kanıtlanmış gibiydi. Önceleri, atamasından şikâyet eden bu genç teğmen, aradan geçen üç ayın sonunda, iyi ki bu birliğe tayinim çıktı diye seviniyordu. Tatvan hakkındaki görüşünü sadece Van Gölü değiştirmemişti elbette... Tatvan'da, alay komutanının kızı Nihal'e ilk görüşte âşık olmuştu.

Uzun bir süre ne yapacağına, nasıl yapacağına karar veremedi. İmkânsız bir aşkın yüzünden canı yanıyordu ve

bu acıyla her akşam içmeye başladı. Âşık olmak başlı başına bir dertken, tutmuş bir de komutanın kızına sırılsıklam âşık olmuştu. Kızla yeniden nasıl karşılaşacağını, karşılaşınca ne diyeceğini, kendini ve aşkını ne şekilde ifade edeceğini bilemiyor ve bu, onu daha da geriyordu. İmdadına devre arkadaşı ve eşi yetişti. Bu yeni evli ve neşeli çift, evlerinde düzenlediği bir akşam yemeğinde ikisini buluşturdu. Keyifli bir akşam olmuş, komutan kızı olmasına rağmen, alçakgönüllü bir şekilde davranan Nihal'e, Nevzat'ın hayranlığı daha da artmıştı. Devre arkadaşı ve eşinin gözündense, Nihal'in de Nevzat'a karşı boş olmadığı kaçmamıştı.

Türlü dümenlerle gerçekleşen üçüncü görüşmede Nevzat, Nihal'e evlenme teklif etti. "Evet" cevabını aldığı günün akşamı, ilk kez körkütük sarhoş oldu. Artık, büyüklerin devreye girmesi gerekiyordu. Nevzat, bir mektupla durumu dedesi ve anneannesine bildirdi ve en kısa zamanda Tatvan'a gelmelerini rica etti. Bu arada, Nihal'in ailesini hazırlıksız yakalamak istemediği için, çok çekinse de durumu müstakbel kayınvalidesine açtı. Zarife Hanım, "Büyüklerin gelip istesin bir bakalım." dediğinde, Nevzat şaşkındı.

Mutlu haberi alan Adil ve Zehra, hemen yola çıktı. Minik torunları büyümüş ve evlenme kararı bile almıştı. Zamanın ne kadar hızlı geçtiğini, torunlarının ellerinden uçup gideceğini konuşarak, uzun yolu ancak bitirebildiler. Kızın, komutanın kızı olması ikisini de biraz ürkütmüştü. Zehra, torununu utandıracak bir şey yapacağından çok korksa da bunu Adil'le paylaşmadı. Paylaşsa; Adil'in de aynı sıkıntıdan muzdarip olduğunu öğrenebilirdi.

Uzun süren yolculuğun ardından yorgun, şiş bacaklarla, elleri dolu bir şekilde Tatvan'a ulaştılar. Nevzat, birlikten aldığı bir ciple onları karşıladı. Zehra, torununa büyük bir hasretle sarıldı. Evlendiğinde sanki artık kendi torunu olmayacakmış gibi hissetmişti. Küçük, tek kapılı, bezden

yapılma bu arabaya zorla sığıldılar.

Nevzat'ın ailesinin Tatvan'a geldiği günün ertesinde Nihal, durumu babasına açtı. Onun da olurunu aldı ve Nevzat'la ailesini akşam için davet etti. Zor gün geldiğinde Nevzat, heyecandan bayılmak üzereydi. Alay komutanının kızını istemek için ya deli olmak ya da salaklık derecesinde âşık olmak gerekiyordu. Nevzat, salak değildi ama belki âşık olmak da bir çeşit salaklıktı. Nihayet, çiçekçiden gelen buket, artık dönülmez yola girildiğinin habercisiydi. Adil, Tatvan'da iyisini bulamayız diye, çikolata sepetini İzmir'de yaptırmıştı.

Geçmek bilmeyen saatlerden sonra akşam oldu. Komutanın kapısının önünde kendilerini gözden geçirdiler ve Nevzat kapıyı çaldı. Kısa bir sessizlik oldu. Adil çok kaygılıydı ve bunu göstermemek için biraz içmişti. Korkuyordu. Ya olumsuz karşılırlarsa ne olacaktı? "Koskocaman kumandan bizi beğenmezse ne yaparız?" diye düşüncelere dalmışken, kapı açıldı. Kapıda iri, göbekli bir adamla, son derece zarif bir kadın gülümsüyordu. İçeri buyur edildiler. Heyecanları iyice artmış olsa da ilk karşılaşmadaki samimiyet, Adil'i biraz cesaretlendirmişti.

Lafı evirip çevirme ve kahve fasıllarından sonra Adil söze girdi:

-Komutanım, malumunuz bizim oğlan sizin emrinizde bir subay, torunumdur diye demiyorum, çok çalışkan ve efendidir.

Nevzat'ın yüzü iyice kızardı. Adil devam etti:

-Sözü uzatmaya gerek yok, bizim oğlan sizin kızı sevmiş, Allah'ın izni peygamberin kavliyle, kızınız Nihal'i, oğlumuz Nevzat'a istiyoruz.

Nevzat'ın ağzı kurudu, kulakları çınlıyordu.

Nihal'in babası Dursun, uzun bir sessizliğin ardından kızına baktı.

-Sen ne diyorsun kızım?

Nihal, başı önde, yere bakıyordu.

-Siz bilirsiniz babacığım.

Sesi fısıltı gibi çıkmıştı. Dursun, hanımına baktı. Onay verir bir tebessümle karşılaştı. O arada Nevzat can vermek üzereydi. Dursun tekrar yutkundü ve kocaman, neşeli bir sesle; "Verdim gitti!" diye bağırdı. Başta Nevzat ve Nihal olmak üzere, herkes derin bir "oh" çekti. Adil, torununa seslendi:

-Öp bakalım büyüklerinin elini.

Nihal ve Nevzat, büyüklerinin ellerini öperlerken; Dursun yine yüksek bir sesle, "Zarife, kur şu çilingiri de iki parlatalım." diyerek, kahkahalarla gülüyordu.

-Siz de içer misiniz Adil Bey?

-Evet kumandanım, zahmet olmazsa ben de bu iki genç için bir kadeh içerim.

Uzun bir gece olacağı belli olmuştu. Nevzat, bir yanda dedesi bir yanda komutanı, utana sıkıla bir tek içti. Gece bitsin diye dua ediyordu.

Dünürleri tarafından böylesine sıcak karşılanmak, gelinlerinin hanımlığı ve güzelliği, Adil ve Zehra'nın çok hoşuna gitmişti. Bir süre daha Tatvan'da kaldılar ve evlilikle ilgili ayrıntıların halledilmesi için uğraştılar.

Dede ve anneannesinin mutluluğunu gören Nevzat, gururluydu. Annesinin kaybından sonra onun için çabalayan bu ihtiyarlar için ne yapsa azdı. Annesinin, fiziksel olarak olmasa da ruhen yanlarında olduğundan emindi.

Bölüm 31

Hafize gibi, ülkede her türlü savaşı ve acıları yaşamış olan kadınlar için “askerlik” ve “savaş” kelimeleri tedirgin ediciydi. “Savaş” kelimesiyle, “Allah korusun” dileği bu kadınlar için ikiz kardeş gibiydi. Hafize’nin tüm dualarına rağmen Kıbrıs’ta artan gerilim, ülkeyi yeni bir savaşın eşiğine getirmişti.

Hükümetin ve cumhurbaşkanının tüm iyi niyetli girişimleri; Rumların, Kıbrıs Türkleri üzerindeki kıyımına engel olamamıştı. Kıbrıs Türklerine uygulanan zulüm ve katliamların devam etmesi üzerine, 7 Ağustos 1964’de, Türk Hava Kuvvetleri’ne bağlı jetler, Kıbrıs Adası üzerinde silahlı olarak bir uyarı uçuşu yaptı. Tüm dünyanın gözü Kıbrıs’a çevrilmişti. Türklerin savaş çılgınlığını göze alabileceğini kimse ummuyordu. Ancak; hükümetin başında, hem iyi bir diplomat hem de iyi bir asker olan İsmet Paşa ve cumhurbaşkanlığında, yirmi yaşından beri hemen her cephede savaşmış Cemal Paşa vardı. En olmadık koşullarda, gözünü budaktan sakınmadan savaşmış bu iki askerin, konu soydaşları olduğunda ne yapabileceklerini kimse kestiremezdi. Rumlar da bu iki insanın sabrının zorlanmayacağını göremediler ve uçaklarımızın uyarı uçuşu yaptığı akşamda bile zulümlerini sürdürdüler.

Hükümet, bu yapılanlara sessiz kalmak istemiyordu. Başkomutan ve Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel’in emriyle,

8 Ağustos 1964’de, jetlerimiz Kıbrıs’taki askerî hedefleri bombalamaya başladı. Rumlar, hep yaptıkları gibi, uluslararası yardım çağrısında bulundu. Mağduru oynamak konusunda çok yetenekli oldukları, ilerleyen yıllarda daha iyi anlaşılacaktı.

Kore Savaşı’ndan sonraki ilk Türk “askerî harekâtı”ydı ve Türkler hariç, hiç kimsenin beklemediği bir başarıyla gerçekleştirilmişti. Rumların yardım çağrılarına yanıt veren Sovyetler Birliği Başkanı Nikita Kruşçev, Başbakan İnönü’ye mesaj göndererek, itidal çağrısında bulundu. Uluslararası kamuoyunu ve özellikle Sovyetler Birliği’ni karşısına almak istemeyen hükümet, amacına zaten ulaşmış olan harekâtı durdurdu.

Ülkede, yeni ve büyük bir savaşın sesinin, uzaktan da olsa duyulduğunu, Hafize gibi savaş konusunda tecrübeli Türk anneleri anlamışlardı ve bu nedenle yeni bir savaş olmasın diye daha fazla yakarır olmuşlardı.

Bölüm 32

Kıbrıs semalarında uçan jetlerimiz, tam isabetle Rum hedeflerini vururken; Nevzat ve Nihal, Tatvan Orduevi'nde çok sade bir düğünle, 8 Ağustos 1964'te evlendiler. Aynı gün; Hava Pilot Yüzbaşı Cengiz TOPEL, Kıbrıs üzerinde uçağı düşürüldükten sonra işkenceyle şehit edildi. Bu nedenle, bu iki genç için evlilik yıl dönümü kutlamaları, yaşamları boyunca, aynı zamanda da Yüzbaşı Cengiz TOPEL'i anma günü gibiydi.

Ülke içinde yeniden savaş çığlıkları yükselmeye başladı. Türk halkı, haklı olarak, soydaşlarına yapılan zulmün durmasını, adaya huzur ve barış gelmesini istiyordu. Gerçek olan şuydu ki Türkiye'de, Kıbrıs'taki katliamı durdurmak için canını verecek milyonlar vardı. Ülkede tansiyon çok yükselmişti, hükümet adaya müdahale etmediğı için eleştirilmeye başlanmıştı. Ancak hükümetin işi hiç kolay değildi. Bir yandan yapılan bu zulme bir son vermek ve soydaşlarımızın öldürülmesini durdurmak istiyor bir taraftan da bunu nasıl yapabileceğini tartışıyordu. Bu hükümette, tartışmalar içinde olan isimlerden biri de dönemin Çalışma Bakanı Bülent Ecevit'ti. O tarihlerde, Amerika'nın istemediğı bir savaşa girmek intihar gibiydi. Çıkarma gemilerimiz yoktu. Uçaklarımız, tamamıyla Amerikan yapımı ve onlara bağımlı durumdaydı. Silah sanayimiz henüz yeni oluşuyordu ve bu savaşı istemeyen Amerika'ya neredeyse tam bağılıydı. O

zamanlar iktidarda halkın sevgilisi, yeri geldiğinde gözünü budaktan sakınmayan İsmet Paşa olsa da böylesine ağır bir kararla ülkeyi yıkıma götürmekten çekiniyordu.

Kıbrıs Adası sorunlarının tam göbeğinde evliliklerine başlasalar da, Nevzat mutluluktan ayakları yerden kesilmiş hâldeydi. İlk görüşte âşık olduğu, üstelik ilk aşkıyla evlenmişti. Sorunsuz yürüttükleri evliliklerinin tadını çıkardıkları bir dönemde, Nevzat ve Nihal için bir sevindirici haber daha geldi. Nihal, hamileydi. Nevzat ve Nihal'in mutluluklarına ek olarak, ailelerinin üzerindeki sevinç ve mutluluk bulutları da artarak devam ediyordu.

Bölüm 33

Ülke, Kıbrıs'taki soydaşlarımızın uğradığı haksızlık ve kıyımla uğraşırken, Nazlı, başarılarıyla ailesini gururlandırmaya devam ediyordu. O da ağabeyi gibi lise eğitimini Atatürk Lisesi'nde tamamladı. Bu köklü lise, şehrin ortasında yer alan bir eğitim mabedi gibiydi ve oradan mezun olmak İzmirli için ayrı bir onurdu.

Nazlı, liseyi bitirdiğinde mesleğini seçmişti bile, doktor olacaktı. Nazan, kızının doktor olmak istemesinden çok memnundu. Bu ülkenin, aydınlık insanlara, okumuş kadınlara ihtiyacı var, diye düşünürdü. Nazlı'nın, Ege Tıp Fakültesi'ne kaydının yapıldığı gün Nazan, bir öğretmen ve bir anne olarak gururluydu. Bir ömür sürdürdüğü mücadeleyi kazanmış, vatana millete hayırlı onlarca öğrenciden sonra çocuklarını da çağdaş hedefler doğrultusunda yetiştirebilmişti. Biraz yaşlanmış olsa da bugünleri görmek özlemiyle geçirdiği yılların, boşa geçmemiş olduğunu bilmek, ona kendini çok genç hissettirmişti.

İzmir'e taşındıklarından itibaren Akif Albay'ın keyfine diyecek yoktu. Rahat, masa başı bir işi vardı. Onca yoğun geçen meslek hayatında bu son yıllar, onun için ödül gibiydi. Eviyle iş yerinin birbirine yakın olması, yürüyerek işine gidip gelebilmesi, öğleyin Körfez'i seyredebilmesi, bazı akşamlar rakı balık yapabilmesi ve sandala binip, balık için denize açılacak vakit bulabilmesi harikaydı.

Artık, “Ne şanslıyım, baba ocağında emekli olacağım.” diyerek, yavaş yavaş çok sevdiği mesleğini bırakacağı sinyallerini vermeye başlamıştı. Nitekim bir yıl sonra, Kıdemli Albay olarak emekliliğini istedi. İzmir’de çok mutlu olduklarından, bir saniye bile bu şehirden ayrılmayı düşünmediler. Nazan, çocukların eğitimi sırasında onlara daha fazla vakit ayırabilmek için çok önceden emekli olduğundan, Akif, emeklilik kararı konusunda çok tereddüt etmedi. Eşiyle daha çok vakit geçirebilmek, ilk gençlik yıllarında sorunlarla geçen günleri telafi edebilmek istiyordu.

Çocuklar artık kendilerini kurtarmış, geleceklerini neredeyse garanti altına almışlardı. Nazlı on dokuz yaşına gelmiş, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi ikinci sınıf öğrencisi olmuştu bile... Boğaçhan ise; yirmi iki yaşında, Ege Üniversitesi Eczacılık Fakültesi son sınıfta okuyan ve okulunu dereceyle bitirmek üzere, son final sınavlarına hazırlanan bir eczacı adaydı.

Kocasından önce emekli olduğu için, emekliliğinde de aktif bir hayata devam etmeyi tercih eden Nazan, özellikle yardım derneklerinde, kimsesiz çocukların okutulması için ciddi çalışmalar yürütüyordu. Hem öğretmen hem de bu yardımsever ve örgütleyici yanıyla, İzmir’de çok sevilen ve sayılan bir simaydı. Derdi tasası olan herkes bir şekilde Nazan’ı bulur ve yardım isterdi. Nazan da kendisiyle ilgili olsun olmasın, her durumda çözüm üretmek için elinden geleni yapardı. Herkes, ona ve enerjisine gıptayla bakar, nazar degecek diye korkarlardı.

Nazlı ve Boğaçhan da anneleriyle gurur duyarlardı. Annelerinin yardımsever ve insani yanı onların, kendilerini özel çocuklar gibi hissetmesi için yeterliydi. Böylesine bir anneye sahip olmanın getirdiği hazzı, her yerde yaşarlardı. Babalarının Kore gazisi olması, sayılır bir asker olması da onlar için önemliydi. Bu kadar sevdikleri ve değer verdikleri anne

babalarına layık olmak için onlar da fazlasıyla çalıştılar. Bir tek gün bile anne babalarını üzmediler ve hep gururlandırdılar.

Çocuklarının gelişimini keyifle izleyen Akif, onların iyi yetişmesi ve iyi insan olmalarını eşine borçlu olduğunu düşünüyordu. Kendisi, önce savaş için sonra ruhsal sorunlar nedeniyle yanlarında uzun süre yokken, eşinin yarattığı şaheserin büyüklüğünü henüz kavriyordu.

Geride kalmanın, çocukları ve eşi için ne kadar zor olduğunu da şimdi daha iyi anlamaya başlamıştı.

Bölüm 34

Hasan, başarılı geçirdiği ilk ve ortaokul yıllarının ardından Hliseli, yakışıklı bir delikanlı olmuştu. Çok başarılı ve sosyal olmasının yanı sıra basketbol, voleybol gibi takım sporlarında da başarılıydı. Tüm bu güzel meziyetlerinin hepsinin önüne geçerse, müzik konusundaki doğuştan yeteneğiydi. Hemen hemen her telli sazı eline ilk aldığı anda, başarıyla çalabiliyordu. Duyduğu bir şarkının notalarını görmeye gerek olmadan, o şarkıyı kusursuz seslendirirdi. Telli çalgıların birçoğunu rahatlıkla çalıyor olsa da bağlama onun için ayrı bir sazdı. Bağlama çalıp, tok sesiyle Anadolu türkülerini söylerken, herkesin içinden bir şeyler kopardı. O, yanık yüreğinin sesini türkülerle dışa vurur, genç kızlar onu hayranlıkla izlerdi. Kendisi ve annesine ama en önemlisi şehit babasına verdiği sözü tutabilmek için sürekli çalışır, gözü başarı dışında pek bir şey görmezdi.

Üniversiteli olacağı günler çok yaklaşmıştı. Hasan, heyecanla tıp fakültesinde okuyacağı günleri düşünüyor ve askerî öğrenci olabilmenin yollarını arıyordu. Lise bittikten sonra, Silahlı Kuvvetler adına Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde okuma hakkı kazandığında, mutluluktan ne hissettiğini anlayamadı.

Ana hedefi hayat kurtarmak ve iyileştirmek olan doktorlukla, öldürmek olan askerliği, ortak bir potada buluşturan askerî doktorluğun kapısını aralamıştı. Artık,

hem babasına verdiği sözü tutabilecek hem de kendi istediği doktorluğu yapabilecekti. Üstelik tüm masraflarını ordu karşılayacağından, ailesine de yük olmayacaktı. Mesleğin yapısındaki temel çelişki, onu ömür boyu rahatsız edecek olsa da bu yolda yürümeye kararlıydı.

Altmışlı yılların sonu gelip çatmıştı. Kapitalist sistem, tüm acımasızlığıyla gariban insanı, işçiyi, köylüyü ezip geçerken, Hasan, bu düzenden çok rahatsızdı. Çok okuduğu için dünyada olan bitenin de farkındaydı. Dünyadaki, “çiçek çocuklar”, Beatles, Bob Marley, John Baez ve sol hareket onu çok etkiledi. Gereksiz savaşların, sadece sermayenin isteği doğrultusunda işlenen cinayetler olduğunu, bu savaşlarda sadece fakirlerin öldüğünü çok iyi biliyordu. Askerî doktor olmayı bu nedenle çok istiyordu. Böylece hem asker olacak hem de insanların yaralarını sarabilecekti. Savaşın hangi tarafında olursa olsun, fakir halkların birbirini öldürmesini engelleyebilmenin bir yolunu bulamasa da en azından bazı ölümleri engelleyebilme fikri, onu çok heyecanlandırıyordu.

Bölüm 35

Tatvan'dan İstanbul'a tayinleri çıktığı gün, bu güzel ilçede yaşadıkları mutlu anılara da veda etmek gerekecekti. Bu durum Nevzat ve Nihal'i hiç beklemedikleri kadar üzdü. Yine de İstanbul'a gitmek fikri, bu üzüntülerini azaltıyordu. 1968 yılında aile, bir daha görmemek üzere Tatvan'dan ayrıldı. Geride harika anılar ve yüreklerinin bir parçasını bırakmışlardı.

İstanbul 1. Ordu Komutanlığı'nda görevine başladığında, Nevzat'ın sicili harikaydı. Geleceğin generali diye bakılan bu genç subay, gece demeden gündüz demeden çalışan bir vatansverdi. Kıbrıs'ta yaşananlar nedeniyle canı çok sıkılıyor ve bunu her ortamda söylemleriyle dile getiriyordu.

-Soydaşlarımız katlediliyor ve biz bir şey yapamıyoruz. Bu, sonsuza kadar böyle süremez. Süratle müdahale etmek zorundayız. Böyle bir müdahalede, seve seve görev alırım. Orada ölen soydaşlarımız canımı çok acıtıyor. Buna bir son verebilecek tek güç, ordumuzdur. Amerika, güya müttefikimiz. Böyle bir ortaklık olur mu? Bizim canımız yanıyor, haklı bir nedenle müdahale etmek istiyoruz ve onlar karşımıza 6. Filo'yla çıkıyor. Bu tam bir alçaklık... Kabul edilemez. Tüm bunlara rağmen gücümüz belli, bizi durduramazlar. Bir gün müdahale kaçınılmaz olacak ve ben orada olacağım. Tabii ki bu bize, kendi savunma sanayimizi oluşturmamız gerektiği gerçeğini bir kez daha göstermiştir.

Nevzat, savunma sanayisinin dışa bağımlı hâlden şikâyet ederken; Almanya'da, yıllarca mühendis olarak çalışmış bir politikacının yıldızı parlamaya başlamıştı. Almanların övündükleri Leopard tanklarının yapımını üstlenen grubun başmühendisliğini yapan bu genç ve dindar mühendisi de zayıf silah sanayimiz endişelendiriyordu. Siyonizm baş düşmanıydı ve ona yakın destek veren Amerika, onun için ilk düşmandı. Din eksenli bir görüşü temsil etmiyor olsa, inanılmaz oylar da alabilirdi. Nitekim 1969'da bağımsız olarak katıldığı seçimde bir değil, iki bağımsız aday seçtiren oy alarak, Konya milletvekili olacaktı. Bütün ömrü, "ağır sanayi hamlesi" diyerek geçmiş olan bu genç; Necmettin Erbakan'dı.

Bölüm 36

Hasan'ın amacına ulaştığı ve askerî öğrenci olarak Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde okumaya başladığı 1967 yılında, üniversitelerde olaylar baş göstermeye başlamıştı. Dünya, öğrenci hareketleriyle çalkalanıyordu. 1960'lı yıllarda tüm dünyada esen özgürlük akımından ve savaş karşıtlığından, Türkiye'nin sol görüşlü gençleri de etkilendi. Aynı dönemde sömürgeci, kapitalist birçok batı ülkesinde ve özellikle Amerika'da, sistem karşıtı hareketler yoğunlaştı. Amerika'da hippiler, Avrupa'da çiçek kızlar gibi özgürlükçü ve anti militarist akımlar oluştu. Amerika'da bu kuşağın en önemli hareketi, Vietnam Savaşı'na karşı yaptıkları sert protestolardı. Verdiği kayıpların aşırı artması ve hippilerin artan savaş karşıtı eylemleri, dünyada yayılan savaş ve Amerikan karşıtı gösteriler nedeniyle Amerika, Vietnam Savaşı'nı sonuçlandırmadan geri çekilmek zorunda kaldı. Bu, devrimci, savaş karşıtı "savaşma sevisi" diyen gençleri daha da coşturdu.

Ayrıca o sıralar Amerika'da, 2. Dünya Savaşı'nı görmeyip, onun etkisini hissetmeden doğup büyümüş bir nesil vardı. Bu neslin büyük bir kısmı, tüm dünya olaylarına duyarlı diğer yaşlılarından farklı bir hayatı seçti. Bu kesim arasında, lüks hayat yaşama merakı giderek arttı. Özellikle Amerika'da bu dönemde lüks malların tüketimi ve doğum oranları çok yükseldi. Vurdumduymaz, dünyadan bihaber yaşayan

tüketici gençlikle, dünya sorunları üzerine kafa yoran yaşlıları arasındaki uçurum derinleşti. Benzer bir sorun Avrupa ve Türkiye’de de baş göstermeye, ayrışmalar keskinleşmeye başladı. Ayrışmayı ve artan öğrenci hareketlerini hızlandıran iki olay oldu. İlki, Fransa’daki Sorbonne Üniversitesi’nde meydana gelen öğrenci isyanı, ikincisiyse Latin Amerikalı devrimci Ernesto Che Guevera’nın 1967 yılında Bolivya dağlarında yakalanarak öldürülmesiydi. Hasan, bu ölümden çok etkilenmiş ve günlerce bu devrimcinin yasını tutmuştu.

Yurt dışındaki bu hareketlere paralel olarak Türkiye de olaylardan nasibini almıştı. Öğrenci hareketleri artmış ve sağcı-solcu kavramları iyice ayırıştı. Solcular ve ulusalcılar arasında, Amerika karşıtlığı her geçen gün artıyordu. Babasını, Amerika’nın uluslararası çıkarı için yapılan bir savaşta kaybeden Hasan’ın da bu söylemlerden etkilenmemesi mümkün değildi. Tanzimat Dönemi’nden itibaren, yenilikçi ve ulusalcı her olayın içinde en önde yerini alan askerî tıbbiyeliler içinde de Amerikan karşıtlığı hızla yayıldı. Hasan, emperyalist Amerikan’ın uşağı olmuş hükümetler istemiyordu. Asker olmasından dolayı diğer arkadaşları kadar rahat olamasa da hemen her eylemde yerini alıyordu.

1968 yılına gelindiğinde, olaylar iyice tırmandı. Hem içerde hem dışarıda sorunlar giderek büyüyordu. Kıbrıs’ta soydaşlarımız katledilmeye devam ederken, ABD’nin tavrından dolayı Kıbrıs Türk’üne yardım edemememiz, Kıbrıslı Rumların iyice kontrolden çıkmasına neden oldu. 4 Ocak tarihinde, Türk yönetimi üyelerinin Lefkoşa’dan dışarıya çıkamayacakları hakkında karar alan Kıbrıs yönetimi, artık şımarıklığı tam anlamıyla eline aldı.

İlerleyen aylar içinde talihsiz olaylar birbirini izledi. Kozlu ve Zonguldak’ta işçiler, sendika binalarına saldırdı. Artık işçi, öğrenci, sağcı, solcu, tüm kavramlar ve insanlar birbirine karıştı. Yaşanan olayları önemsemeden siyasetçilik oynayan

vekiller, parti parti dolaşmaya başladı. Bu arada yeni anayasa hazırlığı vardı ve bunun için Ankara’da yapılan “Anayasa Mitingi”nde olaylar çıktı. İşgal edilen üniversiteler, öldürülen öğretim üyeleri, birbiriyle sürekli kavgalı öğrencilerin varlığı içinde, ülkenin şirazesini iyiden iyiye bozuldu.

68 kuşağının Türkiye’deki uzantısını ise; Deniz Gezmiş, Mahir Çayan, İbrahim Kaypakkaya, Hasan Yalçın, Cihan Alptekin, Hüseyin İnan, Yusuf Aslan, Harun Karadeniz, Sinan Cemgil, Ali Haydar Yıldız, Ulaş Bardakçı, Kadir Manga, Alparslan Özdoğan, Hüseyin Cevahir, Ömer Ayna ve Taylan Özgür gibi, solu kendi içinde çeşitli parçalara bölen devrimci ve eylemci öğrenciler oluşturdu. Olaylarda, sağ ve soldan birçok gencimiz hayatını yitirdi. Bu olaylar sırasında devlet, Deniz Gezmiş ve Mahir Çayan’ın önderliğini yaptığı iki ayrı örgütü hedef hâline getirdi. Bu iki örgüt, özellikle liderlerinin karizmalarıyla, gençler arasında giderek popüler hâle gelirken, özgürlükçü ve devrimci hareketin büyümesi, Demirel Hükümeti’ni tedirgin etti. Bu tedirginlik, sert tedbirlere, baskınlara, sürek avına ve işkencelere dönüştü. Bunun üzerine Mahir Çayan önderliğindeki Türkiye Halk Kurtuluş Partisi Cephesi (THKPC), silahlı mücadele kararı aldı. Deniz Gezmiş önderliğindeki Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO) ise silahtan uzak durmaya özen gösterdi. Ancak, polisin bu öğrenciler karşısındaki acımasız tavrı, gözaltına aldıklarına işkence yapması, bu grup içinde de şiddet eğilimini ateşledi.

Her şey bir rüya gibiydi. Bu devrimci gençler, tüm dünyayı değiştireceklerinden emindi. Tüm dünya gençliği aynı rüyayı görmeye başladı. Bu arada tüm dünya ve Türkiye’de, Amerika düşmanları giderek artmaktaydı.

Kıbrıs’ta soydaşlarımız katledilirken, onlara yardıma gönderilen gemilerimizin Amerikan 6. Filosu tarafından durdurulması, Amerika’nın, Ortadoğu’yu kan gölüne çeviren

ve Filistin toprakları üzerinde bir devlet kuran İsrail'le Araplar arasındaki savaşta İsrail yanlısı tutum göstermesi ve Vietnam Savaşı'nda neden olduğu kıyımlar, Türk gençliğini Amerikan karşıtı bir tavır almaya sevk etti.

Tam ülkede sular ısınmış ve Amerika düşmanlığı pik yapmışken, ABD'nin Akdeniz'deki gücü 6. Filo, Türkiye'ye davet edildi. Biri uçak gemisi olmak üzere altı savaş gemisi, 15 Temmuz 1968 tarihinde Dolmabahçe'ye demirledi. Böylesine bir ziyaretin, ülkede büyük infial yaratacağı belliydi. Bu filoyla İstanbul'a gelen ve izin günlerinde topraklarımıza ayak basan ABD askerleri, devrimci ve ulusalcı gençlerin hedefi hâline gelmişti. Nevzat, solcuları pek sevmese de milliyetçi damarı, bu öğrencilerin Amerikan karşıtı eylemlerinden hoşlanmasına neden oluyordu. Disiplinli bir asker olması, onu böyle eylemlere katılımdan uzak tutuyordu.

6. Filo'ya aitsavaş gemileri, Dolmabahçesahiline demirlediği andan itibaren oluşan tepkiler, artarak devam ediyordu. Elllerinde Türk Bayrakları taşıyan gruplar, Dolmabahçe'ye kadar geldi ve bu filoya, istenmediklerini açıkça belli ettiler. Bu, henüz başlangıçtı. Amerikalılar, görüldükleri her yerde, başta üniversiteli gençlik olmak üzere, toplumun her kesimi tarafından protesto edildi. Özellikle eğlence yerlerinin bulunduğu Beyoğlu gibi semtlerde, Amerikan askerlerine karşı girişilen eylemlerde, Amerikan askerinin başından kepini kapmak, üstlerine kırmızı boya atmak, uniformalarını jiletlemek ya da bir köşede kısıtıp hırpalamak, eğlenceli bir oyuna dönüştü. Bu eylemler zaman zaman, Amerikan askerlerinin kıyafetleriyle denize atılmasına kadar vardı.

İstanbul, İzmir, Trabzon'da şiddetlenen 6. Filo karşıtı eylemler; bu filodaki görevli askerlerin, bizim topraklarımızda Türk Bayrağı'nı yırtmaları ve Türk kızlarını taciz etmeleri, sarhoş hâllerıyla her türlü rezillikte bulunmaları nedeniyle, 1968 Temmuz'unda zirveye tırmandı.

17 Temmuz 1968 akşamı da İstanbul Teknik Üniversitesi öğrencileri, Amerikan askerlerinin kaldığı bir oteli bastılar. Amerikalılar ne yapacaklarını, nasıl davranacaklarını bilemez hâldeydi. ABD ve emperyalizm karşıtı gençliğin protestoları, artık tüm İstanbul'u sarmıştı. "Amerikalı it, evine git!", "Bağımsız Türkiye" "Kahrolsun Amerika!" sesleri, sokaklarda yankılanmaya başlamıştı. Bu kalabalık içinde sesi en gür çıkanlardan biri de Hasan'dı.

Protestoların kontrolden çıkmasından çekinen, dönemin İçişleri Bakanı Faruk Sükan, sürekli protesto edilen ve tartaklanan ABD askerlerinin korunması için, emniyet teşkilatına kesin talimat verdi. İstanbul sokaklarında, Amerikan askerlerini Türk polisi korumak zorunda kaldı. İçişleri Bakanı'nun emrini alan polis, İstanbul'da, İTÜ öğrenci yurdunu bastı. Bu baskında, protesto gösterilerine katılan öğrencilerden, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi Vedat Demircioğlu, hükümete göre, yurdun penceresinden düşerek, öğrencilere göre ise düşürülerek, ağır yaralandı ve 24 Temmuz 1968 Çarşamba günü hayatını kaybetti. Arkadaşlarının, bu baskın sırasında polis tarafından öldürüldüğünü düşünen öğrenciler, protesto gösterilerini yoğunlaştırdı. Artık ok yaydan çıkmıştı. Büyük bir öğrenci grubu, Taksim'den Dolmabahçe'ye doğru yürüyüşe geçtiğinde, ilginç olan, halkın gençlere yoğun destek vermesiydi. Göstericilerin sayısı binlerce kişiyi buldu. Tek yürek olmuş bu kalabalık, yolları üzerinde karşılaştığı tüm ABD askerlerini derdest ederek denize attı.

Maalesef 6. Filo'nun Türkiye'ye yaptığı ziyaret, üniversite öğrencileri arasında ilk kez, sağ-sol çatışmaları yaşanmasına neden oldu. Belki de hedeflenen buydu. Amerikan Gizli Servisi CIA için, hedefe giden her yolun mübah olduğu sonradan daha iyi görülecekti. Olayları tetikleyen, üniversite gençliğini aşırı provoke eden bu ziyaretin zamanlaması

ilginçti. O dönemde ABD'yi küstüren komünist, komünist de ABD karşıtıydı.

Tabii her zaman olduğu gibi, Türk basını içinde kaleminden kan damlayan yandaşlar vardı. Bugün Gazetesi'nden Mehmet Şevki Eygi, "Büyük fırtına patlamak üzeredir, Müslümanlar ile kızıl kâfirler arasında topyekûn savaş kaçınılmaz hâle gelmiştir... Müslüman kardeşim; sen bu savaşta bitaraf kalamazsın. 'Ben, namazımı kılar, tespihimi çekerim... Etliye, sütlüye karışmam.' deyip de kendine zulüm edenlerden olma, gözünü aç, bak!.. Onlarda taş, sopa, demir, Molotof kokteyli mi var? Biz de aynı silahları kullanmaktan âciz değiliz... Cihat eden zelil olmaz. Sağ kalırsa gazi olur, canını verirse şehitlik şerefini kazanır." şeklinde provokatif yazılar yazarak, olayların büyümesine zemin hazırladı. 16 Şubat 1969 Pazar günü, valilikten izin alınarak yapılıyor olmasına rağmen, Komünizmle Mücadele Derneği uyarılarda bulunarak, halkı, bu yürüyüşe karşı tepkiye çağırdı. O gün, diğer bir grup da Beyazıt Meydanı'nda taşlı sopalı beklemeye koyuldu, sağ ve sol görüşlü öğrenciler, Beyazıt Meydanı'nda karşı karşıya geldi. Tarihe; "Kanlı Pazar" olarak geçen olaylarda, iki genç öldü, yüzlercesi yaralandı.

O yıllarda, Süleyman Demirel'in liderliğini yaptığı Adalet Partisi iktidardaydı. 1965 seçimlerini, yüzde 53'lük bir oy oranıyla kazanan Demirel Hükümeti, 68 öğrenci olaylarıyla sarsıldı. İlk zamanlarda, olayları "hür olan memleketlerin işareti" olarak nitelendiren, dönemin Başbakanı Demirel, bu hareketle ilgili konuşmaya devam etti:

"Ellerinde kronometre, hükümetin meşrutiyetini kaybetmesini bekliyorlar."

En başta kendinden çok emin, halkın yüzde elli üçünün desteğini aldığı için, krizi istediği gibi yönetebileceğini düşünen, her konuşmasında alaycı tavrıyla öğrencileri daha da çileden çıkararak Demirel, ilerleyen tarihlerde, olayların

yayılması üzerine sıkıntılar yaşandığını belirterek, "Sokağa dökülmekle hiçbir mesele halledilemez." diyerek söylemini farklılaştırdı.

Kurtuluş Savaşı'yla denize döktüğümüz sömürgecilerin kanlı postalları, ilk kez Demokrat Parti'yle Türkiye'ye girmişti. NATO'ya üyelik, kızıl komünistlerin istilasından korunmak gibi amaçlarla, yüzlerce askerinin öldüğü Kore Savaşı'nda, emrine girdiği Amerikan Ordusu'na göbeğinden bağlanan TSK'nin tek dayanak noktası, ABD'nin ona verdiği silahlar olmuştu. Artık, dış politika ve ülke savunmasında tam bağımlı hâle geldiği günlerdi ve Amerikan askerlerine karşı takınılan tutum, hiç de iyi gözüküyordu.

Hasan, bu olaylarda en önde yer alan, karizmatik ve akıllı ODTÜ öğrencisi Deniz Gezmiş'in her yaptığını takip etmeye başlamıştı. Deniz ve arkadaşlarının başını çektiği, Amerikan 6. Filo'sunda görevli askerlerin denize döküldüğü eylemde Hasan da vardı ve bu heyecanlı günü asla unutmuyacaktı. Babasının, Kore'de arkalarını kolladığı bu adamları denize döktüğü gün, Hasan, inanılmaz mutluydu.

Bölüm 37

1966 yılında geçirdiği bir rahatsızlık sonrası, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından, Cemal Gürsel'in görevinden alınmasının ardından cumhurbaşkanlığına, Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay seçilmişti. Sunay'dan boşalan Genelkurmay Başkanlığı'na da 16 Mart 1969'da Memduh Tağmaç getirildi.

Mayıs ayındaysa, tüm ülkenin, olmasını sabırsızlıkla beklediği buluşma gerçekleşti ve uzun süredir görüşmeyen Celal BAYAR ve İsmet İNÖNÜ bir araya geldi. Demokrat Partililerin, 1960 ihtilali sonrasında kaybettikleri haklarının iadesi için anlaştılar. Ancak, ordu içinde bir grup, bu yaşananlardan rahatsız olduğundan darbe hazırlığı içine girdi.

16 Mayıs günü, Cumhurbaşkanı Sunay, Genelkurmay Başkanı ve kuvvet komutanlarıyla hayli uzun bir görüşme yaptı. Bu görüşme sonrası, ordunun anayasa değişikliğini istemediği artık iyice anlaşmış oldu.

Bu kritik süreçte; 20 Mayıs'ta İsmet Paşa, Cumhurbaşkanı Sunay'a bir mektup yazdı. Mektupta, aldığı uyarılardan bahsederek, olası bir askerî müdahaleye karşı olduğunu bildiriyordu.

"Sayın Cumhurbaşkanı, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı olarak ben ve partimin yetkili organları, siyasi hakların iadesi için Millet Meclisi'ne verilmiş bulunan 218

imzalı bir anayasa değişikliği teklifini destekleme kararı aldığımızdan beri, gerek Zatı Devletlerinin, gerek bazı yüksek komutanların uyarı ve ısrarlarına muhatap olmaktadır.”

İnönü bu mektupla, partisine yapılan uyarılardan rahatsızlığını dile getirirken, Süleyman Demirel de aynı gün, partisinin grup toplantısında yaptığı konuşmada, darbe yerine seçimden söz ediyordu.

“Asker muhtıra vermedi ama bir rahatsızlık varsa seçimlere gidelim. Hem Meclis’in verdiği oylar boşa gitmez hem de Senato’muz zedelenmez. Ordu, hükümete bir muhtıra vermemiştir. Biz bazı sıkıntılar içindeyiz...”

Nevzat, 1. Ordu Karargâhı’nda bir şeyler döndüğünün farkında olmasına rağmen, olabildiğince konuşulanlardan ve yapılanlardan uzak durmaya çalışıyordu. Bir darbe girişimi sonrası ortaya çıkabilecek başarısızlığın, idamla sonuçlanacağını çok iyi biliyordu. Yakın tarih, ibretlik idamlarla doluydu.

Neyseki o dönem, iktidar ve muhalefet iş birliği içinde, gerginliğe sebep olan tasarıyı geri çekti ve erken seçim kararı aldı. Gerginlik bir süreliğine de olsa yatışmıştı. Cemal Gürsel’in, Adalet Partisi’nin başına geçmesini çok istediği ve yürekten inandığı Süleyman Demirel’in önderliğindeki Adalet Partisi, 1969 Türkiye genel seçimleri’nde aldığı %46,55’lik oyla meclise 256 milletvekili göndererek iktidar partisi, Süleyman Demirel de başbakan oldu. Cumhuriyet Halk Partisi ise meclise gönderdiği 143 milletvekiliyle, yeniden ana muhalefet partisi olmuştu.

İlhami’nin altıncı yaş günü, yeni kurulmuş hükümetin ve onun genç, dinamik başbakanının getirdiği yeni umutlarla, huzur içinde kutlanmıştı. Nevzat, oğluna sevgiyle sarıldığında, ülke için güzel günlerin geleceği hissi tüm kalbine dolmuştu.

Bölüm 38

Yeni hükümet, inanılmaz pozitif bir rüzgârla göreve başladığında, son yıllarda gücü ve etkinliği iyice artan Türkiye İşçi Partisi, muhalefetin dozunu artırmaya başladı. İşçi Partisi'ne yakınlığıyla bilinen, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu da bu muhalefette etkin rol oynuyordu. DİSK'e, diğer sendikalardan üye geçişini engelleyebilmek için, işçilerin sendika seçme özgürlüğünü önemli ölçüde kısıtlayan, sendika değiştirmeyi güçleştiren, çalışma yaşamını ve temel sendikalar mevzuatını düzenleyen İş ve Sendikalar Kanunu'nda değişiklik yapan tasarı, Adalet Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin iş birliğiyle, önce Millet Meclisi, ardından Senato'dan geçirildi.

Bu yeni kanunla; Türk-İş'ten, DİSK'e işçi akışının engellendiğini iddia eden DİSK ve bağlı sendikalar, yeni yasaya tepki gösterirken, Türkiye İşçi Partisi ise, söz konusu yasa değişikliklerini Anayasa Mahkemesi'ne götürdü.

O sıralarda Akif, balıkçı teknesinde arkadaşıyla yaptığı sohbette, geleceğin özetini çıkarıyor gibiydi.

-Tüm bunları daha önce de gördük, ülke yeni olaylara gebe, bu sivillerin ülkeyi adam gibi yöneteceği yok, asker yönetime el koyar yakında... Bak buraya yazıyorum. Bu olayların duracağı yok. Sendikalar uslu durmaz bence... Yeni olaylar çıkacaktır. Ülke sürekli aynı tekrarları yaşıyor ve hiçbirimizin bir ders çıkarabildiği yok. Yazık. Çok yazık...

Olaylar, Akif'in öngördüğü gibi gelişmeye devam etti ve DİSK'li sendikacıların ve yöneticilerin tepkileri, 15 Haziran 1970 sabahı, İstanbul'un belli başlı merkezlerine doğru yürüyüşe geçmeleriyle yeni bir evreye girdi.

Gösterilere pek çok fabrikadan, yüz bine yakın işçi katıldı. Olayların birinci günü akşamı Bakanlar Kurulu, altmış günlük bir sıkıyönetim ilan etti. Hükümet bu hareketiyle, kendi baş edemediği olayları askere ihale ederek, orduyu yine hedef tahtasına oturtmuştu. Silahlı Kuvvetler ise bu dönemde, emir komuta konusunda ciddi zaaf lar yaşıyordu.

İşler yine çığırından çıkmış ve seri tutuklamalar başlamıştı. DİSK ve bağlı sendikaların yöneticilerinin pek çoğu, sıkıyönetim mahkemelerince tutuklandı. Uzun yıllar yargılamaları sürdü ve ortaya yeni mağduriyetler çıktı.

Tüm bu tutuklamalar, darbe girişimleri, mektuplar, seçimler arasında, hayatın normal akışı da sürmeye çalışıyordu. 29 Ekim 1970'de, Cumhuriyet Resepsiyonu'nda iki yıl önce yüzbaşı rütbesine yükselmiş Nevzat, güzeller güzeli eşi Nihal'le sohbet ederken, konuşmalarına katılan yüksek rütbeli subaylarla birlikte sohbetin konusu değişmiş ve öğrenci eylemleri, hükümetin çaresizliği, kardeşin kardeşi öldürmesi konuşulmaya başlanmıştı. Nevzat, iyi bir askerdi. Kendisine verilen emirleri ne pahasına olursa olsun yerine getirmesi gerektiğini bilirdi. Askerliğin mantığının; mantıksızlık ve mutlak itaat olduğundan emindi. O gece, öğrencilerin eylemleri üzerine saatlerce konuştular, eylemlere katılan askerî öğrencilerden duyulan rahatsızlık dile getirildi.

Nihal, konuşmaya katılmamaya özen gösterdi. Çünkü kardeşi Tansel, ODTÜ'de okuyordu ve Deniz Gezmiş'in çok yakın arkadaşlarındandı. Kendisinin de Deniz'le tanışmışlığı vardı ve bu uzun boylu delikanlıya sempati duyuyordu.

Tansel, var olan düzenin sömürü düzeni olduğundan, fakirliğin, açlığın sorumlusunun bu kapitalist düzen

olduğundan emindi. Kaynakların, toprakların ve güzelliklerin ortak kullanılmasından yana olduğunu her fırsatta dile getiriyordu. Doğal olarak bazı zamanlar, eniştesinin yanında da bu konuları açıyordu. Nevzat, kayınbiraderinin söylediği birçok şeye katılsa da asker olması ve süreçte Tansel'in zarar görmesi ihtimalinden korktuğundan, düşüncelerini açıkça ifade etmek yerine Tansel'i susturmaya çalışıyordu. Bunu beceremeyince de aralarında seslerin yükseldiği tartışmalar yaşanıyor, iki taraf da bir süre birbiriyle konuşmuyordu. Tansel, eniştesinin bu kadar keskin görüşleri olmasını ve gerçekleri görmemesini asker olmasına bağlayarak, her seferinde eniştesini çıldırtacak son cümleleri bulup söylüyordu.

“Asker değil misiniz hepiniz aynısınız. Tek kalıptan çıkmanız.”

Nevzat'ın; “Amerika'ya bu kadar bağlı olmak benim de hoşuma gitmiyor ancak çözüm komünizmde de değil...” sözlerini dinlemeden, bildiğini konuşmaya devam ediyordu. Hayat adına hiçbir tecrübesi olmayan, okudukları teoriyi, pratiğe aynen dökebileceğini sanan gençlerin ortak sorunu bu değil miydi zaten? Karşısındakini dinlememek...

Nihal, kardeşi ve eşinin bir araya geldiği zamanlarda standart hâle gelmiş bu kavgalarından nefret ederdi. Kardeşine, “Ne olur şu konuları eniştenle tartışma.” diye yalvarırdı. Evde, dört yaşındaki oğlu İlhami'nin, bu yüksek sesli konuşmalardan korkmasından endişelenirdi. Oysa İlhami, ilerde dayısının yolundan yürüyecek ve sıkı bir otorite karşıtı olacaktı.

Bölüm 39

Doğan Avcıoğlu'nun çıkardığı Devrim Gazetesi etrafında toplanan ve içlerinde Hasan Cemal'in de bulunduğu bir grup, o dönemin siyasi partilerinin demokrasi anlayışının, bir oyalamaca olduğunu ileri sürüyor ve parlamento dışı muhalefeti savunuyorlardı. (Devrim Gazetesi'nin o zamanki genel yayın yönetmeni Hasan Cemal, çok sonraları anılarını anlattığı "Cumhuriyeti Çok Sevmiştim" adlı kitabında, o dönemki maksatlarının, "ulusalcı" subayları ikna ederek onlarla birlikte bir "Millî Demokratik Devrim" darbesi yapmak olduğunu yazmıştı.)

Kimse farketmese de ordu, içten içe kaynıyordu. Yaşanan politik olaylar karşısında kaygılanan insanlar vardı ama bazıları bu kaygılarını, yönetime el koyma planlarına kadar götürmüştü. Türk Silahlı Kuvvetleri içinde kurulmuş olan ve başında Emekli Korgeneral Cemal Madanoğlu'nun bulunduğu gizli askerî cunta, fiilen, 9 Mart 1971 tarihinde darbe yapmayı planlamıştı. Neredeyse başarılı olacak bu girişim, darbe girişimcilerinin içine sızmış olan ve önemli görevler üstlenmiş Mahir Kaynak'ın ihbarı üzerine, sonuçsuz kalmıştı.

Ancak; ordunun içindeki subayların rahatsızlığını daha fazla durduramayacağını anlayan kuvvet komutanları ve genelkurmay başkanı, 12 Mart 1971 tarihinde, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a bir muhtıra vererek, hükümeti istifaya çağırdı.

Bu muhtırayla askerın yönetime el koyması, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde gerçekleşen dördüncü, başarılı olmuş ikinci ve emir-komuta zinciri içerisinde yapılmış ilk, askerî darbe eylemidir.

Darbe, TRT radyolarından okunan aşağıdaki muhtıra ile ilan edilmiştir:

“Meclis ve hükümet; süregelen tutum, görüş ve icraatlarıyla yurdumuzu anari, kardeş kavgası, sosyal ve ekonomik huzursuzluklar içine sokmu, Atatürk’ün bize hedef verdiği uygarlık seviyesine ulaşmak ümidini kamuoyunda yitirmiş ve anayasanın öngördüğü reformları tahakkuk ettirememi olup, Türkiye Cumhuriyeti’nin geleceği ağır bir tehlike içine drlmtir.

Türk milletinin ve sinesinden çıkan Silahlı Kuvvetleri’nin, bu vahim ortam hakkında duyduğu üzüntü ve ümitsizliğini giderecek çarelerin, partiler üstü bir anlayışla, meclislerimizce değerlendirilerek, mevcut anarik durumu giderecek anayasanın öngördüğü reformları, Atatürkçü bir grle ele alacak ve inkılap kanunlarını uygulayacak, kuvvetli ve inandırıcı bir hükümetin, demokratik kurallar içinde tekili zaruri görülmektedir.

Bu husus, süratle tahakkuk ettirilemediği takdirde, Türk Silahlı Kuvvetleri, kanunların kendisine vermiş olduğu; Türkiye Cumhuriyeti’ni korumak ve kollamak görevini yerine getirerek, idareyi doğrudan doğruya üzerine almaya kararlıdır. Bilgilerinize...”

Bu bildirinın ardından, herkes akınd. Ülkede bir anda sert rüzgârlar esmeye başladı. Birçok aile, tutuklanan, işkence gören, idam edilen çocukları nedeniyle ciddi acılar çekti. Ordu, ikinci kez yönetime el koymuştu ve bu sefer yarattığı korku ve baskı, ilkinde göre çok daha fazlaydı.

Kaçınılmaz olarak, Tansel de bu dönemde tutuklananlar arasındaydı. Nihal, büyük bir korkuyla eşine, kardeşinin

tutukluğunun sonlanması adına bir şeyler yapması için yalvardı. Nevzat, Tansel'e ne kadar kızsada onun için elinden geleni yapacağına söz verdi. Uzun uğraşların ve üç aylık tutukluluğun ardından Tansel, saçları kesilmiş, zayıflamış, iyi bir işkenceden geçmiş olarak salıverildi.

Sivil tarafta tutuklamalar sürerken, askerî öğrencilerle ilgili soruşturmalara birbirini izliyordu. O dönemde; olaylara katıldığı tespit edilen birçok askerî öğrencinin, orduyla ilişkisi kesildi. Hasan, arkadaşlarının sağlam durumu nedeniyle ele verilmedi ve öğrenciliğe devam edebildi. Tam bir süre avı yaşıyordu. İnsanların hapse girmesi, işkence görmesi, işten, okuldan uzaklaştırılması için, bir asılsız ihbar yetiyordu.

12 Mart Muhtırası'nı veren Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç, orgeneral rütbesindekiler hariç, 9 Mart 1971 devrim girişimine adı karışan tüm subayları emekliye sevk etti.

Tüm Devrim yazarları Ziverbey Köşkü'nde, Milli İstihbarat Teşkilatı vasıtasıyla, işkenceyle sorguya çekildi. Bu sorgularda, Kara Kuvvetleri Komutanı Faruk Gürler ve Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur'un da 9 Mart darbesine önce destek verdikleri fakat sonra istihbarat bilgileri Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç'a ulaşınca, desteklerini geri çektikleri ortaya çıktı.

Bu sorgular sırasında şüpheliler, 1. Ordu kontrolündeydi ve Nevzat da hiç istemediği hâlde bu zor günlerin şahitlerinden olmuştu.

Bölüm 40

Muhtıradan sonra parlamento kapatılmadı, partiler çalışmalarına devam etti ve anayasa askıya alınmadı ama koşullar çok değişti. Askerler, bir teknokrat hükümeti talep etti. İstedikleri; meclis içinden tarafsız bir başbakanın çıkmasıydı. Partiler, CHP Kocaeli Milletvekili Nihat Erim ismi üzerinde anlaştı ve Erim, “Partiler Üstü Reform Hükümeti”ni kurdu.

Bu hükümete rağmen ülke içinde muhalifler ve özellikle solcular üzerindeki baskılar iyice arttı. Altmışlı yılların ikinci yarısından itibaren süren olaylar için, günah keçilerine ihtiyaç vardı. Bunun için de iki isim, özellikle ön plandaydı: Mahir Çayan ve Deniz Gezmiş...

Deniz Gezmiş ve arkadaşları tutuklandıktan sonra, hızlı bir yargılamayla, idam cezasına çarptırıldı. Bu sırada Mahir Çayan, tutuklu olduğu Maltepe Cezaevi'nden kaçmayı başarmıştı. Bu kaçıştan sonra, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idamını önleyebilmek için eylem yolları aramaya başlayan Mahir, tünel kazarak cezaevinden birlikte kaçtığı arkadaşlarının bir kısmının öldürülmesinden endişe ederek, Ankara'ya geçti. Buradaki olanakların daralması sonrası da arkadaşlarıyla birlikte Karadeniz'e gittiler.

Olayları arkadaşları ve medya aracılığıyla yakından takip eden Hasan ve Tansel, ayrı ayrı yerlerde, birbirlerini tanımadan, bu genç adamlar için bir şeyler yapamamanın

sıkıntısını aynı anda yaşamaktaydılar. Tansel, onların Fatsa'da kaldığını, oradan Ünye'ye geçtiklerini ve ses getirecek bir eylem peşinde olduklarını öğrendiğinde, bu bilgiyi kesinlikle eniştesiyle paylaşmadı. Artık ülkede kimse kimseye güvenmemekteydi.

Nitekim Tansel'in öğrendiği bilgi doğru çıktı. İki gün sonra, Ünye'de yer alan NATO radar üssünde çalışan, iki İngiliz ve bir Kanadalı teknisyeni kaçıran Mahir Çayan ve grubu, bu insanlara karşılık Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının salıverilmesini talep ettiğinde polis, asker, hükümet ve herkes şaşkındı. Halk, içten içe birbirine bağlı ve inatçı bu arkadaş grubuna önce saygı, sonra sempati duymaya başladığından, polisin istihbarat yeteneklerinde de sınırlar oluşmuştu. Halk, elinden gelse bu gençleri saklayacak bir ruh durumundaydı. Farkında olmadan kahraman hâline getirilen bu gençlerin sürekle avı, bir macera filmi gibi yakından izlenmeye başlandı.

Grup, daralan çembere rağmen 28 Mart 1972'de rehinelere birlikte, Niksar'ın Kızıldere köyü muhtarının evinde kalmakta olan arkadaşlarının yanına ulaşmayı başardı. Ancak, köyden yapılan bir ihbarla, 30 Mart günü askerler tarafından ablukaya alındılar. "Teslim olun" çağrularına, devrimci sloganlarla karşılık vermeleri üzerine evi saran askerler, ellerindeki tüm silahlarla ağır bir saldırıya geçtiler. Çatışma sonunda Mahir Çayan, Cihan Alptekin, Ömer Ayna, Saffet Alp, Sinan Kazım Özüdoğru, Hüdayi Arıkan, Ahmet Atasoy, Ertan Sarıhan, Sabahattin Kurt, Nihat Yılmaz ve tüm rehinelere öldürülürken, evde bulunan Ertuğrul Kürkçü'nün, samanlıkta saklanarak sağ kalması manidardı. Hasan ve Tansel gibi birçok devrimci, ilerleyen yıllarda Ertuğrul Kürkçü'ye, şüpheyle bakacaklardı.

Kızıldere baskınında, Mahir ve arkadaşlarının, intikam alır gibi ani bir operasyonla katledilmesi, devrimci gençlerin yüreğinde onanmaz yaralar bıraktı. Halkın içinde, devrimin ne olduğunu bile bilmeyen büyük bir bölüm de bu çocuklara

yürekten saygı duymaya başladı.

Bu kargaşanın tam ortasında Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan'ın, dişe dokunur bir suçları olmadan aldıkları idam cezalarının infazı da geciktirilmeden 6 Mayıs 1972'de gerçekleştirildi. Hayatlarının baharında, anlamsız suçlamalarla asılan bu gençler, unutulmamak üzere toprağa verildiğinde, ülkenin geleceğinden çok önemli parçalar koparılmıştı.

Nazlı, İzmir'de ailesinin yanında, yaşanan politik süreçten uzak bir şekilde tıp fakültesini bitirdiğinde, Deniz ve arkadaşları asıllı iki ay kadar olmuştu. O dönem, üniversitede okuyan tüm genç kızlar gibi o da Deniz Gezmiş'e hayrandı. Onun cesareti ve duruşuna saygı gösterip, sempati duysa da hiçbir zaman olaylara karışmayı aklından geçirmedi. Yine de bu gençlerin idamı, herkeste olduğu gibi Nazlı'nın yüreğinde de derin bir yara açtı.

Tüm ülke, bu üç genç için yıllar süren bir yas sürecine girdi. Haklarında yüzlerce kitap yazıldı. Son sözleri, son mektupları ve son savunmaları, manifesto hâline geldi. Üç vatansever delikanlı, öldürüldüklerinden yıllar sonra hak ettikleri değeri kazandılar ama artık çok geç kalınmıştı. Yine de bu geç kalış, sonradan doğan çocukların bile idolü hâline gelmelerini engelleyememişti.

O toz dumanın içinde, tertemiz ve yüreği vatan sevgisiyle dolu insanların kolaylıkla harcayan yeni askerî düzen, ilerde de olacağı gibi, önce ve çoğunlukla solcuları budamıştı.

Bölüm 41

Dayısı Tansel tutuklandığında, İlhami yedi yaşındaydı. Dayısının tutuklanmasına bir anlam verememişti. Annesinin ağlamalarından, kötü bir şeyler olduğunu seziyor ve kaygılanıyordu. Neyse ki ilerleyen aylarda dayısı gelmişti de annesinin ağlamaları kesilmişti.

Dayısının, tutukluluğu bittikten sonraki sessiz hâli, İlhami'nin dikkatini çekmişti. Eski neşeli dayısını özlüyor ve onun geri dönebilmesi için her türlü şaklabanlığı yapıyordu ama olmuyordu. Eski Tansel gitmiş, yerine, tedirgin biri gelmişti. Deniz ve arkadaşlarının asılması, dayısının daha da içe dönmesine ve insanlardan giderek uzaklaşmasına neden oldu.

Mahir, Deniz ve arkadaşlarının infazlarının öncesinde, sadece Türkiye İşçi Partisi ve DİSK'i kapatarak seçime giden sürecin neden ortaya çıktığı, böylece anlaşılmıştı. Belli ki devrimci ve ulusalcı hareketlerden korkan bir kesim vardı ve bu kesim, her ne olursa olsun devrimci bir iktidara izin vermeyecekti. Tansel bunun, yaşanan bunca dramatik olaydan sonra anlaşılmış olmasından rahatsızdı. Sanki en başından beri öğrenci hareketleri dâhil her toplumsal olay, birilerinin eliyle manipüle edilmiş gibiydi. Hedef belliydi; solcu ve ulusalcıları iyot gibi ortaya çıkarmak ve infaz etmek...

Dayısının içe çekilmesi, insanlardan uzaklaşması sürecinde okula başlayan İlhami'nin, okula başladığı dönemlerde ve

sonraki yıllarda uyum sorunları baş gösterdi. Hareketli ve yaramaz bir çocuktü ve öğretmeni de bu durumdan bıkmıştı. Bir gñn Nevzat'a, yaşanan sıkıntılarını görñřmek istediğini bildirir bir duyuru yolladı. Nevzat, İlhami'nin öğretmeninin çağırması üzerine, nöbetten çıktığı ve yorgun olduğu bir zamanda okula gitti. Öğretmen sürekli konuşuyor ve İlhami hakkında ne kadar olumsuz şey varsa anlatıyordu. Nevzat, yediği bu sağlam fırça için iyice öfkelenirken, öğretmen devam etti: "Nasıl bir çocuk yetiştirmişsiniz? Yerinde durmuyor. Sınıfta gezinip duruyor. Ben, böyle öğrenci görmedim. Ya bunu adam edin ya da sınıfını değiştirsın, böyle öğrenciyi çekemem."

Öğretmenin bu huysuz ve anlayışsız hâli Nevzat'ı çileden çıkarsa da saygısını koruyarak, "Sayın öğretmenim ben gerekeni yapacağım, siz hiç merak etmeyin. Bundan sonra buna benzer sorunlar yaşamayacağınızı umuyorum. Oğlumun durumu hakkında beni uyardığınız için teşekkür ederim." dedi. İçindeki öfkeyi, tüm kibarlığıyla bastırabilmişti.

O sinirle, İlhami'yi aldığı gibi eve gitti. Durumu Nihal'e anlattı ama hızını alamamıştı. İlhami ağlayarak konuşmaya başladığında, "Erkekler ağlamaz. Bana derdini ağlamadan anlat." diyerek sağlam bir tokat vurdu. Evde büyük bir sessizlik oldu. Sanki zaman ve mekân durmuştu. Nevzat şaşkın, önce eline sonra da ağlayan oğluna baktı ve yatak odasına girdi. Akşama kadar dışarı çıkmadı, tüm gece uyuyamadı. Bunu nasıl yaptığını, biricik oğluna nasıl vurduğunu hiç anlamamıştı ve çok pişmandı.

O gñnden sonra İlhami hakkındaki şikâyetler bitti. İlhami, başarılı ve sakin bir öğrenci oldu. Bu iyiye gidiş, Nevzat'ın, attığı tokat nedeniyle duyduğu pişmanlığı azaltmadı. Aradan geçen birkaç ayın sonunda, İlhami'nin durumunu öğrenmek için veli toplantısına Nevzat katılmıştı. Öğretmenin, oğlu hakkında söylediği övgñ dolu sözleri umursamamıştı bile.

Çünkü aynı öğretmenin tahammülsüzlüğü yüzünden aşırı sinirlenip, bunun hıncını oğlundan aldığı, ona tokat attığı günü hiç unutamamıştı.

Bölüm 42

Ege Bölgesi'nin insanı; iklimi, doğası gibi yumuşak başlıydı. Sakin düşünen, sakin davranan bu insanların önceliği barış ve huzurdu. En çetin tartışmaları bile Ege'ye has güzelim şiveleriyle, eğlenceye çevirmeyi bilirlerdi. Tanrı'nın özenerek yarattığı bu coğrafya, her açıdan cömert davranırdı bu insanlara... Onlar da bu cömertliğin farkında, Tanrı'ya şükrederek yaşarlardı. Vatanları için savaşmaları gerektiğindeyse tam bir efe gibi sağlamlaşırlar, içlerindeki savaşçı kimlik dışarı çıktığında, yalnız başlarına işgal kuvvetlerine silah sıkacak kadar cesur olurlardı. O yıllarda henüz çok göç almamış olan bu bölgenin yapısı çok karışık değildi. Herkesin birbirini tanıdığı, bir şekilde ilişkisi olduğu şehirlerinde, kavga en son akla gelen çareydi.

Bu insanlar, kendileri gibi naif, şair ruhlu yeni bir liderle tanıştıklarında onu çok sevdiler. CHP'nin son kongresinde, hiç yıkılmaz denilen İsmet Paşa'yı devirip, genel başkan olma başarısı gösteren bu adam Bülent Ecevit'ti. Bu değişimden sonra yapılan ilk genel seçimlerde, başta Ege Bölgesi olmak üzere tüm Türkiye'de büyük bir başarıyla partisini iktidara taşıdı. 14 Ekim 1973 tarihinde gerçekleştirilen genel seçimlerde, 185 milletvekiliyle CHP iktidar, Bülent Ecevit de başbakan oldu. Yeni başbakan, aynı Egeliler gibiydi. Çoğunlukla hayat dolu, konu ülke ve çıkarları olunca şahin gibiydi. Bunu da ilk kez, Afyon şehrinde haşhaş ekimine müdahale eden

Amerika'ya kafa tutarak göstermişti. Her türlü yaptırımını göze almış ve topraklarına müdahale edilemeyeceğini çok açık bir şekilde bildirmişti.

Yeni başbakana tamamıyla destek olan İzmir, harika doğası, körfezi, yumuşak iklimiyle bir inci tanesi kadar güzel bir şekilde Ege'nin içine uzanmıştı. Böyle bir şehirde kavga insanın aklına kolay kolay gelmezdi. Bu nedenle, İzmir, ülkenin en önemli üniversite şehirlerinden birisi olsa da İstanbul ve Ankara'ya nazaran öğrenci olayları açısından çok sakindi. Nadir gelişen öğrenci olaylarından çocuklarını uzak tutabilmek için Akif ve Nazan, yoğun bir çaba göstermişler ve bunu başarmışlardı. Ne Nazlı ne de Boğaçhan olaylara bulaşmış, muhtıra sonrası esen sert rüzgârlar, bu iki öğrencinin yanından bile geçmemişti.

Artık kızları, plastik cerrahi kliniğinde ihtisas yapmaya, Boğaçhan ise çoktan açtığı eczanesinde hayatını kazanmaya başlamıştı. Sıra onları, mutlu olabilecekleri, tahsili yerinde birileriyle evlendirmeye gelmişti. Nazan, çoktan hayırlı bir kısmet arayışları içine girmişti. Özellikle kızının bir an evvel evlenmesini istiyordu. Torun sahibi olmak, onları büyütme için engellenemez bir isteği oluşmuştu.

Kızına hayırlı bir kısmet arayışları sırasında Nazan, geride kalıp, gidenin arkasından kaygıyla beklediği günleri, Akif' se yaşadığı acı ve kayıpları unutmuş ya da unutmuş gibi yapmışlardı. Ancak ülkede ne gitmek duracak ne de geride kalıp beklemek son bulacaktı.

Bölüm 43

Hasan, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'ni dönem ikincisi olarak Hbitirdiğinde, parlak bir öğrenci olmasının yanı sıra oldukça sosyal, sanata meraklı, toplumsal hayatı ve sistemi sorgulayan biri olarak çok seviliyordu. Tam bir idealistti. İnatçı ve hırslıydı. Kafasına koyduğu şeyi yapmaktan hiç kimse onu alıkoyamazdı. Kavgadan uzak dururdu ama sevgi dolu yanını da pek kimseye göstermezdi. Gerçekten iyi bir hekim olacağı her hâlden belliydi.

Diploma töreni günü gelip çıktığında, Hasan'ın tüm ailesi salondaki yerini aldı. Annesi, anneannesi, babaannesi, amca ve yengesi, hayata bahtsız başlayan bu çocuğa gururla bakıyorlardı. Hayatının ilk anından itibaren acı içinde bir ailede büyüyen bu genç adam, ailesine uzun yıllar sonra ilk kez sevinç, mutluluk ve gururu bir arada yaşattı.

Törenden sonra aileyle buluşma faslı gelip çıktığında Hasan, amcasına gözyaşları içinde, "Sözümü tuttum." diye sarıldı. Daha sonra annesi sıkı sıkı oğluna sarılarak, tekrar tekrar teşekkür etti.

Hafize Ana yorgun, bir kenarda oturmuş ağlıyordu. Torununun başarısının ve sağlığının devamı için Allah'a dua etti. Aynı Hüseyin'ine benzeyen bu çocuğun da asker olması, Hafize Ana'nın her gece kâbuslarla uyanmasına neden oluyordu. Şehit olan oğlunun yukarılardan bir yerlerden, gurur ve mutlulukla torununu izlediğini düşündü, ağladı.

Oğlunun şehadetinden sonra, geride kalan hayatını torunu için yaşamıştı. Onun, hayatın içinde kendini kurtardığını görünce, aklındaki düşünceler sadeleşti.

“Artık ölsem de gam yemem. Torunum kendi ayaklarının üzerinde durabilecek hâle geldi. Çok ama çok yorgunum. Bu hayatın içinde çektiklerim yeter. Oğlumu özledim. Yaşadığım her an benim için, onun özlemimi daha da katlanılmaz hâle getirdi. Onun acısı içimde hiç bitmedi. Her geçen gün artan bir yangınla yaşadım hayatımı...”

Ölsem ve oğluma kavuşsam keşke, ne güzel olur. Ona sarılısam, doya doya koklasam ellerini, oğlunu anlatsam ve öylece sarılmış hâlde, ayrılmadan bir arada kalsak... Oğluma, Hüseyin’ime kavuşma vaktim geldi. Ömrüm boyunca savaşa gidenlerin ardında kalmak, onları özlemek, kaygılanmak, ölümlerine şahit olmaktan bıktım. Geride kalmak çok acı. Torunumu da bekleyen olmak istemiyorum, sadece oğluma kavuşmak arzusuyla yanıyorum. Tanrı’m yardımcım ol!..”

Hafize Ana, torununu büyütüp ve onun doktor olduğunu gördükten sonra, artık huzurlu bir ölüm için Allah’a yalvarmaya başlamıştı. Sağlığı iyi olmasına karşın, yeni bir acı yaşamaktan öylesine korkuyordu ki kötü haber bekler hâlde olmak yerine, ölmeyi tercih ederdi. Kötü haberden daha kötüsü, her an kötü bir şey olma ihtimaliyle beklemektir.

Tam da öbür dünyada oğluna kavuşabilmenin hesaplarını yaparken, torunu Hasan evlendi. Genç bir üsteğmen olarak, arkadaşlarının kılıçlarının altından geçerek girdiği düğün salonunda, çok sevdiği Defne’nin gözlerinin içine bakarak nikâh memurunun sorusunu, “Evet!” diye haykırarak yanıtladı.

Sevinç ve mutluluk, Hasan ve ailesini sarmaya devam ederken, soydaşlarımızla ilgili, Kıbrıs Adası’ndan kötü haberlerin sonu gelmiyordu. Soydaşlarımızın katledilmesi haberleri, kamuoyunun tahammülünü iyice zorlar hâle

gelmişti ve iktidarda ilginç bir koalisyon mevcuttu: Dindar ama ulusalcı Necmettin Erbakan ve solcu ama ulusalcı Bülent Ecevit... İki zeki ve vatansever insan, Amerika'nın, önce haşhaş dikimi konusunda dayatmalarına meydan okumuşlardı. Tüm dünya soluğunu tutmuş olanı biteni izlerken, Kıbrıs konusunda da cesur bir çıkış gösterdiler. Artık savaşın çok yakın olduğunu görmemek için aptal olmak gerekliydi. İngilizler, garantör devlet olarak savaşı engellemeye, böylelikle, kıyımcı Rumları korumaya çalışırken, Yunanistan'dan cılız sesler duyuluyordu.

“Türkiye'nin adaya müdahalesine izin vermeyiz. Gerekirse savaşı göze alırız. Kimse, oldubittiyle adaya müdahale edemez.”

Bölüm 44

Tüm bu kargaşanın içinde balayı planları yapan Hasan, gelen gizli bir emirle savaş kıyafetlerini hazırladı ve daha on günlük eşini bırakarak Mersin'e hareket etti. Daha bir aylık bebekken, babasıyla yaşadığı vedalaşmanın benzerini şimdi o, aynı babası gibi, tüm sevdikleriyle yaşıyordu. Biricik aşkı Defne dışında herkes, bu ayrılık sahnesinin benzerini yıllar öncesinde yaşamış olduklarından, fazla uzatmadan vedalaştılar. Defne, dakikalarca Hasan'a sarıldı ve kendisine dikkat etmesi için yalvardı. Yıllar önce Hafize'ye düşen görevi, bu sefer Fatma yerine getirdi ve gelinini teselli ederek onu kollarının altına aldı.

Hasan, Mersin'e ulaştığında, Ankara'dan gelen ve içinde "Seyyar Cerrahi Hastanesi" bulunduran bir sıhhiye taburuyla buluşacaktı. Mersin'e ayak basar basmaz, limanda yer alan toplanma merkezine katıldı ve o kargaşada kendi birliğini aramaya koyuldu. Bu sırada, çelik gibi sert ifadeli askerlerin arasından geçerken, hiç birinin yüzünde korkudan eser olmadığını fark etti. Biraz zor olsa da sıhhiye taburunu bulduğunda onun da içinde korkunun parçası yoktu.

Kendisine çeki düzen verdikten sonra, Tabur Komutanı Binbaşı Nevzat'la tanıştı. Bu tanışma sırasında, onun disiplinli ve sert bir asker olduğuna kanaat getirdi. Kriz anlarında, böyle bir komutanla çalışmanın çok iyi olacağını kestirebiliyordu. Askerî doktorlar, barış anında biraz bildiklerini okur gibi

gözükseler de konu gerçekten ciddiye, en disiplinli askerden bile daha disiplinli olurlardı. O nedenle Hasan, titiz bir komutanla savaşa gireceği için mutluydu.

Mersin’de geçirdikleri süre içinde, aralarında sıkı bir bağ oluştu. Nevzat, bu genç üsteğmene güvenebileceğini anlamış ve içi rahat etmişti. Hasan’ın, kendisine bir şey olması hâlinde, geride kalan askerlerini sevk ve idare edebilecek yetenekte olduğunu düşünüyordu. Onun daha yeni evlenmiş, hayatının baharında bir genç olarak savaşa girmesi için burksa da vatan için ölmenin zamanı ve yeri yoktu. Görev, askeri her zaman her yerde bulur ve asla mazeret kabul etmezdi.

Yoğun bir günün ardından, sakin bir Mersin gecesinde Hasan, açık gökyüzündeki yıldızlara dalıp gitmişti. Çok sevdiği eşini ve onu evliliğin ilk günlerinde yalnız bırakmak zorunda kalışını düşündü. Babası ve onun da kendisini yeni doğmuşken bırakıp gidişi aklına geldi. Kendi kendine, “Toplumların tarihi kadar, insanların kişisel tarihi de tekerrürden ibaret galiba...” diye düşünürken, gözleri uzaklara dalmıştı. Emir eri Dursun’un sesiyle irkildi.

-Komutanım, komutanım! Tabur komutanımız sizinle acil olarak görüşmek istiyor.

Hasan, haberi alır almaz derhâl komutanının yanına gitti, sert bir selam verdi. Ciddi bir haber alacağını anlamıştı. Nevzat Binbaşı gergin ve düşünceli konuşmaya başladı

-Hareket vakti Hasan... Hareket vakti geldi. Hemen hazırlıkları başlat, bu gece gemide olacağız.

23 Temmuz’u 24 Temmuz’a bağlayan gece Hasan ve Nevzat, taburlarıyla birlikte olabildiğince hızlı, gemideki yerlerini aldılar. Tabur Komutanı Binbaşı Nevzat, soğukkanlı gözükmeye çalışarak tüm askerleri teker teker gezdi. Hepsinin hâlini hatırlarını sordu. Yarın bir savaşın içinde olabileceklerini ve görevlerinin önemini anlatan kısa ama etkili bir konuşma yaptı. Tüm tabur, kararlı bakışlarla onu dinledi. Sanki

önceden planlanmış gibi, Nevzat'ın konuşması biter bitmez tüm askerler aynı anda "Vatan sağ olsun." diye bağırdı. Hasan, Türk olduğu için bir kere daha gururlandı, içinde bir sızıyla, en yakınındaki erin sırtını sıvazladı. Herkes, suskun bir şekilde yolculuğun başlamasını bekledi.

Bölüm 45

23 Temmuz 1974 gecesi, gökyüzündeki yıldızlara bakan sadece Hasan değildi. Hafize Ana, yaşlı yüreğinde oğlu Hüseyin'in acısı hiç dinmemişken, torunu için yeni bir kaygılı bekleme sürecine girmişti. Allah'a kızılıyordu, tez elden canını almadığı için... Eşinin yolunu gözlemişti, oğlunun şehit olmasıyla sarsılmıştı, şimdi de torununa bir şey olacak diye aklı çıkılıyordu. Rüyalarına sürekli olarak, eşi Mehmet'le oğlu Hüseyin girmeye başlamıştı. Onları türlü zor şartlarda gördüğü rüyalardan, bağıarak uyanılıyordu. Torununun adını her duyduğunda gözleri doluyordu kaç gündür. Bir süre gökyüzünün sakın ve açık hâline baktıktan sonra, ellerini göğe kaldırıp uzun uzun yakardı. Gözyaşlarını sildi ve gelini Fatma ile göz göze gelmekten kaçınarak, içeri girdi. Artık bitkin ve yorgun bedenini yatağa bıraktı.

Fatma, Kore'de eşini yitirdikten sonra üzerine titrediği biricik oğlunun, kısa zaman sonra kaçınılmaz bir savaşın içinde olacağından emindi. Savaşın davul sesleri çok yakından duyulmaya başlanmıştı, artık Kıbrıs'ta bir çatışma, an meselesiydi. Oğlunun da bu savaşa girecek birliklerin sağlığından sorumlu olduğunu ve bu nedenle hep cepheye yakın olacağını biliyordu. Kaygıyla beklemekten ve sonuçta kötü bir haber alma ihtimalinden aklını oynatmak üzereydi.

Bu iki kadına, yine kaygılı bir bekleyiş ve hüznü kalmıştı.

Onları tanıyan herkes, bu dramatik bekleyişte Fatma ve

Hafize Ana için ne yapabileceklerini bilemeden, uzaktan onları seyrettiler. Fatma, oğlu da şehit düşerse kadere isyan etmekten ve Allah'a kızmaktan, dolayısıyla günahların en büyüğünü işlemekten çok korkuyordu. Bu korkudan ve günahkârlık hissinden arınmak için, neredeyse tüm gün namaz kılıyordu. Tüm namaz boyunca ve ardından, oğlunu kendisine bağışlaması için Tanrı'ya yakarıyordu.

Oğlunun Mersin'e hareket ettiği günün gecesinde, rüyasında eşi Hüseyin'i görmüş ve onunla sohbet etmişti. Eşi, Fatma'ya; merak etmemesini, onun daha çok hayat kurtaracağını, oğlunun başına bir şey gelmeden sağ salim evine döneceğini müjdelemişti. O sabah büyük bir huzurla uyanmış ve bunu mucize kabilinden saymıştı. Bu rüya, içini oldukça rahatlatmıştı.

Bölüm 46

Nihal, arkadaşıyla hararetli bir şekilde konuşuyordu. “Savaş kaçınılmaz, bugün yarın adaya girer bizimkiler. Amerika ne yapacak, o çok önemli, umarım karşımıza yine altıncı filoyu çıkarmaz. Amerika’yla savaşı göze alamayız. Gerisin geri dönmek bu sefer bizi iyice yıpratır. Amerika, hükümeti yıpratmak için her şeyi yapıyor. Kendilerine böylesine meydan okunmasını anlamıyorlar. Bir ülkenin ulusal değerleri olabileceğini, bunun için gerekirse ölümün göze alınabileceğini algılayamıyorlar. Umarım savaşa gerek olmaz. Ölümler ve Rumların işlediği cinayetler, artık durur.”

Bu hararetli konuşmayı İlhami, tüm çocuk saflığı ve heyecanı ile böldü. Onun küçük dünyasının en merak edilen sorusunu sordu: “Anne, bir savaş çıkarsa, babam da savaşa girecek mi? Yoksa o sadece yaralananlarla mı ilgilenecek?”

Nihal, üzgün bir şekilde cevap verdi: “Savaş çıkarsa, korkarım baban da savaşa katılacak ve cepheye yakın bir yerlerde olacak...”

İlhami, çocukluğun en saf hâliyle konuşmayı sürdürdü: “Benim babam, kesin kahraman olur. Düşmanların hepsini öldürür. O Rumlar bize bulaştığına bin pişman olur. Değil mi anne?”

“Ah sevgili oğlum, İnşallah tüm bunlara gerek kalmadan çözümlenir her şey. İnşallah kimsenin yakınına bir şey olmaz.” dedikten sonra Nihal iç çekti. Yorgun ve kaygılıydı. Arkadaşı

ona sarıldı. Bir süre sessizlikten sonra, Nihal'in endişelerini giderici bir konuşma yapma ihtiyacı hissetti.

-Korkma. Nevzat Enişte'm her şeyin üstesinden gelir. Kendisini ve askerlerini nasıl koruyacağını bilen, disiplinli bir asker olmasa, onu zaten oralara yollamazlardı. Ordumuz bu sefer oldukça güçlü ve moralli durumda... Ayrıca bugün iki taraf ve garantör ülkeler arasında görüşmeler devam ediyor. Bir süre daha, diplomasiyle çözüm arayışı sürüyor, umarım olumlu neticelenir de bir savaşla karşı karşıya kalmayız.

Nihal, aklı çok uzaklara gitmiş hâlde, derin bir iç çekti. Bu temennilerin gerçekleşmeyeceğinin ve savaşın olacağını bilincindeydi. Kibarca gülümsedi ve arkadaşına sadece, "İnşallah..." diyebildi.

Bölüm 47

Sabah erkenden, “Ayşe tatile çıktı.” Dışişleri bakanımız Turan GÜNEŞ’in kızı Ayşe evinde oturuyordu ama mesaj, emirler, açıkça tatile çıktığını yazıyordu. Donanma, hızla harekete geçti, jetlerimiz havalandı. Amerika’nın ve tüm Avrupa’nın karşı olduğu bir savaş, “Ayşe Tatile Çıktı” koduyla başlatılmıştı. Akaryakıttan tutun, savaş uçakları için gerekli olan tekerlekleri bile bulmakta zorlandığımız, Amerika’nın ağır ekonomik ve silah ambargosu altında ezildiğimiz bir dönemdi. Yine de ok yaydan çıkmış ve savaş başlamıştı. Umduğumuz birçok ülke, haklı davamızda, sonradan da olacağı gibi bizi yalnız bırakırken, Kara Harp Okulu mezunu bir lider Muammer Kaddafi; Akdeniz’in öbür ucundan, Libya’dan bize, ordumuza destek veriyordu.

Gemilerimiz, Türkiye’ye yetmiş altı kilometre uzaktaki adaya kısa zamanda ulaştı. Onlardan önce Hava Kuvvetleri’mize ait jetler, ortalığı epey bir yumuşatmıştı. Artık Kara Birlikleri için savaşa girme zamanıydı.

Bir taraftan askerlerimiz kendilerini, çıkarma gemilerinden ateş kusan sahile atmaya çalışırken, bir taraftan da uçaklarımızdan komandolarımız, düşmanın arkasına atılıyordu. Beşparmak Dağlarının oraya atılan komandolarımızın birçoğu, havada şehit olarak yere düşmüştü. Sahil, kan ve barut kokuyordu. İlk ateş bitti ve çıkarmanın ilk bölümü başarıyla tamamlandı. Sıhhiye taburu

arkadan çıkan grup içinde olduğundan, kayıp vermeden sahile çıktı ve hemen yaralılara müdahale etmeye başladı. Hasan, kolu bacağı kopmuş, kan ve acı içindeki askerlere, yaşadığı şoku belli etmemeye çalışarak müdahale ediyor, Nevzat Binbaşı, taburunun başında, malzemelerin indirilebilmesi için çabalıyordu.

Yıllarmış gibi geçen bir günün ardından, subaylar bir araya gelip durum değerlendirmesi yaptı. Kayıplara rağmen ordunun durumu gayet iyiydi ve içerilere doğru yürüyüşü başlamıştı. Bir kere daha, bu ordunun bir parçası olmanın gururuyla Hasan söz aldı ve gözleri yaşlı bir şekilde yaralıların durumunu anlattı.

Bölüm 48

Akif, İzmir'de televizyonun başında savaş haberlerini dinlerken, orada olamadığı için hayıflanıyordu. Elin adamlarının çıkarları için savaştık da soydaşlarımızın savaşında ıskartadayız, diyerek dövünüyordu. Bu yaşlı hâliyle bile, eline silahını alıp Kıbrıs'a gidesi vardı. Evde, yalnız başına haberleri dinlerken sürekli üzülüyor, eski günlerin canlı anıları film şeridi gibi gözlerinin önüne geliyordu. Böyle vakitlerde kendisini dışarı atıyordu. Sokağın hemen köşesindeki kahvehaneye gittiğinde, mutlaka bir hayran topluluğu vardı. Çevresine hemen sandalyeler atılır, çaylar söylenir ve hemen derin bir sohbet başlardı. Mahalleli, bu savaş günlerinde, çok saygı duyduğu bu emekli askerden görüş almak için yarıştıyordu. Kore Savaşı'nı görmüş bu emekli albayın, savaşın gidişi hakkındaki görüşlerini de fazlasıyla önemsiyor ve can kulağıyla dinliyorlardı. Bu, Akif için inanılmaz keyifli bir durumdu.

Savaşın ilk gününün ardından, yaşadığı heyecan ve hüznle yatağa girdiğinde, tüm vücudu yorgunluktan ağrılar içinde, uyumaya çalıştı. Bütün gün, savaş alanındaki gibi yorulmuştu. Aklında binlerce düşünce ve kaygıyla hemen uyuyabilmesi imkânsız gibiydi. Yatakta iki saat kadar debelendikten sonra kalktı. Bir süre, gecenin karanlığını izledi. Kore ormanlarının nemli kokusunu hisseder gibi oldu, sis bastırdı etrafını... Bir anda gürültüler başladı. Taramalı tüfek sesleri, havanlar,

bağrısmalar, göz gözü görmüyordu. Ortılığı kesif bir kan ve barut kokusu sardı. Akif, zorlukla nefes alabiliyordu. Çinlilerin garip konuşmaları, başka bir dilde ağlayan, haykıran insanlar... Elleriyle ağaçların dallarını araladığında içinde bir korkuyla arkasındakilere, yere çömelmelerini söyledi. Tam o sırada arkasından Hüseyin, ileri doğru atıldı. Akif, onu kolundan yakalamak istedi ama başaramadı. Hüseyin, birkaç adım attıktan sonra, bir makineli tüfek cayırtısı duyuldu. Hüseyin kanlar içinde yere düştü. Akif hâlâ Hüseyin'in kayıp gittiği sağ eline bakıyor ve olanlara inanamıyordu. Hüseyin, kanlar içinde yerden kalktı, komutanının yanına geldi. Sağ eli, sol göğsünün üzerindeydi. Sol cebini göstererek, bir robot gibi yavaş, konuşmaya başladı.

-Sana emanet komutanım. Oğlum, bir aylık bebeğim sana emanet. Bu ülke, anam, eşim sana emanet. Geride sen kaldın, artık onlardan sen sorumlusun.

Hüseyin bu konuşmanın ardından yavaşça yere uzandı ve öldü. Akif, onun üzerine eğilip sol cebine elini attığında, kanlar içinde bir bebek çıktı ortaya... Bebek, sürekli ağlıyordu. Akif, ne yaparsa yapsın çocuğu susturamadı. Atış sesleri, havanlar, uçaklar, korkunç bir gürültü etrafı kapladı. Yoğun sesin içinde Akif bağırarak ağlıyordu ama kendi sesini dahi duyamıyordu. Bağırды, bağırды ve ağlamaya devam etti. Savaş sesleri öylesine yoğunlaştı ki en sonunda, tüm gücüyle "hayırrrrrrrr" diye haykırdı. O sırada Nazan, ona sıkıca sarılmış ve uyandırmaya çalışıyordu. Salonunda, kanepenin üzerinde sızıp kaldığını o zaman anladı. Nazan, eşinin ağlamasına ve bağırmasına uyanmış, sevgiyle ona bakıyordu. Bu sahneleri daha önceleri de çok yaşadığı için, sakın bir şekilde eşinin saçlarını okşadı, onu sevdi ve sınıksız sarıldı.

-Tamam, sakın ol Akifciğim. Şşşş... Hadi sakın ol. Bir rüyaydı, hepsi bu, her şey geçecek, sabah bütün bunları unutmuş olacaksın. Yat hadi tatlım.

Nazan, onun yanına kanepeye sığıştı ve kocasına arkadan sarıldı. Saçlarını okşamaya devam ederken, onun yeniden uykuya dalışını seyretti ve bu adamı ne çok sevdiğini düşündü. Eski kötü günlerin gelmesinden korkarak, sabaha kadar, onun bir çocuk gibi masum uyuyuşunu seyretti.

Bölüm 49

Kıbrıs Adası da aynı Mersin gibi çok sıcak ve nemliydi. İlk günkü çıkarmanın sonrasında dinlenmeye çekilen birlikler, sıcakla ve sivrisineklerle uğraştı. Zaten stresli olan asker, doğru düzgün uyuyamadı. Sabahın ilk ışıklarıyla hazırlıklar başladığında, güneş ışınlarıyla ada, büyüsel görünüyordu.

Savaşın ikinci günü, bir sahra ambulansına binen Nevzat Binbaşı ve Hasan Üsteğmen, ilk günü kayıpsız geçirmenin mutluluğuyla harekete geçtiler. Bir taraftan ellerindeki peynir ekmekleri yiyorlar, bir taraftan sohbet ediyorlardı. Nevzat çok okuyan biriydi ve gelmeden önce Kıbrıs tarihi hakkında da bir sürü kitap okumuştı. Bildiklerini yanındakilerle paylaşıırken, bazı söyledikleri Hami'yi çok şaşırtıyordu. Trabzonlu şoför, Onbaşı Hami, türlü komiklikleri ile nam salmış, bugüne kadar taburun neşe kaynağı olmuştu. Nevzat Binbaşı, ilk günü kayıpsız geçirmenin keyfiyle sürdürdüğü sohbetini aniden keserek, Hami'ye döndü ve "Hele bir fıkra anlat da neşelenelim." dedi. Hami, önce biraz utanıp nazlansa da komutanının, "Bak, anlatmazsan akşama patates nöbeti senin, ona göre..." demesi üzerine; bildiği en iyi, en komik Temel fıkrasını kafasında belirledikten sonra, anlatmaya koyuldu. "Temel ile Dursun," dediği anda büyük bir patlama oldu. Ambulans, yan yattı. Her yer toz duman içindeydi. Çeşitli yerlerden ambulansa doğru ateş yağıyordu.

İlk ateşte Binbaşı Nevzat vurulmuştu. Hami ve Hasan iyi durumdaydı. Bir süre kıvıldamadan durdular. Konvoydaki askerlerimizden, hemen karşılık başladı. Karşılık öylesine çabuk ve sert geldi ki biraz sonra, karşıdan gelen atışlar önce azaldı, sonra kesildi. Herkes, çevresini kontrol ettikten sonra yardım ekipleri ilk ateşte vurulan ambulansın etrafını sardı. Ters dönmüş aracı, yavaşça düz bir biçime getirdiler. Ambulans düzeltilir düzeltilmez, Hasan hemen Nevzat Binbaşı'nın dışarı çıkarılması için yardım etti. Sedyede yerde yatan Nevzat'ın yanına oturdu ve neresinden yaralandığını aradı, önce göremedi. Ona seslenmek için kafasına elini attı ve elinde bir ılıklik hissetti. Nevzat kafasından vurulmuştu. Çevredeki askerler telaşla komutanlarına bakıyor ve onun ayaklanıp, "Safta toplan, marş marş!" demesini bekliyor gibiydiler. Her şey bir rüyaydı sanki...

Hasan, gözyaşları, bağırsı çağırıs içinde elinden gelen her şeyi fazlasıyla yapsa da Nevzat Binbaşı şehit düştü. Hami, "Komutanım!" diyerek bağıırırken Hasan, elleri kan içinde Nevzat'ın yanında oturuyordu. Sessizce oturmaya devam etti. Nevzat'ın sıhhiye taburunun erleri, komutanlarının cansız bedenini almaya geldiklerinde; Hasan ayağa kalktı, askerlere, "Durun, bana su ve gazlı bez getirin." dedi. Bir sessizlik oldu. Sessizliğı Hami bozdu: "Emredersin komutanım." Su ve gazlı bezle birlikte Hasan, üstegmeninin yanına oturdu. Büyük bir itinayla, Binbaşı Nevzat'ın yüzünü gözlerini, ellerini sildi. Tertemiz olmuş şehidin karşısında ayakta, esas duruşta selam durdu. Hami de gözyaşları içinde, çakı gibi, komutanının karşısındaydı. Çevredeki herkes gözyaşlarıyla olayı izledi. Hasan, erlerine, şimdi alabilirsiniz, diye işarete bulundu. Askerler son derece dikkatli bir şekilde komutanlarına son selamlarını verip, onu diğere ambulansa yerleştirdiler.

Hami, bir daha Temel şakası yapmamaya yemin etti ve ömrü boyunca hiçbir kuvvet ona Karadeniz fıkrası anlattıramadı.

Bölüm 50

Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında İlhami on yaşındaydı. Babasının içinde olduğu savaş, onun için oyun gibiydi. Babası, bu oyunu bir şekilde kazanıp geri gelecekti. O yaştaki bir çocuktan, var olan gerçeklikle yüzleşmesini beklemek hayalcilik olurdu. O, yaşına uygun davranarak, bu olumsuz olayın kendisi üzerinde yaratabileceği sıkıntıları yaşamak yerine, bu durumu oyun hâline getiriyordu.

O gün de diğer günlerde yaptığı gibi, okuldan eve gelir gelmez kendisini sokağa atmış ve arkadaşlarıyla futbol oynamaya başlamıştı. O zamanlar büyük şehirlerde bile, mahallenin çeşitli yerlerinde, çocukların rahatlıkla oyun oynayabileceği büyük araziler olurdu. Arazinin bir yanında top oynayan çocuklar, bir yanında misket oynayanlar, sohbet ederken erkeklere gülüşen genç kızlar, çekirdek çitleyen ev hanımları olurdu. İlhami'nin en çok sevdiği şeylerden biri de panayır alanına benzeyen bu yerde, akşama kadar top peşinde koşturmaktı. Diğer çocukların aksine, kaleci olmayı severdi. Kalede, ellerinde babasına ordunun verdiği yeşil yün eldivenler, dizlerinde annesinin diktiği dizlikler ve dedesinin uzun paçalı donunun kenarına dikilmiş kırmızı kurdeleli şortuyla, kendini kahraman gibi hissedirdi. Çocukluğundan beri arkadaşlarından farklı çalışan bir zihni vardı. Az biraz tuhaf gelirdi herkese... Dolayısıyla, aynı zamanda da arkadaşlarının kolayca dalga geçtiği biriydi.

O yaz gününde de İlhami, yine kalesinde -yerde düz bir çizgi üzerine, bir iki metre mesafeyle konmuş iki büyük taş-top beklerken, bir arkadaşı koşarak gelip, “Oğlum baban savaşta ölmüş, koş lan! Anneme komşu söylerken duydum.” dediğinde, kızgın bir şekilde, “Bunun da şakası mı olur!” diye sitem etti ve inanmadı. Futbol oynamaya devam etti.

Bir süre sonra, dayısı Tansel geldi. İlhami'nin elinden tuttu ve ona bir şeyler söyledi. İlhami, “Hayır, hayır!” diyerek Tansel'e vurmaya ve ağlamaya başladı. Biraz sonra sakinleşti, dayısıyla beraber eve doğru yürüdü. Küçük yüreği, geride kalmanın ne olduğunu o an anlamıştı. Artık babası yoktu.

Bölüm 51

Harekât bitmiş, ordumuz amaçladığı üzere, adaya barış getirmişti. Artık adanın yarısı, Türk Ordusu'nun kontrolündeydi. Adaya ilk çıkan askerler, aşamalı olarak yerlerini taze güçlere bırakarak, ülkeye dönmeye başladı. Hasan, dönüş yolunda sessizce denizi seyrederken çok iyi biliyordu ki artık hayatında pek çok şey eskisi gibi olmayacaktı. Aklında, yaşanan acılar, kayıplar, burnunun ucunda kan ve barut kokusu vardı. Bu kokuyla, onun çağrıştırdığı acıların bir ömür ona eşlik edeceğinden emindi.

Hasan, eve döndüğünde; babaannesinin ne kadar yaşlandığını, asker yolu beklemekten perişan düşmüş bir şekilde, ömrünün bu bekleyişle sonlanmak üzere olduğunu fark etti. Onun, hüznü ve özlem dolu bakışlarına eşlik eden sessiz gözyaşlarını gördüğünde, içi acıdı. Elindeki eşyayı yere bıraktı. O yaşlı sabır taşına doğru, kararlı adımlarla yürüdü. Çocukluğunda yaptığı gibi, kollarını sonuna kadar açıp babaannesine kocaman sarıldı. O yaşlı bedeninin, kollarının arasında nasıl büyük bir heyecanla titrediğini hissettiğinde, gözlerinin içine bakarak tüm yüreğiyle babaannesine seslendi:

-Seni seviyorum. Seni çok seviyorum hem de. Hayatını bize adadın hakkını helal et.

Ellerini öptü, tekrar sıkı sıkı sarıldı. Sessiz geçen birkaç dakikanın ardından annesi ve eşinin onu sevgiyle seyrediyor olduğunu görünce kalktı, ikisine de sarıldı ve onları da öptü.

Salonun öbür ucunda; ayakta onları bekleyen amcası ve yengesine göz ucuyla baktıktan sonra, koşarak amcasının eline sarıldı. Amcası, Hasan'dan pek büyük sayılmazdı, Ahmet elini öptürmedi. "Doktor Bey, artık biz senin elini öpelim. Koca doktora, üsteğmene el öptürecek hâlimiz yok." dedi. Yengesi, elinde onun için yapılmış poğaçalarla bekliyordu. "Özlemişsindir." dedi, "Senin için yaptım."

Sıcak poğaçaların kokusu, burnunun ucundaki barut ve kan kokusunu bir anlığına da olsa bastırınca, Hasan hepsini, özellikle de hayatı ne kadar özlediğini düşündü.

Bölüm 52

Eşinin, son zamanlardaki uykusuzluk sorunları ve kâbuslarla uyanmaları nedeniyle, yaşadıkları kötü günlere döneceklerinden endişelenen Nazan, onu tekrar profesyonel bir yardım almaya ikna edemedi. Akif, bununla kendisinin baş edeceğini bu sefer yaşadıklarının geçici olduğunu, Kıbrıs Savaşı'nın onu olumsuz etkilemesinden huzurunun kaçtığını söylüyordu. Plastik cerrahi ihtisası yapan Nazlı da babasına bir doktora gözükmeyi kabul ettirememişti. Neyse ki ilerleyen zaman, Akif'i haklı çıkardı ve Akif yeniden huzurlu uykularına geri dönmeyi başardı. Onun huzurlu uykusunda aldığı her nefes, Nazan'a ninni gibi geliyordu, çünkü Akif keyifli bir uykudayken, Nazan dünyanın en güzel rüyalarını görüyordu.

Çocuklar, babalarının bu sefer hızlı bir şekilde toparlamasından memnun bir şekilde yaşamlarına odaklanmaya devam ettiler. Onlar için varsa yoksa başarılı olmak çok önemli hâle gelmişti. Hiçbir şey onları başarılı olmaktan alıkoymazdı. Çocuklukları sırasında, babalarının gergin ve mutsuz günlerinde; belki babaları mutlu olur ve iyi hisseder diye başladıkları başarılı olma oyunu, onlar için bir tutku hâline gelmişti. Sürekli başarı odaklı, iyi notlar almayı seven iki kardeş, çocukluklarında, babalarının uzaklıkları ve öfke atakları nedeniyle alamadıkları onayı bir ömür arayacaklar gibi görünüyordu.

Boğaçhan, açtığı eczane başarılı olsun diye sürekli bir koşturmaca içindeydi. Oldukça iyi para kazanıyor olsa da hep daha fazlasını isteyen yapısı nedeniyle aşırı çalışıyordu. Bu, Nazan'ın biraz canını sıkıyordu. Oğlunun daha sosyal olmasını, arkadaşlarıyla gezip dolaşmasını, kendisine bir kız arkadaş edinmesini istiyordu. Bunu bazen dile getirmekten de kendini alıkoyamıyordu.

-Evladım, çok çalışıyorsun. İşin, gücün ev ve eczane arasında gidip gelmek oldu. Artık biraz kendine de vakit ayır. Zaman geçiyor, hem bak, ben bir an evvel torun sahibi olmak istiyorum ona göre... İstersen arkadaşlarımın çok güzel kızları var. Birini yaparız sana...

Boğaçhan, bu tip lakırtıları, gülerек geçiştiriyordu. İşinin iyi gitmesi, onun için her şeyden önemliydi. Annesinin haklı olduğunu, işe aşırı düşmesinden dolayı arkadaşlarını kaybettiğini bilse de bunu pek önemsemiyor gözüküyordu.

Nazlı, ağabeyine göre daha sosyaldi. Onun da günü klinikte ve evde sürekli çalışmakla geçse de arada bir dışarı çıkıyor ve arkadaşlarıyla vakit geçiriyordu. Hatta son zamanlarda, fazlaca dışarı çıkmaya başlaması, evde herkesi biraz meraklandırmıştı. Doğal olarak en fazla meraklanan da Nazan'dı. Sürekli dışarı çıkmalarının olduğu ilk ayın sonunda Nazan, dayanamayarak kızına merak ettiklerini sorduğunda aldığı cevap soluğunu kesmişti.

-Evet anne, çıktığım biri var ve evlenmeyi düşünüyoruz. Klinikte birlikte ihtisas yaptığım arkadaşlardan... Son derece iyi bir çocuk, birbirimizi seviyoruz ve evlenmeyi düşünüyoruz. Necati sayesinde, dünyada başarı dışında da insanları mutlu edebilecek şeyler olduğunu görmeye başladım.

Nazan, son bir aydır kızının yüzünün hiç gülmediği kadar güldüğünü, kendisine hiç göstermediği kadar özen gösterdiğini fark etmişti. Kızının mutluluğu neredeyse paçalarından taşıyordu.

-Kızım, mutlu olduğunu görüyorum. Çocuğun niyeti madem ciddi, en kısa zamanda gelsin seni istesin. Böylece durumu babandan gizlemek zorunda kalmayız.

Nazlı, gözleri yaşlı bir şekilde annesine sarılıp teşekkür etti.

-İyi ki varsın. Benim güzel annem. İyi ki varsın. Sen olmasan biz ne yapardık. Canım anneciğim benim...

Nazan, içindeki mutlulukla odadan çıkarken, küçük kızının nasıl da büyüdüğünü düşünüyordu. Hayatın hayhuyu arasında, çocuklarının büyümesini yeteri kadar iyi fark edememiş miydi yoksa? Yüzünden geçen hüznün dalgasının çok uzun sürmesine izin vermeden, müjdeli haberi kocasıyla paylaşmak üzere salona doğru yürüdü.

Bölüm 53

Kıbrıs Harekâtı sırasında yaşanan acıları gördüğünde, savaşın bu insanlar ve geride kalıp onları bekleyen yakınları, silah arkadaşları hakkında bir şeyler yapılmalı diye düşündü. Zaten kendisini yakın hissettiği ve yıllardır ilgili kitapları okuyarak kendisini geliştirdiği konuda, ruh sağlığı alanında ihtisas yapmaya karar verdi. Çatışma anı ve sonrasında yaşanan travmatik olayların, askerler üzerinde yarattığı olumsuz sonuçları ve hastalıkları araştırmak, böylece bir sürü acılar yaşamış bu insanların acılarını -belki biraz da kendi acısını- dindirebilmek için elinden geleni yapmak istiyordu.

Türkiye'ye dönüşünden sonra, açılan ilk sınava başvurmak üzere Ankara'ya gittiğinde çok heyecanlıydı. Türk psikiyatrisinin lokomotifi bu klinikte olmak ve adını tüm dünyanın bildiği hocalarla tanışmak için sabırsızlanıyordu. Sınav günü gelip çıktığında; o zamana kadar sadece adlarını bildiği hocaların karşısında, heyecandan paçaları titriyordu. Ancak, hocaların son derece pozitif, hoş sohbet insanlar olduğunu fark ettiğinde, rahatlamış olarak kendini ifade etmeye başladı. Hocaların takdir dolu sözleriyle birlikte, ihtisas için kliniğe kabul edildi.

Artık çok sevdiği, çocukluğu ve gençliğinin geçtiği İstanbul'a veda zamanı gelmişti. Amcasından, yengesinden ayrılması gerekecekti ve bu onları çok üzeceği için Hasan

tedirgindi. Kendisini çocukluğundan beri destekleyen, çocukları gibi özenle bakan bu insanları geride bırakmak, istediği bir şey değildi ama eğitimi için bunu yapmak zorundaydı. Ankara'dan dönüp de herkese malum sonucu bildirdiğinde, annesi ve yengesi sevinçten ağlarken, babaannesi, "Ne yani şimdi bizi terk edip gideceksin öyle mi?" diye sordu. Hasan, bu soruya ne yanıt vereceğini yol boyu düşünmüştü ve bu insanları üzme hakkı olmadığını biliyordu. Hazırladığı cevabı onlara hemen ilettiler:

-Sizi bırakır mıyım? Gelirseniz, hep beraber yeni bir hayata başlayalım. Biraz da başkentte yaşayalım. Çok güzel bir şehir olmuş, tertemiz, güvenli, İstanbul gibi kalabalık değil... Ne dersiniz? Birlikte Ankara'ya gidelim.

Herkes Hafize Ana'ya döndü. Hafize Ana, oğlu Ahmet'in gözlerinin içine baktı ve ondan minik bir jestle olur aldıktan sonra biraz sessiz kaldı ve sonra torununa cevap verdi:

-Biz seni bırakabilir miyiz ki oğul? Tabii ki geliyoruz. Sen bizi kabul ettiğin sürece senin yanında olmaktan başka bir şey düşünmeyiz. Yalnız, orada biz ayrı bir ev tutar otururuz. Gelinime, sana rahatsızlık vermek istemeyiz. Sana yakın bir ev olsun isterim ama ona göre...

Hanımlar, bu sefer yol gözlemek yerine gidenin ardından gitme konusunda kararlı olduklarını gösterdiler ve birbirlerine sarılarak bu gidişi kutladılar.

Bölüm 54

Nazlı'nın ihtisas süreci, Boğaçhan'ın işinin büyüdüğü ve iyi para kazanmaya başladığı dönemlere denk geldi. Açtığı eczane, çok iyi para kazanıyordu ve Boğaçhan, İzmir'de çok sevilen insanlardan biri hâline gelmişti. Çok para kazanmasına rağmen, mütevazı, yardımsever, iyilik yapmaktan büyük zevk alan biri olması, onu diğer insanların gözünde daha da özel kılmıştı.

Bu yardımseverliğini bilen dernekler, okul aile birlikleri, başları sıkıştığında Boğaçhan'a başvurmaktan çekinmiyorlardı. Yine bir gün; okullarında yardıma ihtiyacı olan zeki bir çocuğa yardım arayışında bulunan Yeşim Öğretmen, soluğu bu yardımsever adamın eczanesinde aldığı anda, bunun bir evliliğin başlangıç tanışması olduğundan habersizdi. İçeri girdiği andan itibaren, işten başka bir şey düşünmeyen Boğaçhan'ın ilgisini çeken Yeşim, istediği desteği aldıktan sonra eczaneden ayrıldı. Kapıdan dışarı kendini attığında, heyecandan ayaklarının bastığı yeri bilmiyor gibiydi. Boğaçhan ise ilk kez bir kadına karşı tuhaf bir hisse kapılmıştı.

İlerleyen dönemlerde, kardeşi Nazlı'nın da desteğiyle, Yeşim'le görüşmelerini sıklaştıran Boğaçhan için artık işten daha değerli bir şey vardı. Yeşim'e sınırsızlık âşık olmuş ve hislerine karşılık bulmuştu. Görüşmeye başladıklarının üçüncü ayında, Yeşim'e evlenme teklif etti ve kabul cevabı

aldı. Hızla durumu ailesiyle paylaştığında, mutluluğun gerçekten ne anlama geldiğini çok daha iyi anlıyordu.

Aynı yıl, hem Boğaçhan hem de Nazlı nişanlandı. Nazan için inanılmaz bir yıl olmuştu. 1976 yılı... Nişan sürecini çok uzatmak istemeyen Boğaçhan'ın ve ihtisası bitmeye yaklaşan Nazlı'nın evlilik konusunda da aceleleri vardı. Çok kısa zamanda yapılan hazırlıklar sonrası, Eylül ayında Nazlı, Aralık ayında Boğaçhan evlendi. Yorucu beş aylık sürecin ardından, Akif ve Nazan, mutluluk ve yorgunluktan sarhoş bir hâlde uzun yıllar sonra ilk kez evde baş başa kaldılar.

1976 yılının sonlarına doğru evlenen Boğaçhan ve Yeşim'den kısa zamanda hamilelik haberi geldiğinde artık güzel günler, lezzet dolu hâle gelmişti. 1978 yılında, Deniz adını verdikleri dünya yakışıklısı bir torunu dünyaya gelen Akif, o kadar mutluydu ki kızı Nazlı'nın, Balıkesir'e tayininin çıkmasını neredeyse önemsememişti bile...

Bölüm 55

İzmir’de bu güzel günler yaşanırken, Hasan hem ailesini hem de evini Ankara’ya taşımıştı ama daha tam yerleşmeden, yoğun klinik temposu ve nöbetler nedeniyle evine uğrayamaz hâle geldi. Çok istekli ve çalışkan tavrı, onu kısa zamanda kliniğin yıldızı yapsa da Hasan, çalışma temposundan hiç geri adım atmıyordu.

Asistanlığının ilk yılında, eşinin hamilelik haberi herkesi mutlu etmişti. Ölümle sarsılan ailelerin ikinci jenerasyonlarının çocuklarıyla birlikte, hayatın, bu topraklarda devam ettiği ve edeceği artık iyice belli olmuştu. Kısa aralıklarla yaşanan savaşlara rağmen, Türk halkı ayakta dimdik durduğunu ve duracağını, oluşturduğu genç aileleriyle göstermeye devam ediyordu. Hafize, yaşadığı onca ölümün ardından, yeni gelen hayatı beklerken biraz daha dinleşmişti. Fatma ise memnuniyetini, eşinin kaybından sonra neredeyse hiç gülmeyen yüzünün sık sık tebessümle kaplanmaya başlamasıyla gösteriyordu.

Kızı Didem iki yaşına geldiğinde ihtisasını bitiren Hasan, mazbatasını alıp tek başına hasta bakabilir, klinik işletebilir yetkisini kazandı. Artık bir psikiyatrdı ve acı çeken insanların acılarını dindirebilmek için tek başına her türlü tıbbi uygulamayı yapmaya hak kazanmıştı. Bu, onun için rüya gibi bir şeydi. Bu rüyayı biraz da olsa sıkıntılı hâle getiren şeyse, tayininin Diyarbakır’a çıkmış olmasıydı.

Yaklaşık iki yıldır, ülkede ciddi bir çatışma ortamı vardı. Zamanında 6. Filo'nun gelişiyile, ülkeye ekilen sağcı-solcu tohumları iyice filizlenmişti. Amerika, CIA aracılığıyla yarattığı olaylarla, ülkeyi yeniden yapılandırmanın yollarını arıyordu. Ülke ve daha dramatiği sokaklar, mahalleler bile ikiye bölünmeye, kurtarılmış bölgeler oluşturulmaya başlanmişti. Hiç kimse diğer görüşün hâkim olduğu kurtarılmış bölgelere giremiyordu. Mahalle başlarında kurulan barikatlarda kimlik kontrolleri yapılıyor, insanların siyasi görüşleri sorgulanıyordu. Artık elbiseler, bıyıklar ve hatta başörtüleri bile bir siyasi simge olarak kullanılmaya başlanmişti. İnsanlar dolmuşlardan indirilip dövülüyor, infaz ediliyordu.

Polisin etkisiz kaldığı bu ortamda, büyük siyasi suikastlarla toplum iyice bölünür hâle geldi. Öğretim üyeleri, politikacılar, bürokratlar, askerler hedefteydi ve her gün ciddi ölüm haberleriyle ülke çalkalanıyordu. Üst üste gelen, Maraş, Çorum, Bahçelievler, Taksim olaylarına eklenen Abdi İpekçi suikastıyla toplum, beklenen kıvama getirilmişti.

Her zamanki gibi, durumun vahametini kavrayamayan politikacılar, mecliste cumhurbaşkanını seçemeyerek, güvenoyu için oylamalar yaparak kısır çekişmelerle bu terörün önünü daha da açıyorlardı. Artık halk, akan kardeş kanından bıkmış ve bu duruma son verecek kurtarıcısını arar hâle gelmişti. Her sıkıştığında aklına geldiği gibi, yine TSK akla gelen ilk kurtarıcısıydı.

Bu kargaşada Hasan, tüm ailesini, eşi ve kızını Ankara'da bırakarak görevini yerine getirmek üzere, Aralık 1979'da, Diyarbakır'a doğru yola çıktı. Uzun ve meşakkatli bir yolculuğun ardından katıldığı Diyarbakır Asker Hastanesi, Atatürk'ün komuta ettiği ikinci orduya bile hizmet etmiş, çok köklü bir hastaneydi. Yoğun iş temposuna rağmen hastanenin, bir hekimin kendisini mutlu hissedeceği düzeni vardı. Çok

sevdiği mesleğini, yalnız başına tüm sorumluluklarını alarak icra etmenin heyecanı, Hasan için hiç bitmeyecek bir rüya gibiydi.

Hekim olmanın tüm keyifli duygularını yaşarken, asker hekim olmanın tüm zorluklarıyla da karşılaşılıyordu. O bölgede yaşayan birçok genç, askerlik çağı geldiğinde, “Ben T.C. Ordusu’na hizmet etmem.” diyerek askerlikten kaytarmanın yollarını arıyordu. Bölücü ve ayrılıkçı hareket, gözlerden uzak bir şekilde yöre gencinin kalbinde filizlenmeye başlamıştı. Sırf askere gitmemek için her türlü üçkâğıdı çeviren insanların arasında, gerçekten çürük olanla olmayanı ayırt etmek gibi bir hukuki sorumluluğu da taşımak zorunda kalmak, Hasan için çok tatsız bir durumdu.

Buna rağmen, çalışkanlığını burada da sürdürdü. Zaten yalnız olduğu bu şehirde, zamanının neredeyse tamamını hastanede geçiriyordu. Yaşanan olaylardan hemen etkilenen Diyarbakır’da da ölüm kol gezmeye başlamış, güvenlik, ciddi şekilde zafiyete uğramıştı. Alınan sıkıyönetim kararları ve uygulamalarına rağmen terör ve ölümler duracak gibi değildi.

Sonuçta, sen miydin 1974’te Amerika’ya meydan okuyan... Adamı işte böyle yola getirirlerdi.

Bölüm 56

İlhami, dört yaşından itibaren, dayısı Tansel'in ağzından çıkan "Faşizm, komünizm, emperyalizm", "Kahrolsun Amerika", "Yurtta barış dünyada barış", "Eşit işe eşit ücret, zenginliğe son, fakirliğe son, herkes eşittir..." gibi sözcükler ve sloganlarla büyüdü. Büyüdükçe, dünyada bir şeylerin yanlış gittiğini, aç insanların var olduğunu, açlıktan, hastalıktan ölen çocukların çok fazla olduğunu, bazılarının hırsızlıkla, üçkâğıtla, ihalelerle devleti dolandırarak, zenginliklerine zenginlik kattığını kendi gözleriyle gördü. Yaşadığı hayat hep midesini bulandırdı. Düzenin değişmesi gerektiğinden emindi. Lise yıllarında "Dev Sol", "Dev Yol" gibi sol örgütlerle irtibata geçti. Halkların kardeşliğine, eşit paylaşımına inanıyor, zenginliğin dünyanın en büyük sorunu olduğunu düşünüyordu. Ülkede demokrasi, özgürlük sözlerinin yalan olduğundan emindi. 1979 yılında on beş yaşında karıştığı bir öğrenci olayında sağlam bir dayak yiyince, annesi Nihal çığına döndü. Oğlunu apar topar Manisa'daki anneannesinin yanına yolladı.

Bir yıl sonraysa, Nihal'in böyle yapmakta ne kadar haklı olduğu ortaya çıktı. Kardeşin kardeşi öldürdüğü, meclisin politika üretmediği bir dönemde, Amerika'nın da desteğini alan ordu, 12 Eylül 1980'de ihtilal yaptı. Sokağa çıkma yasağı kondu. Dışarıda ellerinde silahlar, savaştaymış gibi; miğferleri, tankları toplarıyla askerler devriyedeydi. Bu, genç

cumhuriyetin demokrasi deneyiminin, 1950'den itibaren üçüncü kez kesintiye uğramasıydı. Bu sefer ki kesintinin bir başka olacağı, cumhuriyet için daha yıkıcı sonuçlar doğuracağı, çok yaygın olarak sol düşünceli insanlarla, Türk milliyetçilerinin içeri alınmasından belliydi. Adil yargıdan uzak bir biçimde, insanların yıllarca içerde yatırılması, bu sırada yoğun işkence görmesi ve hapiste yaşanan ölümlerin giderek artması, sıradan olaylar gibi algılanır oldu. Çekilen acılar, yakılan, yasaklanan kitaplar, filmler, yasaklı ve sürgünde sanatçılar, yazarlar... Ülke darmadağın bir hâldeydi. Ülkenin entelektüel birikimi, bir daha düzelmek üzere çok ağır bir şekilde tahrip edildi.

Bu arada, rabıta aracılığıyla dinci kesim güçlendirildi. Laik ve Atatürkçü bir gelenekten gelen ordunun yönetiminde, laik sistem ve Atatürk düşmanları yetiştirilmeye başlandı. Üç yıl sonra, demokrasiye geri dönüldü yalanıyla yapılan seçimde, TSK'nin desteğinin aksine, tarikatlarla bağlantısı dikkat çeken Turgut Özal iktidara geldi. Bundan sonra, ülkede üç şey hızla arttı: Tüketim, dincilik ve Kürtçülük... Bu Kürtçülük meselesinden de geride kalıp, acı çekecek milyonların olacağı o zamanlardan belliydi. Başbakan, çok örgütlü bir şekilde dışarıdan ve içerden desteklenen bu bela için, "üç beş çapulcu" diyecek ve ülkenin geleceğine bu ciddiyetsiz yaklaşımıyla ipotek koyacaktı.

Bölüm 57

Yaşanan olaylar ve ardından gelen askerî müdahale sırasında, her şey toz dumandı. Halk, yüzde doksan iki gibi bir oranla “evet” dediği anayasanın, sonrasında ülkede yaratacağı kaostan habersiz, huzur dolu günlerin tadını çıkarıyordu. Akif, bu süreçte beş yaşına gelmiş torunuyla bir arada olmak konusu dışında, hiçbir olayla ilgilenmez hâle gelmişti. Bu, belki de onun, yaşanan kan ve gözyaşı dolu günlerden kendisini uzak tutabilmesinin bir yoluydu. Torunu Deniz, Akif’in hayatta en çok sevdiği kişi durumundaydı. Artık çocukları bile çok umurunda değil gibiydi. Dede, torunu olmadan adım atmıyordu. Her dakika onun yanında olmak istiyordu.

Nazlı, Balıkesir’de kalmış, kariyer için bile İzmir’e dönmeyi düşünmemişti. İki kız çocuk annesi olmuştu. Zaman o kadar hızlı geçiyordu ki Nazan, yaşanan olayların hızı karşısında şaşkındı. Bazen, Balıkesir’e gidip, günlerce torunlarına bakıyor, bazen İzmir’de, torunu Deniz ve zaman geçtikçe çocuklaşan eşiyle ilgileniyordu. Artık ihtiyaç duyan herkesin jokeri gibiydi. Ara ara hangi evde uyandığını karıştırdığı bile oluyordu ve o asla bu durumdan şikâyetçi değildi.

Akif’le Deniz arasındaki bağ, her geçen gün artmış ve dede-torun ayrılmaz bir ikili olmuştu. Bu sarışın çocuğun çok zeki olduğu, ilkokul çağlarından başlayarak belli olmuştu. Matematik zekâsının üst düzey olduğunu, öğretmen olan babaannesi Nazan hemen anlamıştı.

Bölüm 58

Hasan, 1980 İhtilali sırasında Diyarbakır'daydı. Cezaevlerinde yaşananlar, sıkıyönetim mahkemeleri, idam kararları, işkenceler, Batı'da olduğu gibi burada da yaygın acılara neden oldu. Sonrasında içeriden ve dışarıdan, ayrılıkçılara destek yağmaya başladı. Halkın yaşadığı sıkıntılar da kullanılarak, etnik kimlik siyaseti oluşturuldu. Zaten yüzyıllardır her fırsatta ayaklanan Kürtler, yine bir isyanın peşindeydi. Bu sefer daha sistematik ve sinsice olan bu kalkışmanın süreceği belliydi. Nitekim 1984 yılında ilk ciddi eylemlerini ortaya koyan PKK, bölgeye korku salmaya başladı. Kadın, çoluk çocuk demeden katliamlar yapmaya başladılar.

Yüzyıllardır cephe savaşına alışık ve hantal yapısıyla Türk Ordusu, böylesine bir savaşa hazırlıklı değildi. Ciddi yanlışlar sonucu ciddi bedeller ödedi. Tam da bu sırada yaşanan tüm acıların nihai gelip dayandığı kapı; Diyarbakır Asker Hastanesi'ydi. Şehitler, yaralılar hızla artıyor ve doktorlar yedi gün yirmi dört saat hastaneden çıkmadan çalışıyorlardı.

Hasan'a, iş yoğunluğu pek dokunmazdı. Çünkü dağlarda ülke için çatışan insanlara karşı sorumlu hissederdi kendini. Onlar hayatlarını ortaya koymuşken, "iş çok" diye yakınmayı yakışsız bulurdu. Nitekim vaktinin çoğunu acilde, ameliyathanede, yoğun bakımda geçiren cerrah, anesteziist arkadaşları, yaptıkları işten hiç şikâyet etmezlerdi.

Günlerce hastaneden çıkmadan ameliyat yapan cerrah, ona eşlik eden anestezi uzmanı, hemşire, sağlık astsubayı, sıhhiye erler, canla başla çalışırlardı.

Hastanenin imamı bile çoğu kez yanlarındaydı. Hepsisi gerçek bir takımdı. İyi bir takımdı üstelik. Birbirine bağlı, bilgili ve sorumluluk sahibi...

Diyarbakır Asker Hastanesi'ndeki görevinde sekizinci yılındayken, nöbetçi olduğu bir gün, ağır yaralı altı asker hastaneye getirildi. Neredeyse tüm cerrahlar hastanedeydi ve yaralılara hemen müdahale edildi. Geride şuuru açık ama iki bacağı diz üstünden kopmuş bir er kaldı. Hasan, ortopedi uzmanı bir arkadaşıyla vakaya müdahale etmek için harekete geçti. O sırada yaralı erle göz göze geldi. Asker, Hasan'ın gözlerinin içine bakarak, "Ne olur kurtar beni komutanım." dedi. Hasan söz vermedi ama üstüne ağır bir vicdani sorumluluk bindi. İnsanın kendi hayatı dışında bir hayatın sorumluluğunu almasının ne demek olduğunu defalarca yaşamıştı. Ama bu sefer başkaydı. Müdahale ettiğin gencecik bir bedenin, sana yalvarmasının yarattığı baskı çok ağırdı.

Hasan ve diğer asker hekim arkadaşları, o güne kadar birçok dramatik olay yaşamışlardı. Onlar, orduya emanet edilmiş gencecik insanların -ana kuzularının- sağlığından sorumluydular. Genç bir canın emaneti önemliydi. Kendi gözleri gibi sakınmak gerekirdi. Bazen çabalarının yetmediği zamanlar oluyordu ama bu sefer bu genci yaşatmalıydılar.

Bu olay farklıydı Hasan için... Hasan, hemen çocuğun diğer yanına geçti. Karşısındaki ortopedist arkadaşı, diz hizasından parçalanmış alanı toparlamaya çalışırken, sağlık erleri ve hemşireler, yardım için hızlı bir şekilde malzemeleri taşıdı. Çok kan kaybetmiş olmasına rağmen acil servisten içeri girdiğinde, vakanın şuuru açıldı.

Diğer vakalar teker teker ameliyathaneye götürüldü. Hasan ve meslektaşları da bu delikanlıyı ameliyathaneye çıkarmaya

hazırlanırken, gencin kalbi birden durdu. Hasan, onu kurtaracağı sözü vermemiş olsa da yaralının yardım isteğini duymuş ve göz göze gelmişti. Artık evladı gibi sorumluluğu vardı üzerinde... Onu geri döndürebilmek için kırk beş dakika uğraştılar. Olmadı. Sanki tüm acil servis üzerlerine yıkılmıştı. Darmadağın bir hâlde eldivenlerini çıkardı. Cerrahların hepsi diğer yaralılarla ameliyathanelere gittiğinden, acil nöbetçi heyeti ve o delikanlı bir odada baş başa kalmışlardı. Ortalığı, rahatsız edici bir sessizlik kapladı. Acil ekibinin her biri, bulunduğu yere çökmüş hâlde, göz göze gelmemeye çalışarak yere bakıyordu. Hepsi, içindeki acıyı yatıştırmaya çalışsa da bu mümkün görünmüyordu. Hasan, gözlerinden yaşlar süzölmeye başladığında, tüm ekibin gözlerindeki damlaları gördü. Sessiz ve sakın damlalar, yüreklerinden gelen öz suyu gibiydi. Evlatlarını kaybetmişlerdi. Bu genç şehide veda ederken, ağlamamak mümkün değildi. Onlara kurtulmak için yalvarmıştı. Parçalanan iki bacağına rağmen yaşamak istemişti ama onu yaşatamamışlardı. Dakikalarca sessizlik içinde, olanlar sanki kâbusmuş da şimdi uyanacaklarmış gibi bitmesini beklediler. Bitmedi. Hasan, Nevzat Binbaşı'nın Kıbrıs'ta şehit olmasından sonra ilk kez bu kadar acı çekmişti.

Sonra hastanenin imamı geldi ve kahramanı bodrum kattaki morga indirdi. Hasan da imamla birlikte morga girdi. İmam, her zamanki titizliğiyle şehidi yıkadı, Hasan, imamdın izin isteyerek erin parça parça olmuş bacaklarını daha derli toplu gözükmesi için güzelce dikti. Artık şehit son yolculuğuna hazırды. İmam, şehidin bedenini temizledikten sonra, onu soğutmalı bölümlerden birine yerleştirdi.

Hastanenin imamı, ertesi gün şehidi tabuta yerleştirdi. Tabutun üzerine Türk bayrağını özenle kapladı ve önüne şehidin ismini yazdı. Hasan, olanları bir töreni izliyormuş gibi izledi. O askerin, acil servisten içeri girdiğinde, soluk tenine rağmen yardım isteyen gözleri aklına çakılı kalmıştı.

Şehitler için öncelikle Diyarbakır Asker Hastanesi'nin bahçesinde tören düzenlenirdi. Her zamanki gibi bu genç şehit için de uğurlama yapılacaktı. Hasan, denetlemeler veya karşılamalar dışında yapmadığı bir şeyi yaptı ve o gün beyaz önlüklerini değil, tören kıyafetlerini giyerek güne başladı. Uğurlamada ilk safta yerini aldı. Hayatındaki en büyüleyici, en içten şehit duasını o gün duydu. Tüm tören boyunca yanaklarından süzülen gözyaşlarına engel olamadı. İnsan hayatını bunca değerli gören, birini yaşatabilmek için her şeyi göze alan bir hekim olarak, gözünün önünden geçip giden o tabutu durduramamıştı. Esas duruşta selamını verirken, hiç görmediği şehit babası ve Nevzat Binbaşı için de ağladı. Geride kalmanın zorluğunu bildiğinden, Allah'tan şehidin ailesi için sabır diledi.

Çok sonraları bile kulağında o ses, bazen ona seslendi; "Ne olur kurtar beni komutanım." Hasan, her seferinde bu sese karşı yürekte bir selam durdu ve dedi ki:

"Keşke yapabilseydim, keşke yapabilseydim."

Bölüm 59

Manisa’da geçirdiği yıllarda öfkesi iyice azalan, daha uyumlu hâle gelen İlhami, 1980 ihtilalinden sonra yaşananlara, hâlâ akıl sır erdiremiyordu. Artık lise son sınıfa gelmişti ve üniversite sınavında ne yapacağı, nereyi kazanabileceğini düşünüyordu. Psikolog olmak istiyordu ve hem en iyi üniversite olduğunu düşündüğü için hem de Deniz Gezmiş hayranlığı nedeniyle, eğitimini ODTÜ’de sürdürebilmek gayesindeydi.

Olaylar nedeniyle lisede kaybettiği bir yılın ardından, üniversite sınavının ilk yılında da istediği bölümü kazanamayıp, bir yıl daha kaybetmişti. Bu durum, annesi Nihal’i derinden kaygılandırmıştı ama İlhami, biraz tempolu çalıştığı bir dönemin sonrasında amacına ulaştı.

Manisa’dan Ankara’ya yola çıktığında, içinde taşıdığı heyecanı tüm hayatı boyunca bir daha yaşayamayacağını düşünüyordu. Hem psikoloji hem de ODTÜ... İkisinin bir aradlığı fazlasıyla mutluluk vericiydi.

İlhami, ODTÜ’de okumaya başladığı sıralarda, Özal Hükümeti’nin liberal ekonomi politikalarıyla, bir anda tüketimin arttığı, insanların mutlak ihtiyaçlarını bile bir kenara bırakarak, lüks ihtiyaçları için para harcamaya başladıkları bir sürece girildi. Ülkede tam bir tüketim çılgınlığı başladı. İlk özel televizyon olan “Star TV” açıldı. Kültürel ve ahlaki olarak dönüşüm ve gelişim adı altında ağır bir yozlaşma

hâkimdi. İlhami, bu değişim sürecinden aşırı rahatsızdı. Zamanın hızlı devrimcilerinin, çok kısa zamanda, "liberallik" adı altında, kapitalizme adaptasyonu karşısında, derin bir üzüntü duymaya başladı. Ülkesi için duyduğu endişeleri giderek arttı. Hem eğitimini hem de ülke gerçeklerini takip etmeyi, elinden geldiğince sürdürmeye çalıştı. Daha dramatik olansa, dayısı Tansel'in Özal'ın "A Takımı" diye tanımladığı grubun içinde yer alması ve liberalizmin nimetlerinden sonuna kadar faydalanmasıydı. Hakça paylaşımı, devrimci öğretileri, kardeşliği öğrendiği dayısının hâli, onun, insanlara duyduğu inancı gözden geçirmesine neden oldu. Dayısının, o zamanlar meşhur hâle gelmiş bir cümleyi söylemesi sonrası, İlhami bir daha dayısını görmek istemedi.

-Yeğenim, neden bu kadar kızılıyorsun bana? Hayatın gerçeği bu... Şunu asla unutma: "Sağcılıkla, yağcılıktan zarar gelmez".

Bölüm 60

1985 yılının Ekim ayında, yazdan kalma bir havada öğrenci kafeteryasının üst katında, GATA Tıp Fakültesi'ne alınacak öğrencilerin mülakat sınavı sürüyordu. Hasan, bu sınava giren öğrencilerin, askerî öğrenciliğe uyum sağlayıp sağlayamayacaklarını değerlendirmek üzere oradaydı. Sınav komisyon başkanı olan dekan yardımcısının saçma sorularına gülmek için, bazen kendini tutmak zorunda kalıyordu. ÖSYM sınavında müthiş puanlar alarak okullarına müracaat eden bu çocukların birçoğunun, okumak için, parasızlık sebebiyle askerî tıp fakültesini seçtiğini biliyordu. Sorulan saçma sorulara verilen ciddi cevaplar, çocukların; “Ya okula giremezsem, sivilde nasıl tıp fakültesi okurum?” diyen kaygılı bakışları, Hasan'ı eğlendirdiği kadar üzüyordu da...

Sınav sürerken, kendi öğrencilik yıllarını anımsadı. Her ne kadar kendisi, askerî öğrenci olmayı canı gönülden seçmiş olsa da birçok arkadaşının parasızlıktan seçtiğini, o yıllardan iyi biliyordu. Askerî öğrenci olmak, birçok açıdan sıkıntılı bir durumdu. Tek güzel yanı; yatılı okul anılarıyla birlikte kurulan, ömür boyu süren harika dostluklardı.

Bu yeni öğrencilerin, yirmi kişilik koğuşlarda uyuyacaklarını, otuz kırk kişilik dersliklerde ders çalışacaklarını ve bir sürü sorunlu bölük komutanının elinde mağdur olacaklarını bilmek, Hasan'ın içini iyiden iyiye acıtmaya başladığında, “Çocuklar kaçın gidin, siz her yerde

rahatlıkla okuyacak akla ve sorumluluğa sahipsiniz. Sizi zerre kadar önemsemeyen bu çarkın içine girmeyin.” diye bağırımdan kendisini zor alıkoydu.

Ordunun bu kadar güçlü olduğu, bütçeden büyük paylar aldığı bu dönemde; askerî liseler, harp okulları, hatta astsubay okullarının inanılmaz düzgün fiziki koşulları düşünöldüğünde; GATA'nın neden bu kadar bakımsız olduğunu anlamak imkânsızdı. O zamanlar cumhurbaşkanı olmuş, eskinin cunta lideri Kenan Evren'in doktorlardan, özellikle askerî doktorlardan nefret ettiği çok açık ortadaydı. İlk iş, doktorların düzenini bozan, askerî doktorların maaşlarını ciddi şekilde budayan, onlara; “Siz önce asker, sonra doktorsunuz.” diyen bu adama karşı, bu doktorların, ilerleyen yıllarda, hatta o yüz yaşına geldiğinde bile gösterdiği ilgi ve saygı, sadece bu insanların ettikleri Hipokrat yeminiyle ilgili olsa gerekti.

Hasan iyice anılara dalmışken, dekan yardımcısının, “Hasan, telefon çalıyor, baksana.” uyarısıyla irkildi. Telefonu açtığında, karşısında kliniğinin sekreteri vardı. Sekreter, hüzünlü bir sesle, “Hocam, eşiniz aradı. Babaanneniz ağır bir kriz geçirmiş, şu anda ambulansla yola çıkarılmış, hastaneye doğru getiriliyormuş, haberiniz olsun.” dediğinde, Hasan telefonu kapattı. Dekan yardımcısına döndü ve “Komutanım, müsaade ederseniz, acil servise gitmek durumundayım. Babaannem rahatsızlanmış.” dedi ve koşarak çıktı. Öğrenci kafeteryasına beş yüz metre mesafedeki acil servise girdiğinde, arkadaşları babaannesinin tepesinde, onu yaşama döndürmek için uğraşıyorlardı. Hasan, eşine sarıldı ve “Kalbi duralı kaç dakika oldu?” diye sordu. “Yarım saat.” cevabını alınca, kalp masajı yapan genç meslektaşının elini tuttu. Gözlerinden süzölen yaşlara aldirmedan, “Bırak artık, rahatça ölsün. O bir asker eşiydi, bir şehit annesiydi, bir askerî doktor babaannesiydi. En çok olmayı hak ettiği yerde öldü.

Askerî bir hastanede, çok sevdiği askerlerin arasında... Bırak kardeşim, huzur içinde uğurlayalım onu..." dedi. Herkes babaannesinin başından ayrıldığıında, Hasan, onun soğumuş ellerinden tuttu ve yanaklarını öptü.

-Hoşça kal, hayatı asker yolu beklemekle geçen anam benim... Hoşça kal, bu ülkenin kahraman kadını... Hoşça kal, hayatımın en uzun parçası... Sana, babam ve dedemin yanında mutluluklar dilerim. Hoşça kal, yüreği sevgi dolu ihtiyar...

Bölüm 61

Hem zeki hem de çalışkan olan Deniz, ilkokul bitiminde yapılan Anadolu Lisesi sınavlarında başarılı olmuş ve Bornova Anadolu Lisesi'nde okumaya başlamıştı. Özellikle matematik konusunda neredeyse deha gibiydi. Öylesine ki daha sonraki yıllarda da matematik bölümünde, TÜBİTAK yarışmalarında Türkiye birinciliği kazanacaktı.

Çalışkanlığı ve efendiliğiyle sivrilen torunu, Akif için iyiden iyiye olmazsa olmaz biri hâline gelmişti. Bir iki gün görmese özler olduğu torunu için, öl deseler ölürdü. Artık hayatının merkezi, bu yakışıklı ve akıllı çocuk olmuştu. Tüm gününü ona göre planlıyor, onu gün içinde birkaç dakika görebilmek için her akşam oğlunun evine gidiyordu.

Nazlı'nın kızları uzakta olduğundan, dedeleri onlardan daha fazla, tek erkek torun olan Deniz'e düşküdü. Deniz'in, Akif'in gönlündeki yeri ayrıydı. Herkes bu durumun farkındaydı ve kimse de bu durumu çok yadırgamıyordu. Bir asker olarak, erkek çocuğunu fazlaca sevmesini anlayabiliyorlardı.

Torununun yanındaki varlığıyla birlikte, Akif'in ruhsal sıkıntıları hiç kalmadı. Kâbus görmez oldu, daha güler yüzlü ve anlayışlı hâle geldi. Tam bir çocuk gibi davranıyor, sanki torunuyla birlikte, askerî lisede yaşayamadığı ilk gençliğini yaşıyordu.

On iki, on üç yaşlarında, üzerlerine giydikleri üniformayla

yatılı okul ortamında askerî disiplinle yaşamak, bu minicik çocukları bir ömür katılaştırıyordu. Her yaptıklarını kontrollü, kurallara uygun yapmak zorunda kaldıklarından, tüm hayatları boyunca da çevrelerindeki herkesten kurallara uymasını bekliyorlardı. Kendileri de ihtiyarlıklarında bile, kurallı yaşamdan taviz vermiyorlardı. Askerlerin hep asık suratlı ve aksi insanlar olduğunu düşünenler; belki de çocukluklarından itibaren disiplinle yoğrulmuş bu insanların, içinde taşıdıkları insan sevgisini fark etmekte zorlanıyorlardı. En aksi olanı bile, yeri geldiğinde içine ağlayan bu insanların birçoğu, katıksız vatanseverdi ve vatanları için çekinmeden ölmeye koşabilirlerdi. Yıllarca koşmuşlardı da zaten...

Bölüm 62

ODTÜ’de geçirdiği ilk yılın ardından tatilini geçirmek için gittiği memleketinde, havalar çok sıcak olsa da denizi, doğayı, her şeyi inanılmaz özlemiş olduğunu fark etti. Annesini, büyük anneanesi ve büyük dedesini de çok özlemişti. Artık iyice yaşlanmış olan bu iki ihtiyar, her fırsatta babasından söz ederlerdi. İlhami, onları nefes almadan dinler, böylece daha çocukken kaybettiği babasıyla özlem giderme şansı bulurdu. İki ihtiyar için konu kızlarına, yani İlhami’nin babaannesine gelince, her ikisi de iki gözü iki çeşme ağlamaya başlardı. Genellikle kızlarını konuşmaktan kaçınırlardı, İlhami bunun nedeninin, hissettikleri suçluluk ve pişmanlık duyguları olduğunu çok iyi bilirdi.

Bir gün cesaretini toplayıp, babaannesinin onlara neden kırıldığını sorduğunda, büyük anneanesi ağlayarak olanları anlattı.

-Yavrum, senin deden aslında çok iyi biriydi. Devlette önemli bir bürokrattı. Herkesin fazlasıyla saygı duyduğu ve ilerisi parlak olan biriydi. Bir gün, dolandırıcılık nedeniyle tutuklandı. Bizler namusu için yaşayan insanlarız, deden bu nedenle tutuklanınca kızımıza; bırak o adamı hemen eve dön, hemen boşanma davası açalım, diye baskı yapmaya başladık. Çünkü söylenenlere göre deden bir sürü rüşvet yemişti. Biz de bunu kaldıramazdık. İnsanlar konuşmaya başlamıştı bile, onları susturmak için tek çare vardı, anneannenin kocasını

terk etmesi... Ancak kızımız bunu yapmadı. “Ben kocama güveniyorum. Ortada ciddi bir iftira var ve o, bu durumdan aklanarak çıkacak.” dediğinde, büyük dedenin ağzından o aptalca laf çıktı: “Eğer kocanı bırakıp gelmeyeceksen, bizim artık senin gibi bir kızımız yok.” Baban o zamanlar bir yaşında bile değildi. Kızım bir gitti, gidiş o gidiş, bir daha ne babanı ne de onu hiç göremedik.

İlhami iyice meraklanmıştı. Sorularını sürdürmeye karar verdi. Hayatındaki bu karanlık dönemi bilmek istiyordu.

-Peki, sonra dedeme ne oldu?

Büyük anneanne bir süre sessiz kaldı, sonra yutkunup konuşmaya başladı:

-Dedenin tutukluluğu sürerken, bizim gibi birçok yakını da daha davası bile başlamadan onu kafalarında suçlu bulmuşlar ve destek olmamışlardı. Deden, bu durumdan ve hakkındaki suçlamalardan öylesine kötü etkilenmiş ki cezaevinde bir sabah, onu çarşafıyla kendisini ranzaya asmış hâlde bulmuşlar. Anneannen, o günden sonra haklı olarak bizi hiç affetmedi. Sonradan yapılan yargılamada, her şeyin iftira olduğu anlaşıldı ama iş işten geçmişti.

İlhami, bir intihar eden dedesine, bir de namus, ahlak uğruna çocuklarından bile vazgeçen insanlara inanamadı. Yaşadığı zamanın bürokratlarını, bakanlarını, başbakanlarını, onların pişkinliklerini düşündüğünde midesi bulandı.

-Ah be dedeciğim, şimdiki şerefsizleri gördükçe kemiklerin sızlıyordur. Onurunu her şeyden önce tutan bir tane insan kalmadı artık... Herkes ne kadar zengin olduğuyla ilgileniyor. Zaten, mahkemeler artık sadece fakirler için var.

İlhami, ODTÜ Psikoloji Bölümü'nde okumaya devam ederken, lise yıllarının alışkanlığıyla, aykırı tutumlarına da devam ediyordu. Öğrenci konseyine üye olduktan sonra, okulun tiyatro topluluğuna da katıldı. Topluma söylenmesi gerekenlerin, bazen tiyatro aracılığıyla söylenebileceği

inancına sahipti. Özellikle, Bertolt Brecht'le ve onun yaratıcısı olduğu "epik tiyatro"yla tanıştıktan sonra, seyirciye verilmek istenen mesajların, zamandan, mekândan bağımsız, direkt söylenebilecek olmasını çok sevdi. Tiyatro topluluğuna katılmasındaki önemli etkenlerden biri de o sıralarda okuduğu ve Türk Tiyatrosu'nun gelişimini son derece akıcı bir dille anlatan, Vasfi Rıza Zobu'nun yazdığı "O Günden Bu Güne" kitabıydı. Türk Tiyatrosu'nun tarihi gelişimini harika bir dille anlatan bu biraz otobiyografi biraz anı kokan çalışma, onu büyülemişti. Söyleyeceklerini, tiyatro yoluyla söylemek istediği artık kesindi. Hem o sıralarda, psikolojide de yükselen değerlerden biri "psikodrama"ydı. Böylelikle, mesleği ve hobisini birleştirebilecekti.

Üniversite yılları boyunca, tiyatro topluluğunun değişmez elemanlarından oldu. Bazen dekorcu bazen, yönetmen bazen oyuncu ve hatta bazen yer gösterici oldu ama onun yıllarında sergilenen her oyunda mutlaka katkısı oldu. 1980 ihtilalinden sonra kısılan öğrencilerin seslerini yavaş yavaş yeniden duyurabilmesinde, o zamanki öğrenci konseylerinin ve tiyatro topluluklarının önemli katkısı oldu. İlhami de bu gelişimde katkısı olduğunu düşündüğünden, kendisiyle gurur duyuyordu.

Tiyatro onu geliştirmişti, o da tiyatro aracılığıyla, öğrencilerin yeniden politik düşünmelerine ve düzeni sorgulamalarına, arkadaşlarıyla birlikte katkıda bulunmuştu. Tiyatro toplulukları öylesine enteresan bir dinamizm içindeydi ki o zamanlar; Zülfü Livaneli'nin, Grup Yorum'un kasetlerinin dinlenmesinin ve inanılmaz bir şekilde radyo bulundurmanın bile yasak olduğu Gülhane Askerî Tıp Fakültesi Tiyatro Topluluğu bile, tüm baskılara rağmen Dino Buzatti, Vaclav Havel, Bilgesu Erenus, Friedrich Dürrenmatt gibi yazarların oyunlarını sergileyebiliyorlardı. Her türlü cezayı göze alarak seslerini duyurmaya çalışan bu öğrenci

grubu, birçok ODTÜ'lüde olduğu gibi, İlhami'de de hayranlık yaratmıştı.

O sıralarda GATA Tiyatro Topluluğu'nun danışmanı Hasan'dı ve Hasan da bu pırıl pırıl, düzeni sorgulayan vatansever öğrencileriyle gurur duyuyordu.

Bölüm 63

“**L**iteratürde hasta kayıpları nedeniyle travmatize olan tedavi ekiplerinden söz edilir. Bir hastanın kaybı sonucu görevini tam olarak yapıp yapmadığını düşünen doktorlar, hemşireler, hastabakıcılar; kaybın yaşı, sosyal statüsü, geliş biçimine göre de ayrıca yoğun bir sıkıntı yaşayabilirler. Çocukların, gençlerin ani kayıplarının bizler için hissettirdiği acı; kronik hastalıklara, kansere sahip insanlar ve yaşlı insanların kaybı sonucu ortaya çıkan acıdan çok daha farklıdır.”

Travma ve sonuçlarıyla ilgili hazırladığı bir kitabın içinde yazdığı bu cümlede bile, kendisine kurtulmak için yalvaran o gözlerin etkisi olduğunu bilerek masasından kalktı. Hasan, Diyarbakır macerasından sonra Ankara GATA’ya, bu sefer öğretim üyesi olarak dönmüştü. Dönüşünün üzerinden dört yıl geçmişti ve kendisini; askerlerin ölüm ve yaralanmaları sonrası yakınlarında, silah arkadaşlarında ya da kendilerinde ortaya çıkan psikiyatrik hastalıkları araştırmaya adanmıştı.

Piposunu yaktı ve camdan dışarı baktı. Dışarıda fırtına vardı. Yıldırımlar ortalığı inletiyordu. Sanki Ankara bombardıman altındaydı. Uzaklara daldı. Yıldırım sesleri ona Diyarbakır’da karşılaştığı iki uzman çavuşun dramatik hikâyesini hatırlattı. Amaçlarından biri de şehit olmadan geride kalan askerlerin, gazilerin hikâyelerini yazmak olan Hasan Hoca, masasına geri döndü ve eline kâğıt kalemını aldı. Yazmaya başladı.

YILDIRIM YÜREĞİME DÜŞTÜ KOMUTANIM...

Bölüm 64

Lise birinci sınıfta katıldığı bir yarışmada kazandığı Matematik ödülünden sonra, arkadaşları Deniz'e "profesör" diye hitap etmeye başlamıştı. Okulun en çok sevilen öğrencilerinden biriydi. Yalnız, dedesinin ona aşırı düşkünlüğü, arkadaşları tarafından da fark edilmiş ve alay konusu olmaya başlamıştı.

Deniz, dedesi hakkında yapılan şakalara hiç aldırılmıyordu. Kendisine, "süt çocuğu" diyenlere, bıkmadan usanmadan aynı cevabı veriyordu. Bu cevabı, çocukluğundan beri babasından, babaannesinden hatta halasından, defalarca duymuştu.

-Benim dedem Kore gazisi, ben onunla gurur duyuyorum. O, savaş yıllarında öylesine acılar yaşamış ve birbirini çok seven bir sürü insanın ölümlerine ve bu ölümlerin sebep olduğu ayrılıklara şahit olmuş ki şimdi, onun da bizleri, sevdiklerini kaybetmekten ödü kopuyor. Bu nedenle, bizlerle geçirebildiği her anı kendisine kâr sayıyor. Beraber yaşayabileceğimiz tek bir an bile boşa gitsin istemiyor. Ben, onun bu kaygısını çok iyi anlıyorum. Hem ben de onunla, onun gibi bir kahramanla vakit geçirmekten büyük keyif alıyorum.

Bir çırpıda söylediği tüm bu cümlelere yürekten inandığı her hâlden belliydi. O nedenle, arkadaşlarının dedesi hakkında yaptıkları şakalar kısa sürede son buldu ve arkadaşları da bu inatçı ihtiyara saygı duymaya başladılar.

Bölüm 65

A rtık doksanlı yıllar başlamış, hatta son ihtilalin üzerinden on yıldan fazla zaman geçmesi nedeniyle darbe beklentilerinin iyice arttığı bir döneme gelinmişti. Malum, 1960 yılından beri her on yılda demokrasimiz, bir askerî darbeyle kesintiye uğratılıyordu.

Okula başlayalı altı yıla yakın bir zaman geçmiş ve İlhami için, ODTÜ yıllarının sonuna gelinmişti. İlhami, diploma törenine katılma ihtiyacı bile hissetmeden, Manisa'ya annesinin elini öpmeye ve ona mezuniyet müjdesini vermeye gitmişti. Bu sırada, bu ziyaretin bir sebebi daha vardı. Annesine, hayatının bundan sonraki bölümünü de Ankara'da geçirmek istediğini söyleyecekti. Annesinin kırılmasından, kendisine gönül koymasından çok korkarak, bu kararını açıkladı.

-Anneciğim, tüm ömrün benim boktan püsürden işler nedeniyle sana yaşattığım üzüntülerle geçti. Zamanında da alçak dayım, seni böyle çok üzümüştü, hatırlıyorum. Ben ülkemi çok seviyorum. Bu ülke için, doğru bildiğim her şey için mücadele etmeye devam edeceğimi biliyorsun. Doğru bildiğim yoldan ayrılmamam gerektiğini, bana sen ve rahmetli babam öğrettiniz. O zaman, bu durumdan fazla şikâyetçi olmaya da hakkın yok diye düşünüyorum. Yine de seni üzdüğüm, kaygılandırdığım her an için senden özür dilerim. Şimdi beni dinle lütfen... Tüm kalbimle yanında kalmak

istesem de sen de biliyorsun ki ben, Ankara'da mutluyum ve mesleki olarak da Ankara'da kalmam daha uygun... Eğer onay verirsen, askerliğimi yaptıktan sonra Ankara'ya yerleşmek ve ömrümün geri kalanını orada geçirmek istiyorum. Sana, gel benimle yaşa, desem de bunu yapmayacağını biliyorum ama yine de söyleyeceğim. Sana kapım hep açık... Ne olur beni anla ve hakkını helal et.

Konuşmasını bitirdi, eğildi ve annesinin elini öptü. Nihal, oğlunun böyle bir karar alabileceğini tahmin ettiğinden, onu kararında özgür bıraktığını ifade ederek konuştu:

-Sen bilirsin evladım... Babanın şehit olmasından sonra beni zaman zaman üzsen de hep gururlandırdın. Eminim, şimdi baban da öbür dünyada bir yerlerde seninle gurur duyuyordur. Artık koca adam oldun. Kendi kararlarını doğrulukla alacağından eminim. Benim sana bir desteğim olacaksa ne âlâ... Yolun ve bahtın açık olsun.

Oğluna uzun uzun sarıldıktan sonra, ona mezuniyet hediyesini verdi. İlhami, hediyeyi açtıktan sonra bir hediyeye bir de annesine baktı. Gözleri dolu dolu olmuştu. Çünkü hediye; babasının şehadeti sonrası annesine gönderilmiş olan ve annesinin yanından hiç ayırmadığı madalya ve onun beratıydı.

Bölüm 66

Türkiye'nin tam bir tüketim cennetine dönüştüğü yıllardı. Pıtrak gibi özel televizyonlar ve radyolar açılmaya başladı. Başlangıçta özgürlükler, refah, demokrasi ve insan hakları adına çok güzelmiş gibi görünen olaylar, yavaş yavaş Türk milletinin tüm değerlerini yozlaştırdı. Hırsızlık, arsızlık, namussuzluk geçer akçe olmaya, insan hayatı iyice ucuzlamaya başladı. Artık misafirperverlik, paylaşımcılık, iyi ahlaklılık ve dürüstlük, enayilik olarak kabul ediliyordu. Magazin programlarıyla gençler, yıldızların şaşaalı yaşantılarına özendirilirken, bu hedefe giden her yolun mübah olduğu, bilinçaltına, bilinçli olarak yerleştiriliyordu. Korkunç bir toplum mühendisliğiyle, Türk olmaya ait tüm pozitif özellikler yıkılıyordu. Bu sıralarda artan Kürtçülük ve PKK hareketi; gencecik çocuklarımızın hayatlarını mahvetme konusunda daha da ileri gitmeye, aldıkları uluslararası desteğe ek olarak, ülke içinde yer alan hainlerin de desteğiyle iyice büyümeye başladı.

Uğur Mumcu'nun ölümü üzerinden daha üç dört yıl geçmemişti ve yeni siyasi cinayetler, şüpheli kazalar tüm hızıyla sürüyordu. Dinciler, dindarlık maskesiyle bölücülerle el ele vermiş, cumhuriyetin tüm kazanımlarını yok etmek için yirtiniyorlardı.

Çok değil, daha iki yıl kadar önce, ocak ayının soğuğuna eklenmiş yoğun yağışa aldırış etmeden, Uğur Mumcu'nun

cenazesinde buluşarak tüm gün yürüyen kalabalığı ve bu sırada arkadaşına söylediklerini hatırladığında, gelinen noktaya inanamıyordu. O gün arkadaşına, inançlı kalabalığı göstererek, “Korkma, bu ülkede böyle aydın, böyle duyarlı, böylesine inançlı topluluklar oldukça, cumhuriyete bir şey olmaz.” dediğinden bu yana iki yıl anca geçmişti.

Şimdi iyice depolitize olan üniversite gençliğini üzümlere seyrederken, ODTÜ’de Klinik Psikoloji doktorasını tamamlıyordu. Bir zamanların Mülkiyesi’nin, ODTÜ’sünün, YÖK aracılığıyla düşürüldüğü durum karşısında üzülmekten başka elinden bir şey gelmiyordu.

Bölüm 67

Hasan, bir süredir üzerinde çalıştığı öykü kitabını bitirmiş ve henüz baskıdan çıkan kitabı, yayınevi tarafından ona gönderilmişti. Kitabının basılı hâlini gördüğünde, içindeki heyecanı saklayamıyordu. Yanında oturan asistanlarına, “Gidin, Salih Hoca’nızda çikolata vardır, alın gelin bakalım.” direktifi verdi. Asistanlar, bir kutlama olduğunu anlamışlardı. İçlerinden en çömez olanı hemen gitti, biraz sonra elinde bir kutu çikolatayla geldi. Hasan, masasının altından hastalarından birinin hediye ettiği viskiyi çıkardı ve “İlk kitabıma içelim.” dedi. Asistanlarıyla birlikte, şişenin kapağından shot yaparak içtiler. Asistanlar gittikten sonra kitabını açtı, önce şöyle bir sayfalarını kokladı. Bu yeni basım kokusunu çok severdi. Sonra kitabın ilk öyküsünü okumaya başladı.

YILDIRIM YÜREĞİME DÜŞTÜ KOMUTANIM...

Uzman çavuşlardan Kemal, Yozgat’ın bir köyünde doğmuş ve ancak, askerlik çağına geldiğinde ilk kez köyden ayrılmıştı. Liseyi bitirmek için gittiği kasabadan, akşamları eve döndüğü vakitler hesaplandığında, askerlik onun için, ailesinden uzakta kaldığı ilk deneyimdi. Hayat adına toy ve milliyetçi bir çiftçi olarak askere gitmişti. Isparta Dağ Komando Okulu’nda acemi eğitimi aldığı anda iyi bir asker olacağı belli olmuştu. Sonrasında, er olarak görev yaptığı birlikle çatışmalara katılacak ve birçok acı onu daha da şişirecekti.

Türkiye'nin dört bir tarafından gelen arkadaşlarıyla geçirdiği zamanlarda yaşanan dostluklardaki samimiyet, herkesin bir diğerine güvenebilmesinin getirdiği rahatlıkla, askerliği daha da çok sevmeye başlamıştı. İnsanların, egolarını bir kenara koyarak, sahtecilikten uzak, başkalarını düşünerek ve kendileri gibi davranarak yaşadıkları bir yerdi onun için asker ocağı... Burada mutluydu.

1990 yılında, komando olarak yaptığı askerliğini tamamladığında, artık bir çiftçiden ziyade, gerçek bir asker olmuştu. Gözü pek ve cesurdu. Kullandığı tüm silahlara hâkim hâle gelmişti. Gözü kapalı, birkaç saniyede söküp takabilirdi bazı silahları... Çatışmada hangi silahların kullanıldığını, atışların hangi yönden geldiğini, yaklaşık kaç kişi olabileceklerini, silahların sesinden ayırt edebilecek tecrübedeydi. Askerlik, artık onun için bir yaşam biçimi hâlini almıştı. Kısa zamanda sağladığı bu uyum ve sevgi, komutanlarının da dikkatinden kaçmamıştı. Bu nedenle, komutanlarının teşvikiyle karşısına çıkan uzman çavuş olma şansını değerlendirdi ve hayatının geri kalan kısmını asker olarak geçirme kararı aldı. Vatana, bayrağa, ülke bütünlüğüne ve Atatürk'e yürekten bağlıydı. Kemal için, Atatürk'ün başkomutanlığını yaptığı orduya ömür boyu hizmet etmek gurur vericiydi. Bunu yürekten istemişti.

Uzman çavuş adayı olduktan sonra, bir dizi eğitim sürecinden geçmiş, beklendiği gibi ataması, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne yapılmıştı. Kendinden emin, içinde korkunun izi olmadan, atandığı tugaya katılımını yaptığında, bu cesur askerin içinde, her şeyin üstesinden gelebileceği hissi vardı. Birliğine tecrübeli bir asker olarak katıldığından, ilk günlerden itibaren sıcak temasın oluşabileceği görevlere verildi. Üç yılın sonunda onlarca çatışmaya katıldığı için artık yüreği iyice soğumuş bir askerde. Herkesin çok sevdiği ve güvendiği Kemal, astlarının ve üstlerinin büyük saygısını da

kazanmıştı.

Öykünün diğer kahramanı, Uzman Çavuş Süleyman ise Trabzonlu, tam bir lazdı. Cesur, komik, hayatı gırgıra alan bir delifışekti. 1967 yılında doğmuştu. Trabzonspor fanatığıydı. “Benim doğumumun hatırına kurulmuş kulüp.” diye gururlanırdı. Futbolun en güzel yıllarını ve Trabzonspor’un üst üste şampiyonluklarını gördüğü için, tam bir futbol seyircisiydi. Güzel olanı ve hak edeni alkışlamayı bilecek kadar centilmen, takımının galibiyetlerinde yerinde duramayacak kadar fanatikti.

Askerden sonra bir iki yıl çay toplama işinde filan çalışmış olsa da karnını doyuracak kadar para kazanamaması canını sıkmıştı. Ailesi varsıl bir aile değildi. Süleyman, sevdiği kızı alabilmek için güvenceli bir işe girmesi gerektiğini düşünüyordu. Türk Ordusu, tüm Karadeniz halkının saygı duyduğu bir kurumdu ve yine bu yüzden Süleyman’a asker olması için telkinler artmıştı. En sonunda, yaptığı müracaata olumlu yanıt alınca, yeniden üzerine üniformayı giydi.

Böylece, sabit geliri ve gelecek garantisi olan bir mesleği oldu. Ailesine karşı mahcubiyeti bitmişti. Babasına daha fazla yük olmayacağı için sevinç içindeydi. Ancak onun da ömrü, Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde geçecekti.

Bu iki Anadolu çocuğu Süleyman ve Kemal; aynı taburda görev aldıklarından, birçok kere aynı timde yer alarak arazi taramasına birlikte çıkmışlardı. Birbirlerini tamamlıyor gibi uyumlu davranırlardı. Bazı çatışmalarda birbirlerinin arkasını kollamış oldukları için, karşılıklı sevgi ve güvenleri iyice artmıştı. Bir aradayken soğukkanlılıkla görevlerini yaparlardı, sanki aynı anı paylaşıyorlarsa, onları koruyan ilahi bir güç varmış gibi rahat davranırlardı...

Hasan kitabına dalıp gittiğinden, kapısının biraz da sert bir biçimde çalındığını neden sonra fark etti ve sıkın bir şekilde seslendi:

-Gir...

Üstünden şimdi kaçıp gidecekmiş gibi duran asteğmen üniformasıyla içeri giren kişiye, gözlüklerinin üzerinden baktı.

-Hayırdır asteğmenim, bir şey mi istedin?

Asteğmen, boğazını hafif bir hareketle temizledikten sonra biraz da tedirgin, cevap verdi.

-Asteğmen İlhami... Ben, kliniğimize askerlik hizmetimi yerine getirmek için gönderildim. Klinik psikoloğum... Eğitim sorumlusu ve idari işlerden sorumlu öğretim üyesi sizmişsiniz. O nedenle ilk olarak sizi görmem gerektiği söylendi komutanım...

-Hoş geldin İlhami... Öncelikle şu komutanım lafını kes lütfen... Burası bir üniversite ve burada bana hocam diye hitap edersen memnun olurum. Anlaşıldı mı?

-Anlaşıldı komutanım... Yani hocam...

Gülüştüler. İlhami çok rahatlamıştı.

İlhami, bu kısa tanışmanın ardından odadan çıktığında; Hasan tekrar kitabına daldı ve yarıda bıraktığı, aslında her kelimesini ezbere bildiği öyküyü okumaya devam etti.

Artık çatışmaların azaldığı ve PKK'nın iklim koşulları nedeniyle inine çekileceği günler yaklaşmıştı. Sonbaharın kış gibi yaşandığı araziler, yavaş yavaş dondurucu hâle gelmişti. İşte böylesine soğuk bir günde, tim olarak kendilerinden emin, inandıkları bir dava uğruna, inandıkları bir işi yapmak üzere harekete geçtiler. Hedef; birkaç gün dağda kalarak, çevrede dolaştığı istihbaratı alınan PKK'lı bir kolu ele geçirmektir. İlk iki gün, açık ve güneşli bir sonbahar günü olarak iyi geçti. Üçüncü gün ise yağmur yüzünü gösterdi. Artık üsse dönmek üzere yola çıktıklarında, hava kararmaya başladı ve yağmur şiddetini iyice arttırdı. Yağmurdan göz gözü görmüyordu. Tim komutanı zor bir karar vererek yürüyüşü durdurdu ve uygun bir kayalık içinde konaklama kararı aldı.

Sabahın erken ışıklarıyla yola çıkmak üzere, dinlenmek için konuşlanan timin güvenliğini sağlamak adına, açıkta kalan bölgeye nöbetçiler yerleştirildi. İlk nöbet, Kemal ve Süleyman tarafından tutulacaktı.

Çok zaman geçmeden gözetleme bölgesine, Süleyman ve Kemal'in üzerine yoğun bir ateş başladı. Süleyman, "Arkamı kolla, arkamı kolla!" diye bağırırken Kemal, tüm dikkatiyle G 3 silahının tetiğine basıyordu. Bu silahın tok sesini severdi. Etraf cehennem gibiydi, havanlar, roketler, keleşler hiç durmadan çalışıyordu. Yoğun gürültüye rağmen sadece silahından çıkan sese odaklandı. Bunu tüm çatışmalarda yapardı. Tetiğe her basışında çıkan sesle, hâlâ yaşadığını ve çatışmanın içinde olduğunu anlardı.

Süleyman, gözü kara, kendi de kara kuru, kemik gibi bir askerdi. Korku nedir bilmezdi. Yıllar içinde girdiği birçok çatışmada soğukkanlılığıyla birlikte, arkadaşlarına cesaret veren yanı dikkat çekiciydi. Bu sefer durumları zor olsa da cesareti yerindeydi. Yıllardır komando birliklerinde görev almış ve çatışmaya girmiş bu iki asker, hiç bu gece olduğu kadar zor durumda kalmamışlardı.

Yoğun yağmur ve fırtına altında, göz gözü görmüyordu. Çok yakınlarına bir roket düşmesine rağmen, tecrübeli iki asker hemen konumlarını almayı başardılar. Ateşin geldiği yöne doğru silahlarını doğrultup, biri sağa, diğeri sola doğru ateş etmeye devam ettiler.

Sıkışıp kalmalarına rağmen yaralanmadan, pozisyonlarını ve kendilerini koruyarak çatışmaya devam ederlerken, saatler gibi gelen birkaç dakikanın ardından, timin diğer askerleri destek ateşine başladı. İlk şok kısa zamanda atlatılmıştı. Pozisyonlarını sağlamlaştırdılar, artık daha sakin bir şekilde durumu gözden geçirmek için iyice mevziye gömüldüler. Tam bu sırada en olmayacak şey yaşandı; ciddi bir ateşi savuşturan bu iki kahraman askerin bulunduğu alana, "şimdiye kadar

gördüklerinin en büyüğü” diye tanımlanacak bir yıldırım düştü. İkisi de sırt sırta ağır yaralanmıştı. Destek ateşinden kaçan alçakları takip etmekten vazgeçen tim komutanı, bu iki uzman çavuşun hayatını nasıl kurtaracağıyla ilgili kara kara düşünürken, tim doktoru ilk müdahaleyi yaptı. Bütün gece fırtınanın dinmesini beklediler. Fırtına dinmez gelen helikopterle, doktor da yanlarında olduğu hâlde, hemen Diyarbakır Asker Hastanesi’ne hareket ettiler.

Fiziksel sorunları nispeten halledildikten sonra, bu olayın onlarda yaratacağı ruhsal sorunlar düşünülerek; Kemal ve Süleyman psikiyatri polikliniğine, konsültasyona gönderildi.

Konsültasyon için psikiyatri polikliniğine gittiklerinde, içeri ilk olarak Süleyman girdi. Kemal, dışarıda yalnız başına kalmıştı. Bu durum, onu biraz tedirgin etti. “Acaba Süleyman ne anlatacak hocaya?” diye düşündü. Kendi kendine konuşurken bulunca kendini güldü ve sessizliğe bürünerek bekleme kararı aldı.

Süleyman içeri girdiğinde Dr. Hasan, bölgede çatışmaya girmiş tüm özel kuvvetler ve komandalarda olduğu gibi Süleyman’ı da ayağa kalkarak karşıladı. Hasan için, bu özel insanların rütbelerinin önemi yoktu. Saygıyı hak eden bu insanları, rütbeleri ne olursa olsun, yıllar sonra bile hep ayakta karşılayacaktı.

Doktorun saygı dolu ifadesi ve davranışlarını görünce rahatlayan Süleyman, gösterilen yere oturdu ve kendisini tanıttı. Gözlerinin içine bakarak, büyük bir dikkatle onu dinleyen doktorun, yumuşak ve güler yüzlü bir tavırla, “Hoş geldin genç adam... Söyle bakalım neden buraya gelme ihtiyacı hissettin?” diye sorması, Süleyman’ın, sanki yıllardır isteyip de kendini ifade etme fırsatı olmamış gibi konuşmasına neden oldu.

-Komutanım, bizim günlerce dağlarda kaldığımız zamanlar olurdu. Bu son görev de onlardan biriydi. Arazideki

ilk günümüz sessiz ve sakin geçmiş olmasına rağmen biz yine de tetikteydik. İkinci gün, akşam hava kararmak üzereyken geceyi geçirmek için güvenli bir yerde önlem alıp konuşlandık. Kemal'le ben, yukarı bir alanda nöbetçi olarak kaldık. Soğuk havada birbirimize takılarak vakit geçirmeye çalışıyorduk. Ben yine Temel fıkralarıyla Kemal'i güldürüyordum. Kırk beş dakika kadar sonra -daha fazla değildir-, yoğun bir silah ve bomba sesiyle irkildik. Teröristler, konaklamamızdan istifade bizi gafil avlamaya çalışıyordu. Demek ki biz fark etmeden bizi takip etmişlerdi. Ya da belki tesadüfen onların konakladığı bir alana denk gelmiştik. Hemen ateşlerine karşılık verdik. Kemal ve ben yıllardır bu işlerde tecrübeli olduğumuzdan, ateşin geldiği yöne tüm şarjörümüzü boşaltacak kadar saf değildik. Seçerek ateş etmeye özen gösteriyorduk. Dört bir yanımızdan kurşun yağıyordu. Tam bir cehennemdi. Vakit ilerledi, çatışma biraz hafifledi. Bu arada yoğun bir yağmur başladı. Yağmur altında yardım bekliyor, bir taraftan da kendimizi korumak için canhıraş çabalıyorduk.

Kemal'le sırt sırtaydık. Bunca gürültünün arasında hepsini bastıran büyük bir gürültü duydum. Ardından büyük bir acıyla yere yıkıldım. Arkadaşım da benimle birlikte acı içinde yere düşmüştü. Ne olduğunu anlamamıştık. Vurulduğumdan emindim ama daha önce de vurulmuştum ve bu, kurşun yarasına benzemeyen bir acı veriyordu. Sağımı solumu kontrol ettim, kanama filan da yoktu. Sonrası benim için uzun bir belirsizlik olarak kaldı. Hâlâ da öyledir.

Ne kadar zaman sonra bilmiyorum, gözümü bu hastanede açtım. Rüyada gibiyim. Çevremde koşuşturan hemşireler, doktorlar var. Kimi koluma iğne sokuyor, öbürü tansiyonumu ölçüyor, bir diğeri elbiselerimi kesmeye çalışıyor... Şaşkınım... Aklıma ilk olarak, "Çatışma ne oldu? Şehidimiz var mı?" soruları geliyor. Çok şükür kaybımızın olmadığını öğreniyorum. Belki de yalan söylüyorlar, ben üzülmeiyim

diye söylemediklerini düşünüyorum, içimdeki bu düşünceyi susturmaya çalışıyorum. Sonradan öğreniyorum; yalan söylemişler. İki arkadaşımı şehit vermişiz. Sırt sırta çatıştığım arkadaşım Kemal de benim gibi yaralı, onu yan tarafta göz ucuyla görüyorum. “Kardeşim,” diyorum, ses yok... “Kardeşim, Kemal!” diye tekrar sesleniyorum. Cevap vermiyor.

Etrafta yanık kokusu var. Neden olduğuna anlam veremiyorum. Ne oldu bana sorusunu sormak nihayet aklıma geliyor. “Seni ve arkadaşını yıldırım çarpmış, şanslımışsınız ikiniz de iyisiniz.” diyor hemşirelerden biri... “Yıldırım mı çarpmış? Şaka yapıyorsunuz herhâlde!” diyorum. Aynı hemşire, güler yüzüyle yanıtlıyor: “Ne şakası, vallahi ucuz kurtulmuşsunuz.”

Birkaç dakika sonra gelen doktorlardan yaşlı olanı, saçlarımı okşuyor. “Bir an evvel hastayı temizleyin, pijamalarını giydirin.” diyor. Saçlarımı okşamaya ve bu arada konuşmaya devam ediyor: “Her şey yoluna girecek, iyisin maşallah. Aramamızı istediğin biri var mı? Aslanım, artık bize emanetsin.

Ben şaşkın, doktora da soruyorum: “Komutanım, gerçekten yıldırım mı çarptı bizi?”

Sinirli cevap veriyor: “Ne biçim adalet bu? Teröriste bir şey olmuyor, vatani için çarpışana yıldırım çarpıyor.”

Ben de kızıyorum. O an inancımın azaldığını hissediyorum. Şehit olmak için çıktığım yolda Tanrı beni cezalandırıyor, diye aklımdan geçiyor. Neden, diye düşünüyorum. “Yağmurun, karın altında bir sürü şerefsizle çarpışırken bir de yıldırım öyle mi? Hay tüküreyim böyle adaletin içine!” diye haykırıyorum. İnançımın birlikte içimde bir şeyler kırılıyor. Bir daha hiç tamir olmayacağını hissediyorum. Üzgün ve kızgın, yoğun bakıma alınıyorum. Yanımda Kemal yatıyor. Henüz kendinde değil. Ona bakıp ağlıyorum. “İlahi adalet bu mu?” diye tekrar ve

tekrar sormaya devam ederek uykuya dalıyorum.

Açıkçası; vatan topraklarını savunurken, bir terörist yerine yıldırım tarafından yere yıkılmam, o zaman çok tuhaf gelmişti. Şimdi de bu olay bana çok anlamsız geliyor, kızgınım. Bu yıldırım niye onları değil de bizi buldu? Sorup duruyorum. Yaşananların ardından, uzun süre fiziki acılarım sürdü ve bir süre sonra azaldı. Şimdi fiziksel olarak yıldırımın çıktığı ayak tabanımdaki ağrılar dışında sıkıntım yok. Ancak unutkanlık, dikkatsizlik her geçen gün artıyor. Sinirlilik, tahammülsüzlük, hayatı anlamsız bulma, zevk alamama, sıkıntı, uykusuzluk, kâbuslar, bir çırpıda söyleyebileceğim sorunlarım. Artık ağlayamıyorum. Yorgunluk ve bitkinlik öyle çok ki hiçbir iş yapamıyorum.

Hocam, her şey anlamını yitirdi. Ailemi gözüm görmüyor. Gelecekle ilgili en ufak bir beklentim yok. Kafamda sanki bazı boşluklar var ve ben dolduramıyorum. Bazı bölümlerde sanki bant kaydı silinmiş gibi. Unutkanlık başladı. Öylesine çoğalıyor ki bazen, çoluğun çocuğun bile ismini hatırlamıyorum.

Hiç unutamadığım şeyse; o yıldırımın sesi, acısı, talihsizliği. Düşmanım şimdi her duyduğum yıldırım sesine. İçimde bir yerler kırılıp dökülüyor. Kadere kızgınım. Böyle hissetmekten de rahatsızım. Ayağım sekiyor ama önemli değil. Asıl olan, içimde bir boşluk var. Hayatın içinde bir şekilde devam etsem de geçmişimi artan şekilde unutuyorum. Bu nedenle gelecekte korkmaya başladım.

Süleyman bir çırpıda bunları söylemişti. Hasan, kısa bir sessizlikten sonra, yaşanan olayın talihsizliğiyle ilgili bir yorum yaptı. Süleyman gergindi. Hasan, "Senin yerinde olsam Tanrı'ya kızardım. Neden vatanımı savunurken beni ve arkadaşımı buldun da bu şerefsizlere düşürmedin yıldırımını, diye sitemde bulunurdum." dedi. Süleyman, gözyaşlarına boğuldu. "Kızgınım, hem de çok kızgınım ama bu lanet kızgınlıktan dolayı da derin bir suçluluk duyuyorum."

diyerek, ağlamaya devam etti. Bu talihsiz delikanlının karmakarışık duygularla yorulmuş yüreği, Hasan'ı derinden üzdü.

Süleyman'dan sonra konsültasyon için içeri giren Kemal, zayıf ve bitkin bir hâldeydi ve konuşmasına başladı:

-Genç biriydim. Kilometrelerce yürür, aç kalır şikâyet etmezdim. Çok çatışmaya girdim. Ölümle defalarca yüzleştim. Sevdiğim insanların ölümüne şahit oldum. Artık çok yoruldum.

Ölmekten değil de yanındakine bir şey olmasından korkarsın oralarda. Dönüşte eşine, çocuklarına ne derim, dersin. Ben sağlamım ama kocanız, babanız, evladınız öldü diye, nasıl söyleyeceğini düşünürsün.

Ölmedim diye ağlarsın. Geride kalmak zordur. İçinde acılar kalır. Anılar kalır. Öfke, sıkıntı, suçluluk, en çok da bunlar kalır. Suçlu hissedersin kendini geride kaldığın için. Keşke ben ölseydim, dersin. Hızlı koşsam, en önde ben yürüsem bunlar olmazdı, dersin. Başka gün en öne geçersin ki ateş gelecekse ilk bana gelsin diye. En arkadakine bir şey olur; en yavaş ben yürüseydim, arkada ben olsaydım, dersin. Yüreğinde bir sızı... Nerede yürüyeceğini bilemezsin.

Sana emanet edilen vatan evlatlarını koruyamamanın, ellerinle onun soğuk, sessiz vücudunu sırtlamanın ne demek olduğunu iyi bilirim. Şehidin parçalanmış vücudunu toplamaya çalışmanın, o sıradaki yoğun hislerin, acının ne olduğunu iyi bilirim. Oysa şimdi öylesine hissizim ki. Bazen bu anlattığım hikâyeleri yaşayıp yaşamadığımdan bile emin olamıyorum. Yüreğim nasırlaştı.

Niye buradayım hocam? Bunca yıl psikiyatlara gelmedim de şimdi niye buradayım? Hocam, yüreğime yıldırım düştü. Yangın yeri oldu yüreğim. Bunca çatışmaya girdim, ölmekten hiç korkmadım. Ama bu son yaşadığım anlaşılır değil... Fiziksel ve ruhsal olarak tarifi imkânsız acılar çekiyorum.

Hasan araya girdi, yaşadığı olay ve yarattığı ruhsal sorunları öğrenmek için onu, olay anını anlatmaya teşvik etti. Bunun üzerine Kemal, düşük bir ses tonuyla konuşmayı sürdürdü:

-Yağmur altında bir pusuda, kendimizi ve birbirimizi korumaya çalışıyorduk. Yılların tecrübesiyle sakindik ve gerekli olan şeyleri bir makine düzeniyle yapıyorduk. İlk ateşi kolay atlattık. Yardım gelmesini beklerken, büyük bir gürültüyle ne olduğunu anlamadan acı içinde kaldım. Çok acı çekiyordum. Yanımdaki arkadaşım da yere düşmüştü ve sesi çıkmıyordu. Her şey bir anda olmuş, bizi şaşkına çevirmişti. Sonradan anladım ki yaralanmamızın sebebi vurulma, bomba, mayın falan değildi. Yıldırımın etkisiyle bu hâle gelmiştik. İçimde aniden korkunç bir ateş oldu. Yıldırım sanki yüreğime düşmüştü. O sırada canımı acitan şeyse, yaralanmamdan daha çok, yıldırımın teröristleri değil de bizi seçmesiydi. Kızgındım. Avazım çıktığıınca bağıryordum. İlk tepkimin Tanrı'ya kızgınlık olduğunu çok iyi hatırlıyorum. Hastaneye götürüldüm. Fiziksel olarak acılar çektim ama çok şükür şimdi iyiyim. Öfkemi yatıştırabilseniz ve hafızamla ilgili sorunları halletseniz, her şeyin çok iyi olacağına inanıyorum.

Hâlâ kâbuslarımda yaşıyor bu olay. Hâlâ içimde, engel olamadığım bir kızgınlık. Sonra yaşadığıma şükrediyor, duyduğum kızgınlıktan utanıyorum. Suçluluk duygusu hep çevremde dolanıyor.

Kemal, özellikle Tanrı'ya duyduğu kızgınlığı anlatırken sessizce ağlamaya başladı. Omuzları düşük, acı içindeki bu adamın çaresizliği Hasan'ın içini acıttı. Bir süre Kemal'in ağlamasına izin verdi. Belki biraz da kendisini toparlamak için vakit kazandı. Bir şey söyleyemedi. Yerinden kalktı, elinde tuttuğu mendili Kemal'e uzattı. Kemal'in sırtını sıvazlarken, sadece, "Evlad, senin için elimden gelen her şeyi yapacağımdan şüphelen olmasın. Her şey düzelecek." diyebildi.

Hasan, bu iki silah arkadaşının takibini yıllar boyunca sürdürdü. Birçok sorunları halledilmiş olsa da yüksek voltajın, beyin üzerinde yarattığı kalıcı hasar nedeniyle ortaya çıkan bilişsel sorunları tam olarak gideremedi. En sonunda onların malulen emekliliklerini sağlayan rapora imzasını attı. İmzayı atarken bir süre düşündü. Bu iki genç, bunu yaşamak için ne yapmış olabilirlerdi ki?

O günden sonra, Tanrı'ya kızan zihnini durdurmak için daha çok içmeye başladı.

Bölüm 68

Akif Albay iyice yaşlanmıştı. Yine de emekliliğin ve İzmir'in tadını çıkarmasını iyi biliyordu. Orduevinde arkadaşlarıyla vakit geçirmeyi, eski günlerden konuşmayı çok severdi. Bu nedenle her vakit bulduğunda orduesine gider, iki bira içerken uzun sohbetlere dalardı. Bazen balığa giderdi arkadaşlarıyla... Her sabah yürüyüş yapmayı ihmal etmez, şen tavırlarıyla herkesle merhabalaşırđı. Tüm İzmir onu tanıyor zannederdiniz. Eşi Nazan, bu yürüyüşlerde ona eşlik eder, onunla geçirebildiği her anın değerini bilirdi. Hâlâ kocasına âşıktı. İki arasında bu el ele yürüyüşler, sarılmalar, şen kahkahalar herkesin dikkatini çekerdi. İnsanlar, onlara nazar değmesin diye türlü dualar ederlerdi.

Oğlunun eczanesi artık iyice oturmuştu. Ekonomik olarak epey doyurucu hâle gelen eczanede Akif'in emeği de çoktu. Boğaçhan, babasının kıymetini bilen bir oğuldu ve sonrasında babası için çok şey yapmaya gayret ederek, kıymet bilirliliğini gösterdi. Bu arada oğlu Deniz, üniversite çağına gelmişti. Her şey yolunda ve keyifliydi.

Deniz, ODTÜ Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nü kazanınca, İzmir'le ilgili hesaplar karıştı. Ankara'da okumaya başlayacak olan torunlarından ayrılmak, Akif ve Nazan'ın kabul edebileceği bir şey değildi. Deniz olmadan, İzmir'de nefes alamazlardı. Akif ve Nazan, çok fazla düşünmeye ihtiyaç duymadan Ankara'ya taşınma kararı verdiler. Çankaya'da

güzel bir daire satın aldılar ve kısa zamanda taşındılar. Artık İzmir'le tek ilgileri, orada kalan oğulları Boğaçhan'dı. Deniz, dedesinin peşinden gelmesinden memnundu. Onsuz kalabilmeyi o da pek düşünemezdi. Okula kayıt yaptırmaya bile birlikte gittiler. Artık Ankaralı olmuşlardı.

Çankaya çok güzel bir semti ama Kordon, Alsancak, Güzelyalı, Çeşme, Akif'in burnunda tütüyordu. Çok sevdiği memleketinin özlemi bazen dayanılmaz olsa da katlanacaktı, hiç değilse torununun yanındaydı. Torunuyla bir arada olmak, hayatta pek çok şeyden daha önemliydi.

Bölüm 69

Kliniğe gidip, Hasan Hoca'yla tanıştığı günün akşamı Kevine asteğmen kıyafetleriyle gitti. Hâlâ, öğrenciliğinden beri yakın arkadaşıyla birlikte kurdukları öğrenci evinde kalmaktaydı. Eve gittiğinde kendisi için düzenlenmiş sürpriz “hayırlı tezkereler” partisiyle karşılaştı. Kıyafetleri uzun süre konu oldu. Herkes onunla hatıra fotoğrafları çekti. Bol alkollü ve uykusuz bir gecenin ardından, yorgun argın görev yerine gitti. Katılışını yaptı. Dev hastanenin içinde personel şube, istihbarat şube derken bir gün geçivermişti.

Ertesi gün daha iyi uyumuş bir hâlde geldiği klinikte, enerjik ve mutlu bakışlarla tek tek insanlarla tanıştı ve Harp Psikolojisi bölümünde görevine başladı. İlk izlenim iyiydi, onun klinik için, kliniktekilerin de onun için...

Görev yeri, Güneydoğu'da terör nedeniyle travmatize olmuş askerlerin yaşadığı ruhsal sorunlarla ilgilenen bir bölümdü. Bu bölümde çalışma fikri, babası da şehit olan bu genç psikoloğu çok heyecanlandırdı. Hızla işin içine girdi. Bilgisi, İngilizceye hâkimiyeti ve çalışkanlığıyla takdir toplamaya başladı. Herkes ona, bir yıl sonra gidecekmiş gibi değil de sanki kadroluymuş gibi davranıyordu. Çok mutluydu bu klinikte...

Kısa zamanda, çok sevilen biri oldu. Çalışkan ve sorumluluk sahibi olduğundan, insanlar da onu olabildiğince özgür bırakıyordu. Bir asteğmen gibi değil de bir hoca gibi

muamele görüyordu. Bu nedenle, göreve başladığının altıncı ayına doğru, Ankara’da düzenlenen bir klinik hipnoterapi kursuna katıldı. Bu kursa Hasan Hoca’nın da iştirak etmesi, İlhami’yi şaşırtmıştı ama belli bir yaşa gelmiş, profesör unvanı almış olmasına rağmen, öğrenmenin yaşı olmadığına inanan hocasının bu azmi, çok hoşuna gitmişti.

Kursun bir aşamasında; kursu düzenleyen hoca, hastalarda duygu boşalmasının nasıl yapılacağını pratikte gösterebilmek için bir gönüllü istedi. İlhami, gönüllü oldu. Çalışma başladı. Hoca, önce bazı sosyodemografik bilgileri topladı ve ardından İlhami’yi anlık indüksiyonla transa aldı. İlhami’nin transa bu kadar açık olması Hasan’ı şaşırttı.

Trans sırasında, geçmiş yoğun duyguları üzerine çalışılırken, İlhami, ciddi sıkıntı yaşadığı bir çocukluk anısına döndü. On yaşında, sokakta futbol oynarken babasının şehit haberinin kendisine verildiği gün üzerine yoğunlaşan duyguları ortaya çıktıkça, ağlamaya başladı. Tüm ayrıntılarıyla bu ana geri dönmüştü. Kıbrıs’ta şehit olan babasından, onu ne kadar özlediğinden, yokluğunun kendisini bir ömür etkilediğinden bahsetti. O, tüm bunları anlatırken, ağlayan sadece İlhami değildi. Hasan Hoca da gözyaşlarını tutamamış, sessizce ağlıyordu.

Trans sonlandıktan sonra Hasan, İlhami’nin yanına gidip babasının son nefesinde, ona son müdahaleyi yapan kişinin kendisi olduğunu ve o sırada olan tüm olayları anlattı. Her ayrıntısını atlamadan anlatmaya özen gösteren Hasan için, bu durum inanılmaz zordu ancak o, sonuna kadar anlatmaya devam etti. İlhami, büyük bir dikkatle anlatılanları dinledikten sonra Hasan Hoca’ya sarıldı.

Hasan, geride kalan ve çocuk yaşta bu kadar acı çeken delikanlıya mı, henüz bebekken öksüz kalan kendisine mi, yoksa tüm bu ülke insanına mı ağlasın, bilemedi.

Bölüm 70

Nihal, kocasının kendisine emaneti olan büyük dede ve Anneanneyle yaşamaya devam ederken, iyice yaşlanmış olan bu çiftin ölümünün yaklaştığının farkındaydı. Onları kırmamak, rahat ettirebilmek için elinden ne geliyorsa yapıyordu. Askerde olan oğlunun rahat ve mutlu olduğunu bilmek iyi hissettirse de o da çok yorulmuştu.

Bir gün, ihtiyarlarla kahvaltı ederken çalan telefonu açtı. İlhami, heyecanla konuşuyor, Hasan Hoca'yla yaşadığı ilginç tesadüfü annesine anlatıyordu. Nihal, şaşkın bir şekilde olanları dinledikten sonra telefonu kapattı ve kendisine meraklı gözlerle bakan iki ihtiyara -artık iyice duymaz olduklarından-, olanları bağıra bağıra anlattı. İhtiyarlar, böyle bir durumun acı yanına mı üzülecek yoksa torunlarının son anlarını bilen birinin varlığına mı sevinecekler, bilemediler. Nihal, kahvaltıdan sonra, bir an evvel Ankara'ya giderek, kocasının son anlarını bu hocanın ağzından dinleyebilme hayalleri kurmaya başladı. Ancak, ihtiyarları böyle bir seyahate götürmeyeceğini ve onları yalnız da bırakamayacağını bildiğinden bu hayalleri uzun sürmedi.

Bu ilginç tesadüfün haberini aldıklarının yirminci gününde, büyük dede, yattığı gündüz uykusundan uyanamadı. Anneanne, o günden sonra iyice kötüledi. Kimseyle konuşmaz, doğru düzgün yemek yemez hâle geldi. Hayata küsmüş ve yaşamaktan vazgeçmiş gibiydi. Nihal, kaybettiği

dede için zaten çok üzülrken bir de anneannenin bu durumu onu iyice sarsmıştı.

Çok geçmeden anneanne de gece uykusundan uyanamadı. Nihal'in en büyük tesellisi, ikisinin de elden ayaktan düşmeden, ağır hastalıklar geçirmeden, acı çekmeden ölmüş olmalarıydı. Bu güzel iki ölüme baktığında, onların Allah'ın sevgili kulu olduklarını düşünmekten kendini alamadı.

Bölüm 71

Hasan Hoca'nın, babasının son anlarında yanında olan Hekim olduğunu öğrendiğinden beri, ona saygı ve sevgisi iyice artan İlhami için onunla sohbet etmek, birlikte hasta görmek, bilimsel çalışma yapmak, makale yazmak iyice keyifli hâle gelmişti. On yaşında kaybettiği babasını yeniden bulmuş gibi heyecanlı ve huzurluydu. Hayatta ilk kez, kendisini yalnız hissetmeden uyuyabildiği geceler başlamıştı.

Hasan ise bu ilginç tesadüfün yaşandığı günden itibaren kâbuslarla dolu uykularına geri döndü. Gözünün önüne ölüm sahnelerinin geldiği flashbackler yaşamaya başladı. Yaşadığı travmatik olayların uzun vadeli etkilerini biliyordu. Bu nedenle ilaca başladı ama akşamları birkaç duble içmeyi de ihmal etmiyordu. O birkaç dubleyi içmeden huzur bulamıyor ve uyuyamıyordu. Nevzat Binbaşı'nın ölmüş olması ve onun geride kalmasıyla ilgili suçluluk duygularından kurtulamadan geçen bunca yıldan sonra, İlhami'nin karşısına çıkmasının tesadüf olmadığını düşünüyordu. Bu nedenle ona daha fazla sahip çıkmaya, koruyup kollamaya karar verdiğinde; "Artık İlhami de bir oğlum sayılır." diye düşündü.

Askerliğini bitirmek üzere olan İlhami için, klinik tarafından bir veda yemeği düzenlenmişti. Düzenlenen bu yemekte, tüm klinik neredeyse tam kadro yerini almıştı. İlhami, ne kadar çok sevildiğinin bir göstergesi olan kalabalığı mutlulukla seyrediyordu. İş, insanların İlhami için aldığı hediyeleri

vermeye geldiğinde, ilk olarak direktör, klinik tarafından alınan hediyeyi takdim etti.

Sonra sırayla hocalar geldi ve hediyelerini vermeye başladı. Bu sırada, gelenek icabı mikrofonu eline alan İlhami hakkında bir şeyler söylüyordu. Sıra Hasan Hoca'ya geldiğinde Hasan, "İlhami benim oğlum gibi oldu. Onu özleyeceğim ama kendisi isterse eğer, benimle birlikte muayenehanemde çalışabilir." dedi. İlhami önce durumu kavrayamadı ama iş teklifinin ciddi olduğunu öğrendiğinde, bunu sevinçle karşıladı. Hiç düşünmeden, sanki böyle bir teklifi bekliyormuş gibi, hemen kabul ettiğini belirtti. Bu dakikadan sonra baba-oğul gibi ayrılmaz bir ikili oldular. İki geride kalmış, iki öksüz, artık bir arada eksikliklerini tamamlayacaklardı.

Bölüm 72

Deniz, biraz da küçük başladığı üniversite macerasına mutlu başlamıştı. Dedesi ve babaannesinin yanında olması, onun için büyük bir destektir. Yıllardır, dedesinden öğrendiği şekilde, evden okula, okuldan eve devam eden hayatını, ODTÜ’de de sürdürüyordu. Hâlâ bir üniversiteli gibi değil de, bir liseli gibi davranıyordu. Başka türlü davranması da beklenemezdi, çünkü azıcık gecikse hemen telefonu çalmaya başlıyordu. Ya dedesi ya da anneanesi, nerede kaldığını merak ediyor ve hatta bu arada onlarca kötü senaryoyu akıllarına getirmeyi başarabiliyorlardı.

Hazırlık sınıfı ve birinci sınıf geride kaldığında Deniz, yavaş yavaş sosyal hayatın ve kızların farkına varmıştı. Dedesi ve anneanesini kırmadan, küçük kaçışlar yapmak için kırk takla atmaya başlamıştı. Bazen küçük yalanlara sığınarak arkadaşlarıyla eğlenmeye gidebiliyordu. Arkadaşları, onun bu hâliyle “Oğlum, kızlar senin kadar baskı altında değil, yeter artık.” diyerek dalga geçmeye başlamışlardı. Ancak Nazan ve Akif, çocukları için gösterdikleri aşırı korumacı tavrı, şimdi torunları için göstermek konusunda ısrarcıydılar.

Yine de Deniz, bu baskı altında bile kendisi için bir ilişki oluşturabiliyordu. Sevgilisine deli gibi âşıktı. Onu düşündüğünde aklından her şey uçup gitmeye başlamıştı. Sanki ayakları yere basmıyor gibiydi.

Bölüm 73

İlhami, Hasan Hoca'sından çok şey öğrendiği için kendini şanslı hissetse de, asıl onun varlığını çok seviyordu. Hayatın içinde acılarla yoğrulmuş bu adamın bilge yanına bayılıyordu. Bilimsel olarak ve hayat adına kendisini geliştirdiği için mutluydu. Tüm bunlardan daha önemli bulduğu ise, babasıyla ilgili anılardı. Hasan Hoca'dan defalarca, Kıbrıs Barış Harekâtı'nı anlatmasını istedi. Babasını, onunla geçirdikleri her anı uzun uzun anlattırdı.

Nihal, bu hazin tesadüfü öğrenince gelmek için can attığı Ankara'ya, maalesef ancak, ihtiyarlarından ölümünden iki yıl sonra gelebilmişti. Oğlunun askerliğinin ardından Ankara'ya nihayet geldiğinde çok heyecanlıydı. Oğlu onu havaalanından alıp, direkt muayenehaneye getirirken Hasan, Nihal'den daha heyecanlı bir şekilde muayenehanesindeki odasında bekliyordu.

Nihal, solgun ve heyecanlı içeri girdiğinde, Hasan için zor anlar başladı. Nihal'in, gözyaşları içinde, kocasının son anlarını Hasan'a anlattırması sırasında Hasan, her şeyden ve herkesten koşarak uzaklaşma isteği içindeydi. Çaresizlik ve suçluluk duyguları içinde tüm yaşananları Nihal'e de anlattığında artık çok rahatladığını hissetti. Bu tatsız konuyu takiben uzun süren bir sessizlik oldu. Sessizliği bozan tek şey çay içerken çıkan, bardakların fincana dokunuş sesleri ve derin iç çekmelerdi.

Bu sessizlik sırasında randevuları olmadığı hâlde kapı çaldı. Sekreter kapıyı açtı, gelen kişiyle bir şeyler konuşup kapattı. Biraz sonra Hasan'ın oda kapısını çaldı. "Hocam, bir kargonuz var, haberiniz olsun." dedi. Hasan, paketi getirmesini istedi. Paketi masasına koyduğunda, üzerindeki ismi okudu ve yüzünde yarı sevinç, yarı hüüzün içeren bir tebessüm oluştu. İlhami'ye dönerek, "Hami'den." dedi. İlhami, Hami'nin kim olduğunu artık çok iyi biliyordu ama annesinin, bu adamın kim olduğundan haberi yoktu.

Kutu; fındık, çay, kivi, yaban mersini içeren mini bir Karadeniz'di. Hasan, Nihal'e, Hami Onbaşı'dan bahsetti, anlatılanları büyük bir dikkatle dinleyen Nihal, Hami için de çok üzüldü. Geride kalmak, acıyı da ortak etmek demekti. Bu yaşlı hâliyle dinlediği bu hikâyeler, onu çok yormuştu. Bunu fark eden Hasan, İlhami'ye, "Hadi anneni götür de biraz dirlensin. Sen de bugün gelmesen de olur. Annenin yanında kal." dedi ve kendisine gelen fındıkların bir kısmını Nihal'e verdi.

Nihal, hiçbir zaman o fındıkları kırıp yemedi, yiyemedi ve atamadı da... Geride kalanlar için, sevdiğini hatırlatacak en ufak anı bile çok fazlasıyla değerliydi.

Bölüm 74

Artık hemen her gün bültenlerin değişmez parçası hâline gelen şehit haberlerinin, halk tarafından iyice kanıksandığı zamanlara gelinmişti. Hasan, kliniğinde yakınlarını kaybetmiş şehit aileleri için yapılabilecekleri düşünürken, sürekli olarak, muayeneye gelen gazilerin yaralarını nasıl sarabilecekleleriyle de ilgili araştırmalarına devam ediyordu.

Kolu, bacağı kopmuş, gözleri kör olmuş, yüzü darmadağın, iç organları işlevini yitirmiş ve buna rağmen hayata tutunmaya çalışan gazilerin ve ailelerinin çektikleri, iyice uykusunu bozmaya başladığı için Hasan, daha da fazla içerek durumu dengelemeye çalışıyordu. Gencecik insanların yıkılan ailelerini, umutlarını, geleceklerini her gün tekrar tekrar görmek ve yaşadıkları yoğun çaresizlik hissi için çıkış yolları ve umut vermeye çalışmak oldukça yıkıcıydı.

Bir tarafta satılık politikacılar, bölücüler, bir tarafta da şehit olmuş on binler ve acı içindeki gaziler... Artık haber izlemeyi bırakmış, gazete bile okumaz olmuştu. Tüm bunlar yetmiyormuş gibi, koltuk ve rütbe sevdalısı komutanlar, şehitlerin ve gazilerin üzerinden oy devşirmeye çalışan alçak politikacılar da iyice mide bulandırıcı hâle gelmişlerdi. Hasan, bazen Kızılay Meydanı'na gidip, tüm hepsine avazı çıktığıınca ağzı dolusu küfretmek istiyordu. Bu gençler için yeterince çaba göstermeyenlerin, onların ve ailelerinin sırtını yalandan

sıvazlayıp, sonrasında gizli servislerle, terör örgütleriyle pazarlığa girişenlerin hepsini öldürdüğü rüyalar görüyordu. Terör durmadığı gibi, meşruluk kazanmaya başlamıştı.

Binlerce gazi için ruh sağlığı hizmeti verirken, yakınlarını da ihmal etmek olmaz diye düşündüğünden, gönlünü ve kapısını onlara da açtı. Hem GATA'da hem de muayenehanesinde, hiçbir gazi ve yakınını ve şehit yakınlarını geri çevirmedi. Hepsine zevkle hizmet etti, ilgi ve sevgisini sundu. Bunu yaparken yanında, yıllardır ona destek olan İlhami de vardı.

Bu ikili, herkes tarafından sevilen ve sayılan insanlar olduklarında bile, mütevazılıklarından bir şey kaybetmediler. Yeri geldiğinde, başka hastalarının randevularını geciktirmek pahasına hiçbir gün, bu insanları görmeyi ertelemeyi düşünmediler. En yoğun zamanlarında bile onlar için ayıracak vakit mutlaka yarattılar.

Geride kalanların acısını bu iki insandan daha çok anlayabilecek kim vardı ki zaten?

Bölüm 75

Okulu bitirdiğinde daha 22 yaşındaydı. Tüm ailenin gurur duyduğu bu delikanlının diploma töreninde Akif Dede'nin sevinci ve gururunu herkes görmeliydi. Bütün gün heyecanla, torununu herkese anlatan Akif, akşamında da orduevinde bir kutlama yemeği düzenledi. Tanıdığı herkesi, silah arkadaşlarını çağırdı. Gurur ve mutluluk dolu bir gece yaşadılar. Deniz, böylesine kendisini seven dede ve babaannesi olduğu için ne kadar şanslı olduğunu düşünmeden edemedi. "Allah sizlere uzun ömür versin. İyi ki varsınız." diyerek, bu iki insan için kadeh kaldırdığında Nazan, yüksek sesle ağlamaya başladı. Akif, eski asker olmanın alışkanlığıyla içine içine ağladı.

Artık iyice Ankaralı olduklarından, Deniz, doktorasını yapmak için okulunda çalışmalarına devam etti. Kısa zamanda okulunun yıldızı hâline geldi. Her şey yolunda gidiyordu. Yoğun çalışma temposu, dersler, toplantılar, hiçbiri Deniz'i yıldıramazdı. Ders çalışmaya devam ederken, öğrencilik yıllarından beri flört ettiği kız arkadaşıyla ilişkileri ilerlemiş ve ciddi bir boyut almıştı.

Bir gün, babaannesini arayarak eve bir misafir getireceğini, akşam yemeğini birlikte yemek istediklerini, dedesi ve kendisinin hazır olmalarını rica etti. Nazan, özel bir durum olduğunu hemen anladı ve ayakları yerden kesilerek Akif'e haberi ulaştırdı. Heyecanla ve ne yapacaklarını bilemeden

geçirdikleri birkaç dakika sonrasında Akif, "Ben orduvine gidip bir tıraş olayım, sen de hazırlıklara başla. İstedğin bir şey varsa dönüşte getireyim." diyerek düzeni sağladı. Kore'de pusuya düştüklerinde bile bu kadar şaşkın gözükmediğinden emindi. Kendi kendine güldü. Torununu düşünüp, "Vay kerata!" diyerek evden çıktı.

Akşam yemeğinde herkes çok heyecanlıydı. İçeri girdiği ilk anda, Deniz'in yanında gelen kıza kanı kaynayan Nazan, son derece rahat bir şekilde yemek servisine başladı. Akif, bu güzel ve güler yüzlü kızın sadeliğinden ve samimiyetinden hoşlandı. Tüm gece sohbet ettiler. Gürem adındaki bu mimar kızın, torunu için iyi bir eş olacağından emin bir hâlde kahvesini içmeye başladığında Akif, çok mutluydu.

Kore anılarını anlatma faslına geçtiğinde, kızın onu dikkatle dinlemesi, üzüntüsüne ortak olması, o savaşın anlamsız olduğunu belirtmesi üzerine, bu kıızı çok seveceğinden emin oldu. Deniz biraz heyecanlı, dedesine dönüp, "Dedeciğim, biz Gürem'le bir yıldır görüşüyoruz ve ben ona evlenme teklif ettim, o da kabul etti. Bu mutlu haberi ilk sizin almanızı istediğim için, bugün buradayız." dedi. Gürem, söze girdi:

-Deniz, sizi ve kahramanlıklarınızı ağzından düşürmüyor efendim.

Akif gururlu, cevap verdi.

-Asıl kahramanlık, savaş alanlarında yapılanlarda değil güzel kızım, sivil hayatta, sosyal hayatta, bilim alanında yapılan şeylerde. Bu ülke, her zaman asker yetiştirir, eminim senden de çok iyi asker olur ama bu ülkenin sizin gibi bilim insanların kahramanlıklarına ihtiyacı var.

Su içmek için durduğunda, Deniz dedesine bakarak, "Seni niye çok sevdiğimi her seferinde bana başka yollarla gösteriyorsun. İyi ki senin gibi bir dedem var." dedi.

"Sen kızımı üz de o zaman görürsün iyi dedeyi..." diyerek tekrar söz alan Akif, her ikisine de kararlarının hayırlı olmasını

diledi.

Nazan, geride kalan eş iken, Şimdi günün tam içinde, mutluluk dolu bir ortamda var olmanın tadını çıkarıyordu. Kahvesinin yanına içtiği iki likrn hafif çakırkeyif havasının, bu mutluluğa katkısını da inkâr etmemek lazımdı.

Bölüm 76

İlhami, büyük dedesi ve anneannesinin ölümünden sonra, Lannesini Ankara'da yaşamaya ikna edebilmişti. Hafize Ana'sının ölümünden sonra iyice içe dönen Fatma, Nihal'le tanıştırdıktan sonra biraz biraz açılmaya başladı. Nihal'in samimi ve Fatma'yı önemseyen tavrı, Fatma'ya çok iyi geldi. Artık daha konuşkan ve canlı oldu ve bu herkesi çok mutlu etti. Zaten birbirine yakın evlerde oturan bu iki dul kadın, eşlerini ve onların kayıplarının ardından yaşadıklarını birbirleriyle paylaştıkça, daha da rahatlıyorlardı.

Çocukları ve onların yaptıkları işle gurur duydukları her hâllerinden belliydi. Onların birbirleriyle baba-oğul gibi olmaları, sürekli birbirlerini desteklemeleri ve düşünmeleri, Nihal ve Fatma'yı daha da yakınlaştırırken, Fatma'nın bozulan sağlığı hepsinin canını sıkıyordu. Fatma, ömrünün geri kalan kısmını oğlu ve torununun yanında geçirdiği için şanslı hissediyordu kendini. Bozulan sağlığının farkındaydı ve her gün, elden ayaktan düşmeden ölmek için dua ediyordu.

Nihal'in onu ziyarete geldiği bir gün, oturduğu koltukta hafifçe yana kaykıldı. Elindeki pasta tabağı yere düştü. Nihal telaşla, "Fatma Ana, Fatma Ana!" diye seslense de, o, yüzünde huzurlu bir tebessümle koltukta öylece duruyordu. Bunca çektiği acıdan sonra, Fatma Ana'nın bu kadar kolay ve huzurlu ölebilmesi karşısında Nihal, serinkanlıkla Hasan'ı aradı. Kötü haberi verdi. Sonra onun duruşunu düzeltilti ve

yanına oturdu.

Hasan ve İlhami içeri girdiklerinde, Nihal'i koltukça öylece oturmuş, sessizce ağlarken buldular. Nihal, içinden geçenleri kimseye söylemese de herkes onun neden bu kadar sessiz ve derinden ağladığını biliyordu.

Nihal, katlanamadığı acıları yaşadığı zamanlarda, böylesine güzel ve huzurlu bir ölüm için Yaradan'a o kadar çok yalvarmıştı ki şimdi Fatma Ana'nın bu şekilde ölmüş olmasının acısı ve huzurunu birlikte yaşıyordu. Çünkü onun yaşadıklarını en iyi o biliyordu.

Bölüm 77

Evlilik kararının ardından doktora tezini veren Deniz'le Gürem nişanlandılar. Boğaçhan, oğlunun oturması için dedelerine yakın bir ev satın alarak, gençlere hediye etti. Evlerinin eşyasını kendi zevklerine göre seçmeye başladıkları bir zamanda, Deniz için yeni bir yol ayrımı gelmişti. Askerlik hizmeti yaklaşmıştı. Ya yirmi dokuz yaşına kadar erteletmenin yolunu bulacak ya da bir an evvel askere gidip, bu şerefli görevi yerine getirecekti.

Dedesinin askerlik konusunda ne kadar hassas olduğunu bildiğinden, hiç uzatmadan askerlik şubesine başvurdu. Bir süre sonra eve gelen resmî bir yazıyla, gideceği birliği belli oldu. Bolu Komando Tugay Komutanlığı'na katılacaktı. Başlangıçta bu iyi bir haber gibi gözüксе de Akif, bu birliğin yerinde durmadığını, sürekli Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne, üstelik çatışma alanlarına gittiğini çok iyi biliyordu. Bu, yeniden uykusuz geceler demektir.

Asteğmen olarak Bolu Komando Tugayı'nda göreve başlayan Deniz, kısa bir süre sonra taburuyla Şırnak bölgesine gitme emri aldı. Hazırlıklara başlamadan önce dedesini aradı ve durumu anlattı.

Akif ve Nazan, geride kalıp beklemek zorunda oldukları yeni bir sınava tabi tutulmanın sıkıntısı içinde, bütün akşam birbirlerini yatıştırmaya çalıştılar. Nazan, "Artık yeter." demekten yorulmuştu.

Akif, Deniz'in, birliğinin Şırnak bölgesine gideceğini bildirdiği telefonundan sonra deliye döndü. Torunu, terör bölgesine, hem de bir komando taburuyla gidecekti. Bu, tehlikeye yakın olacağı anlamını taşırdı. Bütün gece uyuyamadı. Sürekli kâbuslarla uykusu bölündü. Bağırarak, ağlayarak uyandı.

Günlerce huzursuzluk içinde, yemeden, içmeden telefonun başında bekliyordu. Artık çok yaşlıydı ve bu durumu daha fazla kaldıramazdı. Eşi Nazan'ın yalvarmalarıyla bir psikiyatra gitmeyi kabul etti. Kısa zamanda Ankara'da herkesin çok sevdiği ve beğendiği Hasan Hoca'dan randevu alındı. Hem o da emekli askerî doktordur ve hâlden anlardı.

Bir temmuz akşamı, saat 19.00'da Akif, Hasan Hoca'nın odasına girdi. Önce karısı Nazan, kocası hakkında bilgi verdikten sonra dışarı çıktı. Hasan, İlhami ve Kore Gazisi Emekli Albay Akif baş başa kaldılar. Hasan, önce sistematik bazı sorular sordu. Kısa evet-hayır cevaplı bu sorulardan sonra, "Size nasıl yardımcı olabilirim?" dedi.

Akif, rayından çıkmış bir tren gibi kontrolsüz bir şekilde, neredeyse tüm hayatını özetledi. Kore Savaşı kısmına gelince, Hasan iyice kulak kesildi. Kore Savaşı'nı, orada yaşadıklarını, gördüğü psikiyatrik tedaviyi, o yıllardan sonra hiç böylesine kötü olmadığını, mutlu bir şekilde hayatını sürdürdüğünü, yalnızca Kıbrıs Savaşı sırasında bazı kâbuslarının geri döndüğünü anlattı. Hasan, bu kâbusları anlatmasını istediğinde Akif, Kore yıllarına geri döndü. Görüşme sırasında içeride yer alan İlhami, gözünü kırpmadan bu yaşlı askeri dinliyordu. En sonunda, kendisini en çok etkileyen kâbusu anlatmaya başladı Akif:

-Bir bölük astsubayım vardı, adı Hüseyin, onun bir aylık bile olmayan oğlunun kanlı resmini cebinde bulmuştum. O gün bugündür bu bebek, canlı kanlı hep benim kâbuslarımda yerini alır ve Hüseyin, bu çocuğu bana emanet eder. Emanet

ederken de hep aynı sözleri söyler. "Sana emanet komutanım. Oğlum, bir aylık bebeğim sana emanet. Bu ülke, anam, eşim sana emanet. Geride sen kaldın, artık onlardan sen sorumlusun."

Hasan ve onun durumunu bilen İlhami, şok içinde sessizce dinlemeye devam etti.

-Şimdi torunum güneydoğuda, ona bir şey olacak diye ödüm patlıyor. O kadar kaygılıyım ki tüm bu eski anılar, acılar, kâbuslar, suçluluk ve pişmanlıklarım geri döndü. Hüseyin Astsubay öldükten sonra, yıllarca o minik bebeği bulup ondan, babasını koruyamadığım için beni affetmesini dilemeyi çok istedim ama yapamadım. İçim yıllardır acıyla sarılı, suçluluk ve pişmanlıklarım hep yüreğimi kavurdu. Şimdi karşımda olsaydı ve ona sarılıp tüm bu yaşananlar için özür dileseydim ne iyi olurdu. Öbür dünyaya günahkâr ve gözü açık gitmekten çok korkuyorum.

O konuşurken, İlhami ve Hasan Hoca ağlıyordu. Hasan, masasından kalktı ve Akif'e doğru kollarını açarak yürümeye başladı.

"O bebek benim, o bebek benim..." demekten başka bir şey söyleyemiyordu. Akif'in gözü, masada yer alan isimlikteki soyadına çarptı. Hasan Hoca'nın, Hüseyin Astsubay'ın oğlu olduğunu, kanlar içinde rüyalarına giren bebeğin, şimdi karşısında oturduğunu anladı. Ayağa kalktı ve titreyen dizleriyle Hasan'a doğru yürüdü.

-Affet beni evlat. Affet...

Hasan, gözyaşları ve acı içindeydi.

-Hiç kızmadım ki affedeyim. Bu sizin suçunuz değil. Askerlerini bilmediği çıkarlar peşinden savaşa yollayanlar utansın.

Hasan, bir yandan ağlıyor bir yandan da Akif Albay'ın sıkıca kavradığı elinden öpüyordu. İlhami, sanki bir transta gibi yerinden kalkarak, yavaş adımlarla yanlarına gitti. En

gençleri olarak bu iki ihtiyarı sıkıca kavrayıp, kendinden emin bir şekilde konuşmaya başladı.

-Geride kalanların hep acı çektiği Anadolu'da, bu acı tesadüf çok can yakıcı... Yine geride kaldık, uçümüz de geride kalanlar olarak acılarımızı yaşamaya devam ediyoruz. Yine beklediklerimiz var ve ardı ardına ölümlerle sarsılıyoruz.

Hasan, İlhami'nin elini sıkıca kavradı. Acılarla yoğrulmuş yüreğinin sesini bu insanlara dinletti.

-Son bulacak kardeşim, bir gün bu kötülüklerin ve ölümlerin hepsi son bulacak. Geride kalıp acı çekmek, ağlamak son bulacak. Kaygılar içindeki annelerin, bacıların, eşlerin, kötü bir şey olmasın diye dua etmeleri son bulacak. Güzelliklere, barışa, huzura şükrettiğimiz günler gelecek. Anadolu'nun bu kötü kaderi değişecek.

Ve birbirlerine sımsıkı sarılmış hâlde ağlamaya devam ettiler.

KARİNA KİTAP
www.karinakitap.com